

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Π. ΓΑΓΑΤΣΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

1953

**ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Π. ΓΑΓΑΤΣΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

1953

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

ΠΑΡΧΕΙ μία συλλογὴ βιβλίων, εἰς τὰ δποῖα περιέχονται αἱ ἀλήθειαι, τὰς δποίας δ Θεὸς ἐφανέρωσεν εἰς τὸν ἀνθρώπον. Ἡ συλλογὴ αὐτὴ εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἾΑγία Γραφή.

Πρόκειται περὶ μοναδικῶν καὶ αἰωνίων βιβλίων, διότι δι' αὐτῶν διμιεῖ Αὐτὸς δ Θεός, δ δποῖος θέλει τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπουν.

Εἰς τὴν ἾΑγίαν Γραφὴν περιέχεται ἡ προϊστορία τοῦ κόσμου καὶ ἐκπίθεται ἴστορικῶς τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπουν, τὸ δποῖον δλοκληροῦνται διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσίας τοῦ Κ.Η.Ι.Χ. Γίνεται ἐπίσης λόγος περὶ τῆς πρώτης κοινωνικῆς ὁργανώσεως τοῦ ἀνθρώπουν βίου καὶ δίδονται ἐν συνεχείᾳ ποικίλαι πληροφορίαι περὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἴστορίας τῶν λαῶν, οἵ δποῖοι συνδέονται μὲ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σατῆρος.

Ἡ ἾΑγία Γραφὴ εἶναι βιβλίον θεόπνευστον. Ἔγραψη δηλ. ὑπὸ ἀνθρώπων, τὸν δποῖον ἐφύπτει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ωστε νὰ μὴ σημειωθοῦν σφάλματα. «Πᾶσα Γραφὴ θεόπνευστος» λέγει δ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ἡ διδασκαλία τῆς ἾΑγίας Γραφῆς ἐπότισε καὶ ποτίζει διαρκῶς καὶ ἐπιμόνως τὴν ἀνθρωπάνην ψυχήν. Λαοί, οἱ δποῖοι ἐγγάρισαν τὴν εὐεργετικήν της δύναμιν, ἀνεγεννήθησαν πνευματικῶς καὶ ἀπηλλάγησαν τῶν δεισιδαιμονῶν.

Ἡ ἾΑγ. Γραφὴ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἔξοχωτέρων πνευμάτων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐνέπνευσε ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας καὶ ὠδήγησε σοφοὺς εἰς τὴν δρθὴν γνῶσιν. Ὁ Πασκάλ, διάσημος γάλλος φυσικός, ἤδύνατο νὰ ἀπαγγέλῃ αὐτὴν δλοκληρούν ἀπὸ μνήμης. «Χωρὶς τὴν ἾΑγ. Γραφήν, ἔλεγε, δὲν γνωρίζομεν τίποτε καὶ δὲν βλέπομεν γύρω μας παρὰ σκότος καὶ σύγχυσιν. Λέν γνωρίζομεν τί εἶναι Θεός, οὕτε τί εἶναι ζωή, οὕτε τί εἶναι θάνατος».

¹ Αξιοσημείωτα είναι έπισης όσα είπε περὶ τῆς Ἀγ. Γραφῆς ὁ διάσημος γερμανὸς γλωσσολόγος Max Müller: «Πῶς νὰ εἴπω τί ἀνεκάλυψα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον; Ἐπὶ πολλὰ ἔτη δὲν τὸ ἐμελέτων καὶ ἥμηρη προκατειλημμένος ἐναντίον του. Τὸ φῶς, τὸ δόποῖον ἐτύφλωσεν τὸν Παῦλον, δὲν ἦτο περισσότερον δυνατὸν ἀπὸ ἐκεῖνο, πὸν μὲ ἐφώτισεν, δταν ἀνεκάλυψα τὴν πραγματοποίησιν δλων τῶν προσδοκιῶν μον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. Εἰς αὐτὸν εὑρίσκεται ἡ ὑψίστη τελειότης τῆς σοφίας». ² Η Ἀγία Γραφὴ διαιρεῖται εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην*.

Α'. ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

1.—Σ κο π ó s. ³ Η παλαιὰ Διαθήκη ἀποτελεῖται ἀπὸ 49 βιβλία. Εἰς τὰ βιβλία αὐτὰ περιέχονται ἐκεῖναι αἱ θρησκευτικαὶ ἀλήθειαι, τὰς δόπιας ἐφανέρωσεν δὲ Θεὸς κατὰ διαφόρους περιστάσεις εἰς τὸν ἀνθρώπους διὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν. Αἱ ἀλήθειαι αὗται εἰχον σκοπὸν τὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ τὴν προετοιμασίαν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα γίνονται κατανοήσονταν τὴν διδασκαλίαν τοῦ K.H.I.X. Είναι δηλ. ἡ Παλαιὰ Διαθήκη «παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν», δπως ἔχαρακτήρισεν αὐτὴν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

2.—Περὶ εχόμενον. Εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐκτίθενται μετὰ πολλῆς ἀπλότητος καὶ ἀφελοῦς χάριτος ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ εὐτυχισμένη ζωὴ τῶν πρόώτων ἀνθρώπων πλησίον τοῦ Θεοῦ, ἡ παρακοή καὶ ἡ συνεπείᾳ ταύτης πιᾶσις τῶν πρωτοπλάστων. Ἀκολουθεῖ ἡ προϊστορία τοῦ ἀνθρωπίου γένους. Τὸ μεγαλύτερον δῆμος μέρος τῶν βιβλίων αὐτῶν ἀσχολεῖται μὲ τὰς περιπετείας τοῦ ἴσοραλιτικοῦ λαοῦ μέχοι σχεδὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου.

3.—Γ λ ῥ σ σ α. Τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν ἐγράφησαν ὅλα κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχήν, οὕτε ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως. Τὰ πρῶτα βιβλία είναι πολὺ παλαιότερα ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου καὶ τὰ τελευταῖα ἐγράφησαν μόλις ἔνα αλῶνα π.Χ.

Τὰ περισσότερα τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐγράφησαν εἰς τὴν ἐβραϊκὴν γλῶσσαν καὶ διλγάθερα εἰς τὴν Χαλδαϊκὴν (⁴ Αραμαϊκὴν) ἡ τὴν Ἑλληνικὴν. Εἰς τὰς τελευταῖς αὐτὰς γλώσσας ἐγρά-

* Διαθήκη σημαίνει ἔδω τὴν συμφωνίαν, τὴν συνθήκην, ἡ ὅποια ἔγινε μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

φησαν τὰ βιβλία, τὰ δποῖα εἶδον τὸ φῶς μετὰ τὴν βαθύλωνιακὴν αἰχμαλωσίαν (606—336 π.Χ.). Λιότι κατὰ τὸν χρόνον, ποὺ ἐπηκολούθησαν τὴν αἰχμαλωσίαν ἔκεινην, ἡ ἐβραικὴ γλῶσσα ἔπαυσε νὰ εἴναι ἡ μητρικὴ γλῶσσα τῶν Ἐβραίων. Ὡς τοιαύτη διὰ μὲν τὸν Ἐβραίους τῆς Παλαιστίνης, τῆς Συρίας καὶ τῶν χωρῶν τοῦ Ἐνδρατίνου ποταμοῦ εἴναι ἡ Χαλδαϊκὴ (Ἄραμαϊκή), διὰ δὲ τὸν Ἐβραίους τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ ἴδια τῆς Αιγύπτου ἡ Ἑλληνική. Είναι γνωστὸν ἀλλως τε ἀπὸ τὴν Ἰστορίαν, διτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα διεδόθη εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

4.—Διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Π.Δ. Τὰ βιβλία τῆς Π.Δ. διαιροῦνται, ἀραλόγως τοῦ περιεχομένου των, ὡς ἀκολούθως :

A'. Ἰστορικά. Τοιαῦτα εἴναι τὰ ἔξης :

- 1) ΓΕΝΕΣΙΣ
- 2) ΕΞΟΔΟΣ
- 3) ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ
- 4) ΑΡΙΘΜΟΙ
- 5) ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ
- 6) ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ
- 7) ΚΡΙΤΑΙ
- 8) ΡΟΥΘ
- 9) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Α'
- 10) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Β'
- 11) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Γ'
- 12) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Δ'
- 13) ΠΑΡΑΛΕΠΙΠΟΜΕΝΩΝ Α'
- 14) ΠΑΡΑΛΕΠΙΠΟΜΕΝΩΝ Β'

Τὰ βιβλία ταῦτα, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Πεντάτευχος, ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Μωυσέως κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα π.Χ. Εἰς αὐτὰ περιέχεται ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου, ἡ προϊστορία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ιστορία τῶν Πατριαρχῶν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μωυσέως.

Ἐγράφη ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Μωυσέως, τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, τοῦ δποίου καὶ περιέχει τὴν δρᾶσιν.

Ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Σαμουὴλ κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα π.Χ. Εἰς τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν περιέχεται ἡ ιστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Κριτῶν. Εἰς τὸ δεύτερον ιστορεῖται ὁ βίος μιᾶς Μωαβίτιδος, τῆς Ρούθ, ἐκ τῶν ἀπογόνων τῆς δποίας ἐγεννήθη ὁ Σωτῆρ.

Εἰς τὰ βιβλία αὐτά, τῶν δποίων ὁ συγγραφεὺς δὲν εἴναι ἀκριβῶς γνωστός, περιέχεται ἡ ιστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν βασιλέων Σαούλ, Δαυίδ, Σολομὼν μέχρι τοῦ ἔτους 586 π.Χ. Ιστοροῦνται δηλ. γεγονότα 500 περίπου ἐτῶν.

Ταῦτα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Ἐσδρα περὶ τὸ 450 π.Χ. καὶ περιέχουν περιλήψεις καὶ συμπληρώσεις τῆς Ἰσραηλιτικῆς ιστορίας ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῆς βαθύλωνιακῆς αἰχμαλωσίας.

15) ΕΣΔΡΑΣ Α'

16) ΕΣΔΡΑΣ Β'

17) ΝΕΕΜΙΑΣ

18) ΤΩΒΙΤ

19) ΙΟΥΔΙΘ

20) ΕΣΘΗΡ

21) ΜΑΚΑΒΒΑΙΩΝ Α'

22) ΜΑΚΑΒΒΑΙΩΝ Β'

23) ΜΑΚΑΒΒΑΙΩΝ Γ'

Πιθανὸν καὶ τοῦτο ἔργον τοῦ Ἐσδρα. Περιέχει τὴν ἴστορίαν τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας χρόνους.

"Ἐργα καὶ ταῦτα τοῦ Ἐσδρα περιγράφοντα τὴν προσπάθειαν, τὴν δοτίαν κατέβαλον οἱ Ἰσραηλῖται διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ κοράτους τῶν μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. Διηγοῦνται δηλαδὴ τὰ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 530 — 440 π.Χ. περίπου γεγονότα.

Τὰ βιβλία αὐτά, τῶν δοτίων οἱ συγγραφεῖς εἶναι ἄγνωστοι, περιέχουν τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν προσώπων, τῶν δοτίων φέρουν τὰ δύναματα, διότι αὐτὰ συνέδεσαν τὴν ζωήν των μὲ τὴν ἴστορίαν τοῦ Ἰσραὴλ ἢ διότι προβάλλονται ὡς ἀξιομέγατα παραδείγματα διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν των.

B'. Προφητικά. Εἰς τὰ βιβλία αὐτὰ περιέχεται ἡ διδασκαλία τῶν προφητῶν. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην, ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς Ἰσραηλῖτας, διατηρεῖ τὰ προφητεῖαν, διὰ τὰ τιμωρηθόδυν καί, ἀφοῦ ἐννοήσουν τὸ σφάλμα των, ἐπανέλθουν πλησίον Του. Εἶναι ἐπίσης ἀξιοθάύμαστος ἡ ἀκρίβεια μετὰ τῆς δοτίας προδέγουν γεγονότα, τὰ δοτία πρόκειται νὰ συμβοῦν. Οἱ προφῆται δραματίζονται καὶ περιγράφονται μὲ πλείστας λεπτομερείας τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν βίον καὶ τὸν θάνατον τοῦ Σωτῆρος. Ὁ προφήτης μάλιστα Ἡσαΐας μὲ δραματικὸν πράγματι μεγαλεῖτον περιγράφει τὸ πάθος τοῦ Κρυόν. Αἱ προφητεῖαι του, γραφεῖσαι 700 περίπου ἔτη π.Χ., δομιάζουν μὲ Εὐαγγέλιον διὰ τοῦτο καὶ δημοάζεται πέμπτος Εὐαγγελιστής.

Τὰ προφητικὰ βιβλία φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου, ὑπὸ τοῦ δοτίου ἔκαστον ἐγράφη. Οἱ προφῆται διακρίνονται εἰς μικροὺς καὶ μεγάλους.

α) Οἱ μικροὶ προφῆται: 1) Ὁ Ησέ, 2) Ἄμως, 3) Μιχαίας, 4) Ιωάλ, 5) Ὁ βδιοῦ, 6) Ἰωνᾶς, 7) Ναούμ, 8) Ἀββανόύμ, 9) Σοφονίας, 10) Ἀγγαῖος, 11) Ζαχαρίας καὶ 12) Μαλαχίας.

β) Οἱ μεγάλοι προφῆται: 1) Ἡσαΐας, 2) Ἰερεμίας, 3) Θρηνοί Ιερεμίου, 4) Ἐπιστολὴ Ιερεμίου, 5) Βαροὺχ (μαθητὴς καὶ γραμματεὺς τοῦ Ιερεμίου), 6) Ιεζεκιὴλ καὶ 7) Δανιὴλ.

Γ'. Ποιητικὰ ἡ διδακτικά. Τὰ βιβλία αὐτά, τὰ δύοια ἔχοντα γραφὴ εἰς ποιητικὸν ἢ πεζὸν λόγον, ἔχοντα σκοπὸν νὰ διδάξουν τοὺς ἀνθρώπους πᾶς νὰ ζοῦν εὐσεβῶς καὶ ἐναρέτως ἢ πᾶς νὰ ὑμοῦν τὸν Θεόν. Elvai δὲ τὰ ἔξης:

1) ΙΩΒ

Τὸ βιβλίον τοῦτο, τοῦ δόποίου εἶναι ἄγνωστος ὁ συγγραφεὺς, διηγεῖται τὴν συγκινητικὴν ιστορίαν τοῦ εὑσεβοῦς Ἰώβ.

2) ΨΑΛΜΟΙ

Πρόκειται περὶ συλλογῆς 150 ποιημάτων, τὰ δύοια ἔψαλλον οἱ Ἰσραηλῖται τῇ συνοδείᾳ μουσικοῦ ὄργανου. Τοὺς περισσοτέρους τῶν φαλαῖδῶν τούτων ἔγραψεν ὁ Δαυίδ.

3) ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ βασιλέως Σολομῶντος καὶ περιέχει τὰς παροιμίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, εἰς τὰς δύοις ὁ συγγραφεὺς προσέθηκε καὶ ἰδιαῖς του.

4) ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ

Ἐργον ἐπίσης τοῦ Σολομῶντος, εἰς τὸ δόποιον διδάσκεται ἡ ματαιότης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

5) ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ

Εἶναι καὶ τοῦτο ἔργον τοῦ Σολομῶντος. Πρόκειται περὶ ποιήματος, εἰς τὸ δόποιον περιγράφεται ἡ ἀγάπη τοῦ Κ.Η.Ι.Χ. πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, πρὸς τὸ σύνολον δηλ. τῶν πιστῶν Τού.

6) ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ

Εἶναι ἔργον ἀγνώστου συγγραφέως, πραγματεύμενον περὶ τῆς ἀληθοῦς σοφίας.

7) ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ

Τὸ βιβλίον ἔγραφη ὑπὸ τοῦ Σειράχ περὶ τὸ 180 π.Χ. κατ' ἀπομίμησιν τῶν παροιμῶν τοῦ Σολομῶντος καὶ ἔχει σκοπὸν νὰ διδάξῃ τοὺς ἀναγνώστας του τὸν ἡθικὸν βίον.

5.—*Κανὼν τῆς Παλαιᾶς Αιαθήνης. Τὸ σύνολον τῶν θεοπτεύστων βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Αιαθήνης ὀνομάζεται Κανὼν* αὐτῆς.*

* Κανὼν λέγεται τὸ ξύλινον ὄργανον, τὸ δόποιον μᾶς βιοηθεῖ νὰ σύρωμεν εὐθείας γραμμάς, δηλ. ὁ χάραξ. Ἐνταῦθα σημαίνει τὸν διδηγὸν πρὸς τὴν ἀληθῆ πίστιν. "Οπως δηλ. ὁ χάραξ μᾶς βιοηθεῖ νὰ σύρωμεν εὐθείας γραμμάς, οὕτω καὶ τὰ βιβλία ταῦτα μᾶς διδηγοῦν εἰς τὴν ζωήν μας, ὥστε νὰ ζῶμεν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

“Ο Κανὼν οὗτος ἀπετελέσθη ως ἔξῆς. Εὐθὺς ώς δὲ Μωυσῆς ἔγραψεν τὴν Πεντάτευχον, ἐποποθέτησεν αὐτὴν εἰς τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης, ὅπου ἦσαν καὶ ἄλλα ἵερα κειμήλια τῶν Ἰσραηλίτων καὶ αἱ δύο λίθιναι πλάκες, ἐπὶ τῶν δποίων εἶχον χαραχθῆ αἱ δέκα ἑντολαί. “Οταν βραδύτερον δὲ Ἰησοῦς τοῦ Ναοῦ ἔγραψε τὸ βιβλίον, τὸ δποῖον φέρει τὸ δνομά του, ἐποποθέτησε καὶ τοῦτο εἰς τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης. Τὸ αὐτὸ ἔκαμε καὶ δὲ Σαμουὴλ καὶ οἱ ἄλλοι ἵερεις συγγραφεῖς. Τοιουτορόπως λοιπὸν ἀπετελέσθη ἡ ἀρχικὴ συλλογή. Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης τῶν πρωτογράφων ἔξεδίδοντο ἀντίγραφα διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν Ἰσραηλίτων κοινοτήτων, τῶν συναγωγῶν ἢ καὶ ἀτόμων ἀκόμη. Τὰ ἀντίγραφα αὐτὰ ἐθεωροῦντο πολύτιμα καὶ ἀξιοσέβαστα.

“Η βαβυλωνιακὴ αἰχμαλωσία ἐπέφερε τελείαν ἀναστάτωσιν καὶ διάλυσιν εἰς τὴν ὡργανωμένην ἐθνικὴν καὶ θρησκευτικὴν ζωὴν τῶν Ἰσραηλίτων. “Οπως ἦτο φυσικόν, τὰ πρωτόγραφα τῶν ἱερῶν διεσκορπίσθησαν τότε καὶ κατεστράφησαν. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον ὅμως ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας (536 π.Χ.) ἥρχισαν πάλιν οἱ Ἰσραηλῖται νὰ ἀνασυντάσσουν τὸ κράτος των. “Η ἐκ νέου συγκέντρωσις τῶν ἱερῶν βιβλίων ἦτο ἡ πρώτη φροντίς των. Τὴν ἔργασίαν αὐτὴν ἐφερεν εἰς πέρας δὲ Ἔσδρας, δὲ δποῖος ἦτο καὶ δὲ πρωτεογάτης τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀνασυντάξεως τοῦ Ἰσραὴλ. “Η ὑπὸ τοῦ Ἔσδρα καταρτισθεῖσα συλλογὴ δνομάζεται Ἐ σ δ ρ α ᾧ ο σ Κ α ν ὠ ρ καὶ τὰ βιβλία, τὰ δποῖα περιέχει, πρωτονονικά.

Βραδύτερον δὲ Κανὼν οὗτος περιέλαβε καὶ δσα βιβλία ἔγραφοντο, συμπληρωθεὶς τελείως μόλις τὸν Β' αἰῶνα μ.Χ.

“Ἐπικρατεῖ ἡ διαιρεσίς τῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης εἰς πρωτονονικά καὶ δευτερονονικά καὶ δευτεροεπίκοινον συγγραφεῖς χρησιμοποιοῦν ἀδιακρίτως τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, χαρακτηρίζοντες αὐτὰ ὡς « θείας Γραφάς ».

6.—Μεταφράσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.
Ἐγένοντο πολλαὶ μεταφράσεις τῆς Π. Διαθήκης, αἱ σπουδαιότεραι τῶν δποίων εἶναι αἱ ἔξῆς :

α) Μετάφρασης της Παλαιᾶς Διαθήκης είναι ή τῶν 72 ἑρμηνευτῶν, ή δοπία διὰ τὴν συντομίαν δυναμάζεται τῶν 70 (Ο').

Πρόκειται περὶ μεταφράσεως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Αὗτη ἔγένετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ διὰ τὸν ἔξῆς λόγους: 1) Κατὰ τὸν Γ' αἰῶνα π.Χ. εἰς ὅλα τὰ ἐμπορικὰ κέντρα τῆς Μεσογείου ἀνθοῦσαι ἐβραϊκαὶ κοινότητες. Ἀραμαϊστικῶς δύναται ἡ περισσότερον πλονοσία καὶ πολυνάθωπος ἦτο ἡ Ἀλεξανδρείᾳ τοιαύτη. Οἱ Ἐβραῖοι οὗτοι τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Αἰγύπτου εἶχον ἥδη ὡς μητρικήν των γλώσσαν τὴν Ἑλληνικήν. Τὸ ἐβραϊκὸν κείμενον λοιπὸν ἦτο ἀκατάληπτον καὶ ἀκατανόητον εἰς αὐτούς. Παρίστατο ὡς ἐκ τούτου ἀνάγκη νὰ μεταφρασθῇ τοῦτο εἰς τὴν Ἑλληνικήν. 2) Ο τότε βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαῖος Β' ὁ Φιλάδελφος (285—246) εἶχε τὴν φιλοδοξίαν νὰ πλουτίσῃ τὴν πλονοσίαν ἄλλως τε βιβλιοθήκην τῆς Ἀλεξανδρείας μὲν ἐν ἀκόμη σπάνιον καὶ πολύτιμον βιβλίον. Τοιουτοῦρροπτως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἥρχισε ἡ μετάφρασις, η δοπία ἐτελείωσε μετὰ δύο περίπου αἰῶνας.

Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως αὐτῆς είναι μὲν ἡ Ἀλεξανδρείᾳ δημιουρμένη Ἑλληνική, ἔχει δύνατον διαφραγάς εἰς τὰ ἐπὶ μέρους βιβλία, λόγῳ τῶν πολλῶν μεταφραστῶν, οἱ δοποὶ εἰργάσθησαν εἰς αὐτὴν καὶ τῆς διαφραγματικῆς μορφώσεως ἕκαστον.

Ἡ μετάφρασις τῶν Ο' ἀπολαύει μεγίστου κύρους καὶ σεβασμοῦ εἰς τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Αὗτὴν δηλ. χρησιμόποιον οἱ Ἐναγγελισταὶ καὶ οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰ συγγράμματά των. Αὕτην ἐπίσης μεταχειρίζονται καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Αὗτὴν τέλος ἔχομεν ὡς ἐπίσημον κείμενον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἐξ αὐτῆς ἔχονται ληφθῆ αἱ περικοπαὶ τῆς Π. Διαθήκης τοῦ παρόντος βιβλίον.

β) Πεσιτά. Είναι μετάφρασις εἰς τὴν συριακὴν γλῶσσαν, γενομένη κατὰ τὸν Β' αἰῶνα μ. Χ. Είναι τὸ ἐπίσημον κείμενον τῆς Π. Διαθήκης τῆς συριακῆς Ἐκκλησίας.

γ) Ἰταλική. Πρόκειται περὶ μεταφράσεως εἰς τὴν λαϊκὴν λατινικὴν διάλεκτον, γενομένης, ἀγνωστον ὑπὸ ποίου μεταφραστοῦ, κατὰ τὸν Β' αἰῶνα μ.Χ.

δ) Βούλγαρική. Είναι μετάφρασις εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν φιλοτεχνηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου (390—405). Θεωρεῖται ὡς «αὐθεντικὴ» μετάφρασις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

³Έκτος τῶν ἀνωτέρων ὑπάρχει καὶ πλῆθος ἄλλων μεταφράσεων τῆς Π. Διαθήκης εἰς τὴν Ἑλληνικήν, ³Αρμενικήν, Κοπτικήν καὶ ἄλλας γλώσσας.

Εἰς τὴν ἐποχήν μας κυκλοφορεῖ εἰς 1200 περίπου γλώσσας ἡ γλωσσικὰ ἴδιωματα. Ἡ ἐτησία κυκλοφορία τῆς ἀνέρχεται εἰς πολλὰς δεκάδας ἑκατομμυρίων ἀντίτυπα.

B'. ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

1.—Σκοπὸς καὶ περιεχόμενον. Καινὴ Διαθήκη λέγεται τὸ σύνολον τῶν θεοπνεύστων βιβλίων, εἰς τὰ δποῖα περιέχεται ἡ νέα συμφωνία τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ νέα αὐτὴ συμφωνία ἐγράφη καὶ ὑπεγράφη μὲ τὸ αἷμα τοῦ Σωτῆρος, τὸ δποῖον ἔχοντον Ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἐκτίθεται ὁ βίος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων. Διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ὑποδεικνύεται ὁ ἐνάρετος τρόπος τῆς ζωῆς καὶ τὰ μέσα σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

2.—Γλῶσσα. "Ολα τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἔχοντα γραφῆ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν ὅμιλον μένην τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ δποία εἶναι γνωστὴ ὡς ³Αλεξανδρινὴ καὶ ινή. Ἡ γλῶσσα τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι εἰκονογόνης, διότι ἐκ τῶν 5000 περίπου λέξεων, τὰς δποίας μεταχειρίζεται, μόλις τὸ $\frac{1}{10}$ ἐξ αὐτῶν παρουσιάζει δυσκολίας κατὰ τὴν ἔρμηνεαν.

3.—Διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Κ.Δ. Τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. εἶναι 27 καὶ διαιροῦνται, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου των, ὡς ἀκολούθως :

A'. Ιστορικά. Τοιαῦτα εἶναι :

1) Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου ἥτοι μαθητὴς τοῦ Κυρίου. Εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ δποῖος ἐγραψεν Ἐναγγέλιον. Τὸ Ἐναγγέλιον τον αὐτὸν μάλιστα τὸ ἐγραψεν εἰς τὴν ἑβραικὴν γλῶσσαν καὶ ἔφερε τὸν τίτλον «Κυριακὰ λόγια». ³Ἐρωτὶς δύως τὸ μετέφρασεν ὁ Ὀδιος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὸ συνεπλήρωσε. Σκοπὸς τοῦ Ἐναγγελίου τοῦ Ματθαίου εἶναι νὰ δείξῃ, ὅτι δὲ ³Ιησοῦς εἶναι δὲ Μεσσίας, τὸν δποῖον ἀνέμενον οἱ ἀνθρώποι ὡς λυτρωτὴν καὶ περὶ τοῦ δποίου προεφήτευσαν οἱ Προφῆται.

2) Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου. Ο Μᾶρκος ἥτοι

μαθητής τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, παρὰ τοῦ δποίου ἔδιδάχθη τὰ περὶ τοῦ Σωτῆρος. Ὁ Μᾶρκος ἀφήνει εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τον νὰ φαίνεται ἡ θεομοὶ πρὸς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου πίστις τοῦ διδασκάλου του.

3) Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ. Ὁ Λουκᾶς ἦτο λατός εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας καὶ πιθανὸν ἐλληνικῆς καταγωγῆς. Ἡτο συνεργάτης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Τὸ Εὐαγγέλιον τον φέρει τὸν χαρακτῆρα τοῦ αηδύγματος τοῦ Παύλου. Θέλει δηλ. νὰ δείξῃ τὴν οἰκουμενικότητα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Τὸ Εὐαγγέλιον τον ἔγραψεν ὁ Λουκᾶς χάριν Θεοφίλου τινός, τὸν δποῖον δυομάζει εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων «κράτιστον».

Οἱ τρεῖς πρῶτοι Εὐαγγέλιοι τὰ λέγονται «συνοπτικοί», διότι ἀναφέρουν περιληπτικῶς τὰ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Σωτῆρος. Τὰ Εὐαγγέλια των ἔχοντων πολλὰς δμοιότητας μεταξύ των, διότι ἔγραψαν καὶ οἱ τρεῖς ἔχοντες ὑπ’ ὅψει των τὰ «Κυριακὰ λόγια», ἀπὸ τὰ δποῖα ἔδαφεισθησαν δλόκληρα τεμάχια.

4) Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου. Ὁ Ἰωάννης, ὁ μαθητής, ὃν ἦγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἔφθασεν εἰς βαθὺ γῆρας. Περιῆλθε πολλὰς χώρας καὶ κατέληξεν εἰς τὴν Ἐφεσον. Ἐκεῖθεν ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98 - 117 μ.Χ.) εἰς τὴν νῆσον Πάτμον. Ἐκεῖ ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον του, ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὰ τοία ἄλλα. Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Τὰ τέσσαρα Εὐάγγελια ἔγραψησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 62 - 85 μ.Χ.

5) Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Είναι ἔργον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Εἰς τὸ βιβλίον του αὐτὸν ὁ Λουκᾶς, ἀφ’ ἑνὸς μὲν περιγράφει τὴν ἰδωνυμού τὰ πρῶτα βήματα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἀφ’ ἑτέρου δὲ διηγεῖται τὸν κόπον καὶ τὰς δυσκολίας, τὰς δποίας ἀντιμετώπισαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἰδιαιτέρως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, εἰς τὸ δύσκολὸν ἔργον τῆς διαδόσεώς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

B'. Διδακτικά. Τὰ βιβλία αὐτὰ εἶναι ἐπιστολαί, αἱ δποῖαι ἔγραψησαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν πόλεως τινος ἢ καὶ πρὸς ὀδησμένον πρόσωπον. Μερικαὶ δμως ἀπὸ τὰς ἐπιστολὰς αὐτὰς ἀπευθύνονται πρὸς δλον τὸν Χριστιανὸν καὶ λέγονται καθολικαὶ ἐπιστολαί. Εἰς τὰς ἐπιστολὰς αὐτὰς ἐν γένει διδάσκουν οἱ Ἀπόστολοι τὸν Χριστιανὸν ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων τῆς πίστεως ἢ παρέχουν τὰς συμβουλάς των ἐπὶ γεγονότων

ἐπικαίρων, τὰ δύοτα ἀφοροῦν εἰς τὴν δογάρωσιν τῆς ἡμικῆς ζωῆς τῆς καθ' ἥμέραν εὐρυμένης χριστιανικῆς ποιωνίας.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εἶναι αἱ ἔξης:

I.—Δέκα τέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἦτοι: 1) πρὸς Ρωμαίους, 2) πρὸς Κορινθίους Α', 3) πρὸς Κορινθίους Β', 4) πρὸς Γαλάτας, 5) πρὸς Ἐφεσίους, 6) πρὸς Φιλιππησίους, 7) πρὸς Κολοσσαῖς, 8) πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α', 9) πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β', 10) πρὸς Τιμόθεον Α', 11) πρὸς Τιμόθεον Β', 12) πρὸς Τίτον, 13) πρὸς Φιλήμορα καὶ 14) πρὸς Ἐβραίους.

II.—Ἐπτὰ καθολικὰ ἐπιστολαί, ἦτοι:

- 1) Τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου Α', Β', Γ'.
- 2) Τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου Α' καὶ Β'.
- 3) Τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ
- 4) Τοῦ Ἰούδα τοῦ ἀδελφοθέου.

Γ'. Προφητικά. Τοιοῦτον βιβλίον εἶναι ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἔναγγελιστοῦ Ἰωάννου, γραφεῖσα ἐν Πάτμῳ. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ προφητεύει δὲ Ἰωάννης τὸν θρίαμβον τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ κείμενον δὲ τῶν βιβλίων τῆς Ἀγ. Γραφῆς διηγέρθη ἀπὸ τοῦ Β' αἰώνος μ.Χ., ἀγριωστον ὑπὸ ποίας χειρός, εἰς κεφάλαια καὶ στίχους. Καὶ τὰ μὲν κεφάλαια μετροῦνται κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀρίθμησιν μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαριθμού, οἱ δὲ στίχοι μὲ ἀριθμοὺς ἀριθμούς.

4.—Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης. Εἰς τὴν ἐποχὴν ἀκόμη τῶν Ἀποστόλων αἱ διάφοροι χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι εἶχον τὴν φιλοδοξίαν νὰ συγκεντρώσουν ἀντίγραφα τῶν Ἔναγγελίων ἢ τῶν ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων. Ἐκ τῆς αἰτίας αὐτῆς ἔξεδίδοντο πολλὰ ἀντίγραφα τῶν βιβλίων αὐτῶν ὑπὸ εἰδικῶν γραφέων. Τὸ ἔργον τότε τῆς ἀντιγραφῆς ἦτο δυσκολώτατον καὶ πολυνδάπανον. Λέν εἶχον οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὴν εὐκολίαν τοῦ χάρτου, διότι ἔγραφον ἐπάρω εἰς παπύρους ἢ μεμβράνας (δέρματα), οὕτε ἔγραψιζον τὴν τυπογραφίαν, διὰ τῆς δποίας ταχέως ἐκδίδομεν σήμερον δσαδήποτε θέλομεν ἀντίτυπα ἐνὸς βιβλίου. Τὰ βιβλία τότε ἔγραφοντο καὶ διεδίδοντο πάντοτε διὰ τῆς χειρός.

Πολλαὶ λοιπὸν Ἐκκλησίαι εἶχον συγκεντρώσει τὰ περισσότερα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἀλλαὶ δύος εἶχον συγκεντρώσει τὸ σύνολον αὐτῶν. Ἐκ παραλλήλου καὶ πολὺ ἐνωρίς, ἥρχισαν καὶ οἱ αἱ-

οετικοὶ νὰ διαδίδουν τὰς ἰδέας των, κυκλοφοροῦντες βιβλία ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐνδὲ Ἀποστόλου ἢ ἀλλού σημαίνοντος προσώπου. Ἀπὸ αὐτὸῦ προῆλθε μεγίστη σύγχυσις μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Διότι δὲν ἔγνω-
ριζον ποῖα εἶναι τὰ γρήσια βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ποῖα
εἶναι τὰ νόθα.

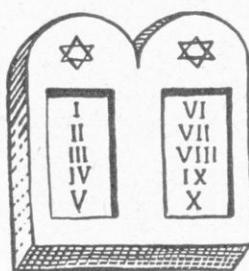
Αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι προσεπάθησαν τότε νὰ συντάξουν ἔνα κατάλογον τῶν γρησίων βιβλίων. Μέχρι σήμερον διεσώθη ὁ κατάλογος τῶν βιβλίων, τὰ δποῖα ἐθεώρουν γρήσια ἔργα τῶν Ἀποστόλων αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Β. Ἀφρικῆς. Ὁ κατάλογος αὐτὸς ἔχει συνταχθῆ περὶ τὸ 190 μ.Χ. Εἶναι ὁ ἀρχαιότερος γνωστὸς κατάλογος καὶ φέρεται ως Καρὸν τοῦ Μοναστοῦ, ἐπειδὴ αὐτὸς τὸν ἀνεκάλυψε καὶ τὸν ἐδημο-
σίευσε (1740).

Μὲ τὴν σύνταξιν τοῦ Κανόνος ἡσχολήθησαν καὶ ἀρχαῖοι ἐκκλη-
σιαστικοὶ συγγραφεῖς, δπως ὁ Ὡριγένης, ὁ Ἰστορικὸς Ενσέβιος, ὁ Κύ-
ριλλος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὁ θεολόγος Γοργόδιος κ.ἄ.

Ἄλλα καὶ σύνοδοι ἡσχολήθησαν μὲ τὸ ζήτημα τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ Κανόνος. Τοιαῦται σύνοδοι εἶναι ἡ ἐν Καρδαγένῃ, συνελθοῦσα κατὰ τὸ ἔτος 419, ἡ ἐν Λαοδικείᾳ, συνελθοῦσα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 350 — 380 κ.ἄ. Ὅστε ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Β' αἰῶνος ἔχει συμπληρωθῆ ὁ Κανὼν, τὸν δποῖον διάφοροι σύνοδοι ἀναγνωρίζουν καὶ ἐπικυρώνουν. Τὸ σύνολον τῶν βιβλίων αὐτῶν διεσώθη μέχρις ἡμῶν καὶ εἶναι τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τῆς ἀνθρωπότητος.

Σήμερον ἡ Καινὴ Διαθήκη ἔχει μεταφρασθῆ εἰς ὅλας τὰς ὁμι-
λούμενας γλώσσας καὶ κυκλοφορεῖ εἰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων ἀντίτυπα καὶ ἔτος, φωτίζουσα καὶ ὁδηγοῦσα τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν εὐθὺντα δρόμον τῆς ζωῆς.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

1. Ο ΘΕΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ

Ν ΑΡΧΗ ἐποίησε ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκέυαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὄντος. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός τὸ φῶς, διτὶ καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεός ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους.

α) Ὁ Κόσμος
(Γεν. Α' 1-25)

Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεός τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἐσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω στερεόωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὄντος καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὄντος καὶ ὄντος. Καὶ ἐγένετο οὔτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεός τὸ στερεόωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεός ἀνὰ μέσον τοῦ ὄντος, δηλαδή ὑποκάτω τοῦ στερεόωματος, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὄντος ἐπάνω τοῦ στερεόωματος. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεός τὸ στερεόωμα οὐρανόν· καὶ εἶδεν ὁ Θεός, διτὶ καλόν. Καὶ ἐγένετο ἐσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· συναχθήτω τὸ ὑδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὅφθητω ἡ ξηρά. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ συνήχθη τὸ ὑδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὥφθη ἡ ξηρά. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεός τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὄντων ἐκάλεσε θαλάσσας. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, διτὶ καλόν.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὅμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὐ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐξήγεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὅμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὐ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶδεν ὁ

Θεός, δτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἐσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα τοίτη.

Καὶ εἶπεν δὲ Θεός· γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἐνιαυτούς· καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν δὲ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσων εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. Καὶ ἔθετο αὐτοὺς δὲ Θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. Καὶ εἶδεν δὲ Θεός, δτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἐσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα τετάρτη.

Καὶ εἶπεν δὲ Θεός· ἔξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ γῆς κατὰ τὸ στερεόματα τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν δὲ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἐρπετῶν, ἢ ἔξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. Καὶ εἶδεν δὲ Θεός, δτι καλά. Καὶ εὐλόγησεν αὐτὴν δὲ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο ἐσπέρα καὶ ἐγέτετο πρωί, ἡμέρα πέμπτη.

Καὶ εἶπεν δὲ Θεός· ἔξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τεραποδα καὶ ἐρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν δὲ Θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν καὶ πάντα τὰ ἐρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. Καὶ εἶδεν δὲ Θεός, δτι καλά.

ΑΙ ΕΙΠΕΝ Ο ΘΕΟΣ· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ημετέραν καὶ καθ' ὅμοιωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς β) Ὁ ἄνθρωπος θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐποίησεν δὲ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Καὶ εὐλόγησεν αὐτούς δὲ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύ-

νεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς καὶ ἀρχετε τῶν ἵχθυών τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πτεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἔρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἰπεν δὲ Θεός· ἵδον δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, δὲ ἐστιν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν ἔύλον, δὲ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἐσται εἰς βρῶσιν· καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πτεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ ἔρπετῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, δὲ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ εἶδεν δὲ Θεὸς τὰ πάντα, δοσα ἐποίησε, καὶ ἵδον καλὰ λίαν. Καὶ ἐγένετο ἐσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἥμερα ἔκτη.

Τῷ δὲ Ἀδάμ οὐκ εὑρέθη βιοθής ὅμοιος αὐτῷ. Καὶ ἐπέβαλεν δὲ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ καὶ ὑπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. Καὶ φοδόμησεν δὲ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα (B' 20β) καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ. Καὶ εἰπεν, Ἀδάμ· τοῦτο νῦν ὅστοῦν ἐκ τῶν ὅστεων μου καὶ σάρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληηθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη· ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα· αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα.

Π α ρ α τ η ρ ή σ εις

- 1.—Σκοπὸς τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως εἰναι νὰ διδάξῃ, ὅτι δὲ κόσμος ἐδημογρήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ μηδενός.
- 2.—Ο κόσμος ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ «καλὸς λίαν», ἀπηλλαγμένος δηλ. πάσης ἀτελείας καὶ παντὸς κακοῦ.
- 3.—Ἐκαστον των δημιουργημάτων ἥρχετο εἰς φῶς, ἀφοῦ προηγουμένως ἐδημιουργοῦντο αἱ συνθῆκαι διατηρήσεώς του εἰς τὴν ζωήν.
- 4.—Ο ἄνθρωπος, ἀποτελῶν τὸ τελειότερον πλάσμα τῆς δημιουργίας, ὑπῆρξεν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας δημιουργικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ καὶ προικίζεται ἀπό Αὐτὸν μὲ ἔξαιρετικὰ χαρίσματα, δηλ. τὸν νοῦν, τὴν ἐλευθέραν θέλησιν καὶ συνείδησιν.
- 5.—Ἡ γυνὴ ἐπλάσθη ὡς βιοθής εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δχι δούλη.

2. ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩ

ΑΙ ΕΦΥΤΕΥΣΕΝ δ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἰερείῳ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, διὸ ἔπλασε. Καὶ ἔξαντειλεν δ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς δρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.

(Γεν. Β' 8 - 9, 15 - 17)

Καὶ ἔλαβε Κύριος δ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, διὸ ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. Καὶ ἐνετείλατο Κύριος δ Θεὸς τῷ Ἰαδάμ λέγων ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρῶσει φαγῆ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· οὐδὲ ἀνήμερα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

Π α ρ α τ η θ ή σ ε ι σ

- 1.— Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι εἰς τὸν παραδείσον ζοῦν εὐτυχεῖς. Δὲν τοὺς συνταράσσει οὐδὲν πάθος.
- 2.— Αἱ μετὰ τοῦ Θεοῦ σχέσεις τῶν πρωτοπλάστων εἶναι ἀρμονικαί.
- 3.— Ἡ γνωστὴ μας καὶ μοραδικὴ ἀπαγόρευσις εἶναι ἀσκησις, οὐδοίᾳ ἔχει σκοπὸν τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἀγαθόν.
- 4.— Τὴν εὐδαιμονίαν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου ἔσχεται γὰρ ταράξῃ η παρακοὴ τῶν πρωτοπλάστων εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς δοπίας θὰ γίνη λόγος κατωτέρω.

3. ΠΑΡΑΚΟΗ ΚΑΙ ΠΤΩΣΙΣ

ΔΕ ΟΦΙΣ ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, διὸ ἐποίησε Κύριος δ Θεός. Καὶ εἶπεν δ ὄφις τῇ γυναικὶ τί ὅτι εἶπεν δ Θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παραδείσου; Καὶ εἶπεν η γυνὴ τῷ ὄφει ἀπὸ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγούμενα, ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, δ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν δ Θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δὲ μὴ

μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν δ Θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δὲ μὴ

ἀψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. Καὶ εἰπεν δὲ φίς τῇ γυναικὶ οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἥδει γὰρ δὲ Θεός, διτὶ δὲ ἂν ήμέρα φάγητε ἀπὸ αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν.

Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, διτὶ καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν καὶ διτὶ ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. Καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν διτὶ γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔρραφαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἕαυτοῖς περιζώματα.

Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν διτὶ Ἀδάμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. Καὶ ἐκάλεσε Κύριος δὲ Θεός τὸν Ἀδάμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδάμ, ποῦ εἶ; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, διτὶ γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. Καὶ εἶπεν αὐτῷ δὲ Θεός· τίς ἀνήγγειλέ σοι διτὶ γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὕτως ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπὸ αὐτοῦ ἔφαγες; Καὶ εἶπεν δὲ Ἀδάμ· ἡ γυνή, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοὶ ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. Καὶ εἶπεν Κύριος δὲ Θεός τῇ γυναικὶ· τί τοῦτο ἐποίησας; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ· δὲ φίς ἡ πάτησέ με, καὶ ἔφαγον. Καὶ εἶπε Κύριος δὲ Θεός τῷ φίᾳ· διτὶ ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήμει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῆσαι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σου καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρωναν.

Καὶ ἔξαπέστειλε τὸν Ἀδάμ Κύριος δὲ Θεός ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐγγάγεσθαι τὴν γῆν, ἔξ οὗ ἦληφθη. Καὶ ἔξέβαλεν τὸν Ἀδάμ καὶ κατέκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς καὶ ἔταξε τὰ Χερουβίμ καὶ τὴν φλογίνην φομιφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i s

- 1.—*Η παρακοή τῶν πρωτοπλάστων γίνεται ἀφορμὴ νὰ διακοποῦν αἱ ἀρμονικαὶ σχέσεις τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου.*
- 2.—*Η ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τώρα γεμάτη κόπους, λύπας καὶ ἀγῶνας. Τὸ κακὸν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον.*
- 3.—*Ο Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς τοὺς πρωτοπλάστους, ὅτι ἐκ τῆς θλιβερᾶς καταστάσεως, εἰς τὴν δποίαν περιέπεσε τὸ ἀνθρώπινον γένος, θὰ τὸ λυτρώσῃ εἰς τῶν ἀπογόνων τῆς Εὕνας, δὲ Κύριος Ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Η ὑπόσχεσις αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ πρωτευαγγέλιον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

1. Η ΠΡΟΣ ΝΩΕ, ΤΟΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΣ ΚΑΙ ΜΩΥΣΕΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

ΑΙ ΕΣΤΑΙ τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ
δύψομαι τοῦ μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον ἀνὰ
μέσον ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς
καὶ ἀνὰ μέσον ψυχῆς (Γεν. Θ' 16 - 19, 26 - 27)
ζώσης ἐν πάσῃ σαρκί,
ἡ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Νῶε
τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς Διαθήκης, ἵς διεθέμην
ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον πάσης σαρκός,
ἡ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς. "Ησαν δὲ οἱ υἱοὶ Νῶε, οἱ ἔξελθόντες ἐκ τῆς κι-
βωτοῦ, Σήμ, Χάμ, Ἰάφεθ· Χάμ δὲ ἦν πατὴρ Χαναάν. Τοεῖς οὗτοί εἰ-
σιν υἱοὶ Νῶε· ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Καὶ εἶπε Νῶε· εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Σήμ, καὶ ἔσται
Χαναάν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. Πλατύναι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ, καὶ κατοι-
κησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σήμι καὶ γενηθήτω Χαναάν παῖς αὐτοῦ.

ΑΙ ΕΙΠΕ ΚΥΡΙΟΣ τῷ "Αβραμ· ἔξελθε ἐκ τῆς
γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ
οἴκου τοῦ πατρός σου
καὶ εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν
σοι δεῦρο δεῖξω· καὶ IZ' 1β - 7, KB 15 - 18)
ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέ-
γα καὶ εὐλογήσω σε καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά
σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος· καὶ εὐλογήσω τοὺς
εὐλογοῦντάς σε καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσσομαι· καὶ ἐνευλο-
γηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐπορεύθη "Αβραμ,
καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ Κύριος.

α) Νῶε

β) Αβραάμ

(Γεν. ΙΒ' 1 - 4α

Καὶ ὅφθη Κύριος τῷ Ἀβραμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐγώ εἰμι ὁ Θεός σου· εὐαρέστει ἐνώπιον ἐμοῦ καὶ γίνου ἄμεμπτος, καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα. Καὶ ἔπεσεν ὁ Αβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων· καὶ ἐγὼ ἵδού νήδιαθήκη μου μετὰ σοῦ, καὶ ἔσῃ πατὴρ

Β' πλήθους ἐθνῶν, καὶ οὐκ ἀληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ὁ Αβραμ, ἀλλ᾽ ἔσται τὸ ὄνομά σου ὁ Αβραάμ, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε. Καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα καὶ θήσω σε εἰς ἐθνηνή, καὶ βασιλεῖς ἐκ σοῦ ἐξελεύσονται. Καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ, εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, εἰς διαθήκην αἰώνιον, εἰναί σου Θεὸς καὶ τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ.

Καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος Κυρίου τὸν ὁ Αβραάμ δεύτερον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων· κατέ ἐμαυτοῦ ὅμοσα, λέγει Κύριος, οὐκ εἴνεκεν ἐποίησας τὸ οἶκον τοῦτο καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι᾽

Γ' ἐμέ, ἣ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ κληρονομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων· καὶ ἐνευλογήθησονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἐθνητὰς γῆς, ἀνθρώπων ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς.

ΚΑΛΕΣΕ Δὲ Ἱακὼβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· συνάχθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσει ὑμῖν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν· **γ)** Ἱακὼβ

ἀμφοίσθητε· καὶ ἀκούο· (Γεν. ΜΘ' 1-2, 8-10) σατέ μου, υἱοί Ἱακώβ, ἀκούσατε· Ἰσραὴλ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· Ἰούδα, σὲ αἰνέσαισαν οἱ ἀδελφοί σου· αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νότου τῶν ἐχθρῶν σου,

προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σουν. Σκύμνος λέοντος Ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀνέβης· ἀναπεσών ἐκοιμήθης ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτὸν; Οὐκ ἐκλείψει ἀρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἔως ἐὰν ἐλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.

ΡΟΦΗΤΗΝ ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ὃς ἔμε τὸν ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου, αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα, ὅσα εἰς) Μωυσῆς ἡτήσω παρὰ Κυρίου τοῦ (Δευτερ. ΙΗ' 15-19) Θεοῦ σου ἐν Χωρῷ τῇ ημέρᾳ τῆς ἐκκλησίας λέγοντες· οὐ προσθήσομεν ἀκούσαι τὴν φωνὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου καὶ τὸ πῦρ τοῦτο τὸ μέγα οὐκ ὀψόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν. Καὶ εἶπε Κύριος πρός με· ὅρθῶς πάντα ὅσα ἔλλησαν πρὸς σέ· προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὡσπερ σέ, καὶ δώσω τὰ ὄγματα ἐνῷ τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς καθ' ὅτι ἀνὴρ ἐντείλωμαὶ αὐτῷ· καὶ δὲ ἀνθρώπος, ὃς ἔὰν μὴ ἀκούσῃ ὅσα ἀνὴρ λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ δινόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἔξι αὐτοῦ.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i s

- 1.—“Ο ἄνθρωπος, ἀν καὶ παρέβη τὴν θείαν ἐντολὴν καὶ ἐξεδιώχθη ἐκ τῶν παραδείσου, δὲν ἔπανσε νὰ ἀγαπᾶται ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἡ ὑπόσχεσις, ἡ δποία ἐδόθη εἰς τὸν πρωτοπλάστους περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Σωτῆρος, ἐπαναλαμβάνεται πρὸς τὸν Νῶε, τὸν πατριάρχας καὶ τὸν Μωυσέα.
- 2.—“Ο Νῶε, δλίγον ποὺν ἀποδάρη, ἐκάλεσε τὸν τρεῖς νιούς τον. Ἔδωκεν εἰς δλους τὴν ενχήρην του, προεφήτευσεν δμως ὅτι δὲ Σωτὴρ θὰ ἐγεννᾶτο ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Σήμου.
- 3.—“Ο Ἀβραάμ, διεγάροχης τῶν Ἐβραίων, ἥτο ἀπόγονος τοῦ Σήμου. Οὗτος ἔλαβε δις ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι ἐκ τῶν ἀπογόνων του θὰ γεννηθῇ δ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Τὴν μὲν πρώτην φράσην, δταν ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ Χαροπάν πρὸς Νότον· τὴν δὲ δευτέραν, μετὰ τὴν δοκιμασίαν τῆς θυσίας τοῦ μορυγενοῦς νιοῦ του Ἰσαάκ. Αὕτη ἔλαβε χώραν εἰς τὴν Χαραάρ.
- 4.—“Ο Ἰακώβι ἐπίσης, ενδισκόμενος ἐν Αἴγυπτῳ, ὅταν ἀντελήφθη ἐγγίζοντα τὸν θάνατόν του, ἐκάλεσε τὸν νιούς του. Ηὔχήθη ἔκαστον καὶ προεπεν εἰς αὐτόν, ὅσα ἐπρόκειτο νὰ δοκιμάσῃ εἰς τὴν ζωήν του. Εἰς τὸν Ἰούδα προεφήτευσεν ὅτι θὰ είναι δι πρόγονος τοῦ Σωτῆρος. Ἀξιοσημείωτον είναι ἐκεῖνο τὸ σημεῖον τῶν λόγων τοῦ Ἰακώβη, κατὰ τὸ δποῖον χαρακτηρίζεται δ μέλλων νὰ

- γεννηθῆ Σωτὴρ ὡς προσδοκία ἐθνῶν. Πάντες δηλ. οἱ λαοὶ θὰ περιμένουν τὴν ἀποστολὴν Σωτῆρος, τοῦ δποίου σκοπὸς θὰ εἰναι ἡ σωτηρία δλων τῶν ἀνθρώπων.
- 5.—*Ἡ εὐλογία καὶ προφητεία αὕτη τοῦ Ἱακὼβ πρὸς τὸν Ἰούδαν ὑπῆρξε μεγίστης σημασίας εἰς δλην τὴν μακρὰν καὶ πολυτάραχον ἐθνικὴν ζωὴν τοῦ ἴσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἐχρησίμευσεν ὡς στήριγμα καὶ ἐθέρμανε τὴν ἐλπίδα εἰς τὰς ἐθνικὰς ἀνυκνίας. Ἔδωκε δύναμιν εἰς τὸν λαόν, ἐνέπνευσε τὸν προφήτας καὶ ἐκράτησεν ἄσβεστον τὴν πίστην εἰς τὸν Θεόν.*
- 6.—*Ἡ προφητεία τοῦ Ἱακὼβ εὗρε πλήρη τὴν ἐκπλήρωσίν της, διότι, τόσον ἡ Παρθένος Μαρία ὅσον καὶ δ Ἰωσήφ, ἵσαν ἀπόγονοι τοῦ Δανίδ, δ δποῖος κατήγετο ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα.*

2. ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ ΟΦΕΩΣ *

ΑΙ ΑΠΑΡΑΝΤΕΣ ἔξ "Ωρ τοῦ ὅρους ὅδον ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθρὰν περιεκύλωσαν γῆν Ἐδώμ· καὶ ὀλιγοψύχησεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ὅδῳ. Καὶ κατελάλει ὁ λαὸς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ κατὰ Μωυ- (Ἄριθ. ΚΑ' 4-11)
σῆ λέγοντες ἵνα τί τοῦτο; Ἐξήγαγες ἡμᾶς ἔξ Αἴγυπτου, ἀποκτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ; Ὅτι οὐκ ἔστιν ἄρτος οὐδὲ ὕδωρ, η δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσώχθισεν ἐν τῷ ἄρτῳ τῷ διακένῳ τούτῳ. Καὶ ἀπέστειλε Κύριος εἰς

* Οἱ Σοραηλῖται, ἀφοῦ παρέλαβον τὸν Νόμον ἐπὶ τοῦ ὅρους Σινά, ἐξηκολύνθησαν τὴν διὰ τῆς ἐρήμου πορείαν τῶν, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων των. Ὁ λαὸς αὐτὸς ἐδέχθη ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ πολλὰς εὐεργεσίας. Ἐν τούτοις εἰς ἐκάστην δυσκολίαν, ποὺ συνήγντα εἰς τὴν σκληρὰν καὶ κουραστικὴν ἄλλωστα πορείαν του, ἐγόγγυε διαρκῶς ἐναντίον τοῦ Μωυσέως.

Ἐνρίσκοντο ἡδη πλησίον τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, ὅταν διετύπωσαν νέα παράπονα. Ἐβαρύνθησαν πλέον τὸ μάννα καὶ ὑπέφερον ἀπὸ ἔλλειψιν ὕδατος. Ἐνεθυμοῦντο διαρκῶς τὴν Αἴγυπτον! Δὲν εἶναι εὔκολον νά ἐμπνεύσῃ κανεὶς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἓνα λαὸν δούλων! Πόσον δύσκολον ἦτο τὸ ἔργον αὐτὸ διὰ τὸ Μωυσέα! Ὁ Θεὸς τότε ἔστειλε πρὸς τιμωρίαν τῶν δφεις δηλητηριώδεις, οἱ δποῖοι ἐσκόρπιζον τὸν θάνατον. Νέα λοιπὸν παράπονα καὶ θρῆνοι ἡκούσθησαν.

* Ο Θεὸς δῆμως ἥλθεν πάλιν βοηθός, ὅταν ἐνόμισεν ὅτι ἀρκετὰ είχον τιμωρηθῆ διὰ τὴν δλιγοπιστίαν των.

τὸν λαὸν τοὺς ὄφεις τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν λαόν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. Καὶ παραγενόμενος δὲ λαὸς πρὸς Μωυσῆν ἔλεγον· δτι ἡμάρτομεν, δτι κατελαλήσαμεν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ σοῦ· εὗξαι οὖν πρὸς Κύριον, καὶ ἀφελέτω ἀφ' ἡμῶν τὸν ὄφιν. Καὶ ηὔξατο Μωυσῆς πρὸς Κύριον περὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωυσῆν· ποίησον σεαυτῷ ὄφιν καὶ θὲς αὐτὸν ἐπὶ σημείου, καὶ ἔσται ἐὰν δάκῃ ὄφις ἄνθρωπον, πᾶς δὲ δεδημένος ἵδων αὐτὸν ζήσεται. Καὶ ἐποίησε Μωυσῆς ὄφιν χαλκοῦν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου, καὶ ἐγένετο ὅταν ἔδακνεν ὄφις ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν καὶ ἔζη. Καὶ ἀπῆραν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ παρενέβαλον ἐν Ὡβώθ.

Π α ρ α τ η η ρ η σ ε ις

- 1.—Οἱ Ἰσραηλῖται τιμωροῦνται ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὴν δλιγοπιστίαν των.
- 2.—Ο Θεὸς χρησιμοποιεῖ διὰ τὴν σωτηρίαν των ἐκ τῆς ἀμαρτίας των αὐτῆς τὸν ὄφιν, διότι ἀκριβῶς αὐτὸς ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ ἔλθῃ ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον.
- 3.—Ο «ἐπὶ σημείου» ὑψωθεὶς ὄφις συμβολίζει τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἀνύψωσιν τοῦ Σωτῆρος. «Οπως δηλ. οἱ Ἰσραηλῖται, ἀτενίζοντες εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν, ἐθεραπεύοντο ἀπὸ τὰ δήγματα τῶν δηλητηριωδῶν ὄφεων, τοιοντοτρόπως καὶ οἱ ἄνθρωποι, προσβλέποντες μετὰ πίστεως εἰς τὸν σταυρωθέντα Κύριον, θεραπεύονται ἀπὸ τὰς πληγὰς τῆς ἀμαρτίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ *

1. Ο ΜΩΣΑΙΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

ΙΠΕ ΔΕ Κύριος πρὸς Μωυσῆν· ἵδοὺ ἔγώ παραγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στύλῳ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ δὲ λαὸς λαλοῦντός α). Ἡ παράδοσις τοῦ νόμου μου πρὸς σὲ καὶ σοὶ πιστεύσωσιν (Ἐξόδ. ΙΘ' 9-11, 16-20) εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀνήγγειλε δὲ Μωυσῆς τὰ ορήματα τοῦ λαοῦ πρὸς Κύριον. Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωυσῆν· καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ καὶ ἀγνιστον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια· καὶ ἔστωσαν ἔτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τοίτην· τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τοίτη καταβήσεται Κύριος ἐπὶ τὸ ὅρος τὸ Σινά ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ.

Ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τοίτη γενηθεντος πρὸς ὅρῳ φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλῃ γνοφώδης ἐπ’ ὅρους Σινά, φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἥχει μέγα· καὶ ἐπτοήθη πᾶς δὲ λαὸς δὲν τῇ παρεμβολῇ.

* Τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐν ἀμαρτίᾳ ζῷντος ἀνθρώπου ἀνέλαβε νὰ προπαρασκευάσῃ δὲ μωσαϊκὸς Νόμος. Οὗτος ἐγράφη ἀπὸ τὸν ἔδιον Θεὸν εἰς δύο λιθίνας πλάκας καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ τοῦ Μωυσέως ἐπὶ τοῦ ὅρους Σινά κατὰ τὴν Γ' ἑκατονταετηρίδα π.Χ.

Ο Νόμος αὐτὸς ἔχει τὴν μορφὴν 10 ἐντολῶν, ἐκ τῶν δοτοίων αἱ τέσσαρες πρῶται ἀναφέρονται εἰς τὰ καθήκοντα τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ αἱ ἐπόμεναι ἔξ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις.

Ο Ἀπόστολος Παῦλος χαρακτηρίζει τὸν μωσαϊκὸν Νόμον ὡς «παιδαγώγὸν εἰς Χριστόν». Πράγματι σκοπὸς τῆς μωσαϊκῆς Νομοθεσίας ἦτο νὰ προπαιδεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα δεχθοῦν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Η Π. Διαθήκη εἰς πολλὰ μέρη περὶγράφει ἐμφανίσεις τοῦ Θεοῦ. Η κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Νόμου ὅμως ἐμφάνισις Του εἶναι ἐκτάκτου μεγαλοπρεπείας καὶ ἡ περιγραφή της ἐν ἀπὸ τὰ καλύτερα τεμάχια τῆς Γραφῆς.

Καὶ ἔξήγαγε Μωυσῆς τὸν λαὸν εἰς συνάντησιν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς παρ-
εμβολῆς, καὶ παρέστησαν ὑπὸ τὸ ὅρος. Τὸ ὅρος τὸ Σινὰ ἐκαπνίζετο
ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινεν
ὅ καπνὸς ὥσει καπνὸς καμίνου, καὶ ἔξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα· ἐγί-
νοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἵσχυρότεραι σφόδρα·
Μωυσῆς ἐλάλει, δὲ Θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φωνῇ· κατέβη δὲ Κύριος
ἐπὶ τὸ ὅρος τὸ Σινὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους· καὶ ἐκάλεσε Κύριος
Μωυσῆν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους, καὶ ἀνέβη Μωυσῆς.

ΑΙ ΕΛΛΗΣΕ Κύριος πάντας τοὺς λόγους
τούτους λέγων.

(Ἐν τολὴ 1η). Ἔγώ εἰμι β) Ὁ Νόμος
Κύριος δ Θεός σου, δστις (Ἐξόδ. Κ' 1-18)
ἔξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αιγύπτου, ἐξ οἴκου
δουλείας. Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἔτεροι πλὴν
ἐμοῦ.

(Ἐν τολὴ 2α). Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴ-
δωλον, ούδε παντὸς δμοίωμα, δσα ἐν τῷ ούρανῷ ἄνω καὶ δσα
ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ δσα ἐν τοῖς ὅντασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ
προσκυνήσεις αὐτοῖς, ούδε μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς· ἐγώ γάρ εἰμι
Κύριος δ Θεός σου, Θεός ζηλωτής, ἀποδιδούς ἀμαρτίας πατέ-
ρων ἐπὶ τέκνα, ξως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με
καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με καὶ τοῖς φυλάσ-
σουσι τὰ προστάγματά μου.

(Ἐν τολὴ 3η). Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου
ἐπὶ ματαίω.

(Ἐν τολὴ 4η). Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγιά-
ζειν αὐτήν. "Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶς καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου·
τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· οὐ ποιή-
σεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, σύ καὶ δὲν σου καὶ δὲν θυγάτηρ σου,
δὲ παῖς σου καὶ δὲν παιδίσκη σου, δὲ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν
σου καὶ πᾶν κτῆνός σου καὶ δὲν προσῆλυτος δὲ παροικῶν ἐν σοί.
Ἐν γάρ ἔξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν ούρανὸν καὶ τὴν γῆν
καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ κατέπαυσε τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ· διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν
ἐβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν.

(Ἐντολὴ 5η). Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἡς Κύριος δὲ Θεός σου δίδωσί σοι.

(Ἐντολὴ 6η). Οὐ μοιχεύσεις.

(Ἐντολὴ 7η). Οὐ κλέψεις.

(Ἐντολὴ 8η). Οὐ φονεύσεις.

(Ἐντολὴ 9η). Οὐ φευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν φευδῆ.

(Ἐντολὴ 10η). Οὐκ ἐπιθυμήσεις δσα τῷ πλησίον σου ἔστι.

Καὶ πᾶς δὲ λαὸς ἕώρα τὴν φωνὴν καὶ τὰς λαμπάδας καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ τὸ ὅρος τὸ καπνίζον· φοβηθέντες δὲ πᾶς δὲ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν.

2. ΕΚΛΟΓΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΜΩΣΑΪΚΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΑΙ ΤΑΥΤΑ τὰ δικαιώματα, ἢ παραθήσῃ ἐνώπιον αὐτῶν. Ἐὰν κτήσῃ παῖδα Ἐβραῖον, ἐξ ἑτη δουλεύσει σοι· τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἔτει ἀπελεύθερος δωρεάν. (Ἐξόδ. ΚΑ' 1-2, 15-20, ΚΒ' 1-6, 24-25, 28-30, ΚΓ' 1-13, 19-20)

“Ος τύπτει πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθῳ. Ο κακολογῶν πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ τελευτήσει θανάτῳ. Ος ἐὰν κλέψῃ τίς τινα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται, καὶ εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, θανάτῳ τελευτάτῳ.

Ἐὰν δὲ λοιδορῶνται δύο ἄνδρες καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ μὴ ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην, ἐὰν ἔξαναστὰς δὲ ἀνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ράβδου, ἀθῷος ἔσται δὲ πατάταξας· πλὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει καὶ τὰ ιατρεῖα.

Οφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ ποδός, κατάκαυμα ἀντὶ κατακαύματος, τραῦμα ἀντὶ τραύματος, μώλωπα ἀντὶ μώλωπος. Ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ, καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέρους ἔξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν. Ἐὰν δὲ τὸν ὀδόντα τοῦ οἰκέτου ἢ τὸν ὀδόντα τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ

ἐκκόψῃ, ἐλευθέρους ἔξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὁδόντος αὐτῶν.

Ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἥ γυναικα καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρωθήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ· ὁ δὲ Κύριος τοῦ ταῦρου ἀθῆντος ἔσται. Ἐὰν δὲ ὁ ταῦρος κερατιστὴς ἥ πρὸ τῆς χθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ διαμαρτύρωνται τῷ Κυρίῳ αὐτοῦ καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀνέλη δὲ ἄνδρα ἥ γυναικα, ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ προσαποθανεῖται. Ἐὰν δὲ λύτρᾳ ἐπιβληθῇ αὐτῷ, δώσει λύτρᾳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα ἔὰν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ.

Ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἥ πρόβατον καὶ σφάξῃ ἥ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου καὶ τέσσερα πρόβατα ἀντὶ τοῦ ποιβάτου. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης καὶ πληγεὶς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος· ἔὰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ, ἔνοχός ἔστιν, ἀνταποθανεῖται. Ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ, πραθήτω ἀντὶ τοῦ κλέμματος. Ἐὰν δὲ καταληφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπό τε ὅνου ἔως προιβάτου ζῶντα, διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. Ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἥ ἀμπελῶνα καὶ ἀφῇ τὸ κτήνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἔτερον, ἀποτίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γέννημα αὐτοῦ· ἔὰν δὲ πάντα τὸν ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ καὶ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποτίσει. Ἐὰν δὲ ἔξελθὸν πῦρ εὔρῃ ἀκάνθας καὶ προσεμπόρησῃ ἄλωνα ἥ στάχυς ἥ πεδίον, ἀποτίσει ὁ τὸ πῦρ ἔκκαυσας.

Οἱ θυσιάζων θεοῖς θανάτῳ ἔξολοι θρευθήσεται, πλὴν Κυρίῳ μόνῳ. Καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψητε αὐτόν· ἵτε γὰρ προσήλυτοι ἔν γῇ Αἰγύπτῳ.

Πᾶσαν χήραν καὶ ὀρφανὸν οὐ κακώσετε· ἔὰν δὲ κακίᾳ κακώσῃτε αὐτούς, καὶ κεκράξαντες καταβοήσωσι πρόν με, ἀκοῇ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ καὶ ἀποκτενὼν ὑμᾶς μαχάρας, καὶ ἔσονται αἱ γυναικες ὑμῶν χῆραι καὶ τὰ παιδία ὑμῶν ὀρφανά.

Ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς τῷ ἀδελφῷ τῷ πενιχρῷ παρὰ σοί, οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπείγων, οὐκ ἐπιτήσεις αὐτῷ τόκον. Ἐὰν δὲ ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς τὸ ἴματιον τοῦ πλησίον, πρὸ δυσμῶν ἥλιου ἀποδώσεις αὐτῷ· ἔστι γὰρ τοῦτο περιβόλαιον αὐτοῦ, μόνον τοῦτο τὸ ἴματιον ἀσχημοσύνης αὐτοῦ· ἐν τίνι κοιμηθήσεται; Ἐὰν οὖν καταβοήσῃ πρός με, εἰσακούσομαι αὐτοῦ ἐλεήμων γὰρ εἰμί.

Θεοὺς οὐ κακολογήσεις καὶ ἀρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐ κακῶς ἔρεις.
Ἄπαρχάς ἄλωνος καὶ ληνοῦ σου οὐ καθυστερήσεις· τὰ πρωτότοκα τῶν

νιῶν σου δώσεις ἐμοί. Οὕτω ποιήσεις τὸν μόσχον σου καὶ τὸ πρόβατόν σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου· ἔπτὰ ἡμέρας ἔσται ὑπὸ τὴν μητέρα, τῇ δὲ δύδόν ἡμέρᾳ ἀποδώσεις μοι αὐτό. Καὶ ἄνδρες ἄγιοι ἔσεσθέ μοι. Καὶ κορέας θηριάλωτον οὐκ ἔδεσθε, τῷ κυνὶ ἀπορρίψατε αὐτό.

Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν. Οὐ συγκαταθήσῃ μετὰ νοῦ ἀδίκου γενέσθαι μάρτυς ἀδικος. Οὐκ ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ κακίᾳ. Οὐ προστεθήσῃ μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι μετὰ τῶν πλειόνων, ὥστε ἐκκλῖναι κοίσιν. Καὶ πένητα οὐκ ἐλέησεις ἐν κοίσει. Ἐὰν δὲ συναντήσῃς τῷ βοῖ τοῦ ἐχθροῦ σου ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀποστρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ. Ἐὰν δὲ ἵδης τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό, ἀλλὰ συναρεῖς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. Οὐ διαστρέψεις κόριμα πένητος ἐν κοίσει αὐτοῦ. Ἀπὸ παντὸς φῆματὸς ἀδίκου ἀποστήσῃ· ἀθῆφον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς καὶ οὐ δικαιώσεις τὸν ἀσεβῆ ἔνεκεν δώρων. Καὶ δῶρα οὐ λήψῃ· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ ὁφθαλμοὺς βλεπόντων καὶ λυμάνεται φήματα δίκαια. Καὶ προσῆγλυτον οὐ θλίψετε· ὑμεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τοῦ προσηλύτου· αὐτοὶ γὰρ προσήγλυτοι ἦτε ἐν γῇ Αἰγύπτῳ.

Ἐξ ἔτη σπερεῖς τὴν γῆν σου καὶ συνάξεις τὰ γεννήματα αὐτῆς. τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἄφεσιν ποιήσεις καὶ ἀνήσεις αὐτήν, καὶ ἔδονται οἱ πτωχοὶ τοῦ ἔθνους σου, τὰ δὲ ὑπολειπόμενα ἔδεται τὰ ἄγρια θηρία. Οὕτω ποιήσεις τὸν ἀμπελῶνά σου καὶ τὸν αἰλαιῶνα σου. Ἐξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀνάταυσις, ἵνα ἀναπαύσηται ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ ἵνα ἀναψύξῃ ὁ νῖδος τῆς παιδίσκης σου καὶ ὁ προσῆγλυτος.

Πάντα, ὅσα εἰρηκα πρὸς ὑμᾶς, φυλάξεσθε. Καὶ ὅνομα θεῶν ἐτέθων οὐκ ἀναμινησθήσεσθε, οὐδὲ μὴ ἀκουσθῇ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν.

Τρεῖς καιροὺς τοῦ ἔνιαυτοῦ ἐօρτάσατέ μοι. Τὴν ἐօρτὴν τῶν ἀζύμων φυλάξασθε ποιεῖν· ἔπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄξυμα, καθάπερ ἐνετειλάμην σοι, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μηνὸς τῶν νέων· καὶ ἐօρτὴν θεοισμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις τῶν ἔργων σου, ὃν ἐὰν σπείρης ἐν τῷ ἀγρῷ σου, καὶ ἐօρτὴν συντελείας ἐπ' ἔξόδου τοῦ ἔνιαυτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἔργων σου τῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου. Τὰς ἀπαχάς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς γῆς σου εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. Οὐκ ἐψήσεις ἄρνα ἐν γαλάκτι μητρῷς αὐτοῦ.

Καὶ ἴδον ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,

ίνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως εἰσαγάγῃ σε εἰς τὴν γῆν, ἵνα ἡτοίμασά σοι.

Παρατηρήσεις

- 1.— Ὁ Μωυσῆς μὲ βάσιν πάντοτε τὰς δέκα ἑντολὰς ἐθέσπισε νόμους, οἱ δποῖοι ωνθμίζουν τὰς λεπτομερεῖας τῆς κοινωνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς τῶν Ἰσραηλίτων.
- 2.— Ἡ μωσαϊκὴ νομοθεσία εἶναι ἡ τελειοτέρα τῆς ἐποχῆς της. Προβλέπει καὶ ωνθμίζει τὰς περισσοτέρας δυνατὰς περιπτώσεις εἰς τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωήν. Προστατεύει τὸν γονεῖς, λαμβάνει εὐεργετικὴν πρόνοιαν διὰ τὸν πτωχὸν καὶ τὸν δούλον, τιμωρεῖ τὸν κλέπταν καὶ τὸν ἀδίκον καὶ παρέχει ὁδηγίας εἰς τὸν ἄρχοντας διὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου εἰς τὸν ἀδικουμένον.
- 3.— Πάντοτε δῆμος ὑπερθυμίζει εἰς τὸν Ἰσραηλίταν τὴν ὑπαρξίαν τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, διποῖος εἶναι δημιουργὸς καὶ πατήρ, ἀλλὰ εἶναι καὶ δίκαιος τιμωρός.

3. ΟΙ ΙΣΡΑΗΛΙΤΑΙ ΛΑΤΡΕΥΟΥΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ*

ΙΠΕ ΔΕ Κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν ἐν γῇ Αἰγύπτου λέγων. Ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτος ἐστιν ὑμῖν ἐν α) Τὸ Πάσχα τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Λάλησον πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν νίῶν Ἰσραὴλ λέγων· τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἔκαστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, ἔκαστος πρόβατον κατ' οἰκίαν. Ἐὰν

* Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν θυσία εὑρίσκεται βαθύτατα ἐρριζωμένη εἰς τὴν ιστορικὴν παράδοσιν τοῦ Ἰσραηλίτικου λαοῦ. Τόσον δὲ γενάρχης τῶν Ἰσραηλίτῶν, ὁ Ἀβραάμ, ὃσον καὶ οἱ παλαιότεροι αὐτοῦ Νῶε, Ἀδὰλ καὶ οἱ ἀπόγονοί του, ὁ Ἰσαάκ, ὁ Ἰακώβ, κ. ἄλλοι λατρεύουν τὸν Θεὸν διὰ θυσιῶν. Θυσιάζουν καρποὺς ἡ ζῆτα, διότι διάγουν βίον γεωργικὸν ἢ ποιμενικόν.

Ο Μωυσῆς κατ' ἑντολὴν τοῦ Θεοῦ ἐσυστηματοίησε τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ δρίσας ἕορτάς. Καθώρισε δηλ. τακτικὰς ἡμέρας, ἐκτὸς ἐκείνης τοῦ Σαββάτου, κατὰ τὰς δόπιας οἱ Ἰσραηλῖται θὰ λατρεύουν τὸν Θεόν ἐνθυμούμενοι τὰς διαφόρους εὐεργεσίας Του.

δὲ διλιγοστοὶ ὥσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ εἶναι ἵκανον εἰς πρόβατον, συλλήψεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν· ἔκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμήσεται εἰς πρόβατον. Πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν· ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν ἐριφων λήψεσθε. Καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἐώς τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸν πᾶν τὸ πλήθυος συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραὴλ πρὸς ἐσπέραν. Καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν ἐν τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἔαν φάγωσιν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ φάγονται τὰ κρέα τῇ νυκτὶ ταύτῃ· ὅπτὰ πυρὶ καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται. Οὐκ ἔδεσθε ἐπ' αὐτῶν ὡμὸν οὐδὲ ἡρψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἢ ὅπτὰ πυρὶ, κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις. Οὐκ ἀπολείψετε ἀπ' αὐτοῦ ἐώς προὶ καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἐπ' αὐτοῦ· τὰ δὲ καταλειπόμενα ἐπ' αὐτοῦ ἐώς προὶ ἐν πυρὶ κατακαύσετε. Οὕτω δὲ φάγεσθε αὐτό· αἱ δισφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· καὶ ἔδεσθε αὐτὸν μετὰ σπουδῆς· πάσχα ἔστι τὸ Κυρίῳ.

Καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἐώς κτήνους καὶ ἐν πᾶσι τοῖς Θεοῖς τῶν Αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν· ἐγὼ Κύριος. Καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἔστε ἔκει, καὶ ὅφομαι τὸ αἷμα καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι, ὅταν παίφῃ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. Καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα ὑμῖν αὗτη μνημόσυνον· καὶ ἔργαστε αὐτὴν ἔօρτην Κυρίῳ εἰς πάσας τὰς γενεὰς ὑμῶν· νόμιμον αἰώνιον ἔօρταστε αὐτήν. Ἔπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε, ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν.

Ἐκάλεσε δὲ Μωυσῆς πᾶσαν γερουσίαν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἀπελθόντες λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν καὶ θύσατε τὸ πάσχα. Λήψεσθε δὲ δέσμην δυστόπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν καθίξετε τῆς φλιᾶς καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, ἀπὸ τοῦ αἵματος, ὃ ἔστι παρὰ τὴν θύραν· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἔξελεύσεσθε ἔκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐώς προϊόντες. Καὶ παρελεύσεται Κύριος πατάξαι τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ὁψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, καὶ παρελεύ-

σεται Κύριος τὴν θύραν καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν δλοιθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. Καὶ φυλάξεσθε τὸ οῷμα τοῦτο νόμιμον σεωυτῷ, καὶ τοῖς υἱοῖς σου ἔως αὖνος. Ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἦν ἄν δῷ Κύριος ὑμῖν, καθότι ἐλάλησε, φυλάξασθε τὴν λατρείαν ταύτην. Καὶ ἔσται ἐάν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν· τίς ἡ λατρεία αὕτη; Καὶ ἔρειτε αὐτοῖς· θυσία τὸ πάσχα τοῦτο Κυρίῳ, ὃς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν Αἰγυπτῷ, ἥντικα ἐπάταξε τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς δὲ οἴκους ἥμῶν ἐδρύσατο. Καὶ κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε. Καὶ ἀπελθόντες ἐτοίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο Κύριος τῷ Μωυσεῖ καὶ Ἰαζών, οὗτως ἐποίησαν.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i s

- 1.—*Ἡ ἕορτὴ τοῦ Πάσχα δρείλει τὴν γένεσίν της εἰς τὸ ίστορικὸν γεγονός τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαιοῦ ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων. Εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τῆς θλιβερᾶς δουλείας εἰς τὴν εὐχάριστον ἐλευθερίαν.*
- 2.—*Ἡ ἕορτὴ ὅμως αὕτη ἔχει καὶ δι’ ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς συμβολικὸν χαρακτῆρα. Καὶ ἡμεῖς δι’ εἰς βηματίαν ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς ἀμάρτιας εἰς τὴν χαρὰν τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ τῆς σωτηρίας, ἡ δοπία ἐγένετο διὰ τῆς Σταυροῦ Θυσίας τοῦ Κ.Η.Ι.Χ. Πράγματι δὲ κατὰ τὸ Πάσχα τῶν Ἐβραίων θυσιαζόμενος ἀμόδις ἦτο τύπος καὶ σύμβολον τοῦ «ἀμυνοῦ τοῦ Θεοῦ», δηλ. τοῦ Κυρίου, διόποιος προσέφερε τὸν ἔαντόν Του θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν μας.*
- 3.—*Τὰ κατὰ τὴν ἕορτὴν χρησιμοποιούμενα φαγητὰ είχον τὴν σημασίαν των. Οὕτω τὰ πικρὰ χόρτα ἐδήλουν τὴν πικρίαν τῆς δουλείας. Ὁ ἄζυμος ἄρτος ἦτο δεῖγμα προχειρότητος καὶ βιασύνης, διότι ἡ ἀπελευθέρωσις ἐγένετο αἴφνιδίως.*

ΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΕΤΕ ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν σαββάτων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἦς ἄν προσενέγκητε τὸ δράγμα τοῦ ἐπιθέματος, ἐπτὰ ἑβδομάδας δλοκήρους, ἔως τῆς ἐπαύριον τῆς ἐσχάτης ἑβδομάδος ὀριθμήσετε πεντήκοντα ἡμέρας καὶ προσοίσετε θυσίαν νέαν τῷ Κυρίῳ. Ἀπὸ τῆς κατοικίας ὑμῶν

β) Ἡ Πεντηκοστὴ (Λευτ. ΚΓ' 15-16, 18-22)

προσοίσετε ἄρτους ἐπίθεμα, δύο ἄρτους· καὶ προσάξετε μετὰ τῶν ἀγριών ἔπτα ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους καὶ μόσχον ἕνα ἐκ βουκολίου καὶ κριοὺς δύο ἀμώμους, καὶ ἔσονται δλοκαύτωμα τῷ Κυρίῳ καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ σπονδὴ αὐτῶν θυσία ὅσμὴ εὐωδίας τῷ Κυρίῳ. Καὶ ποιήσουσι χύμαρον ἐξ αἰγῶν ἔνα περὶ ἀμαρτίας καὶ δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίου μετὰ τῶν ἄρτων τοῦ πρωτογεννήματος· καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ δὲ λεφεὺς μετὰ τῶν δύο ἀμνῶν· ἀγια ἔσονται τῷ Κυρίῳ, τῷ λεφεῖ τῷ προσφέροντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσται. Καὶ καλέσετε ταύτην τὴν ἡμέραν κλητῆν· ἀγία ἔσται ὑμῖν, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν. Καὶ ὅταν θεριζήτε τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέσετε τὸ λοιπὸν τοῦ θερισμοῦ τοῦ ἀγροῦ σου ἐν τῷ θερίζειν σε καὶ τὰ ἀποπίποντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις, τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ ὑπολείψεις αὐτά· ἐγὼ Κύριος δὲ Θεὸς ὑμῶν.

Π α ρ α τ η θ ο ς ε ε ι σ

- 1.— Ἡ Πεντηκοστὴ ἑορτάζεται πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα.
- 2.— Σκοπὸς τῆς ἑορτῆς ἦτο νὰ εὐχαριστήσουν οἱ Ἰσραηλῖται τὸν Θεόν διὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν πρώτων καρπῶν.

ΑΙ ΕΛΑΛΗΣΕ Κύριος πρὸς Μωυσῆν λέγων.
καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου
ἡμέρα ἔξιλασμοῦ, κλητὴ
ἀγία ἔσται ὑμῖν, καὶ τα- γ) Ἐξιλασμὸς
πεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑ- (Λευΐτ. ΚΓ' 26-31)
μῶν, καὶ προσάξετε δλοκαύτωμα τῷ Κυρίῳ.
Πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
τῃ· ἔστι γὰρ ἡμέρα ἔξιλασμοῦ αὐτῇ ὑμῖν, ἔξι-
λάσασθαι περὶ ὑμῖν ἔναντι Κυρίου τοῦ Θεοῦ

ὑμῶν. Πᾶσα ψυχή, ἥτις μὴ ταπεινωθήσεται ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ,
ἔξιλοι θρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις ποιήσει
ἔργον ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ
αὐτῆς. Πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν
ἐν πάσαις κατοικίαις ὑμῶν.

Π α ρ α τ η ρ ή σ εις

- 1.—“Η ἑορτὴ τοῦ ἔξιλασμοῦ ἐωρτάζετο ἐπὶ δικτὼ ἡμέρας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Ὁκτωβρίου. (“Ἐβδομος μὴν ἦτο εἰς τὸν Ἐβραῖον δὲ Τιαρῆ).
- 2.—Σκοπὸς τῆς ἑορτῆς ἦτο νὰ ὑπερθυμιᾶζῃ εἰς τὸν Ἰσραηλίτας πάντοτε τὰς ἀμαρτίας των. Ἐπορεπε λοιπὸν νὰ μετανοοῦν καὶ διὰ θυσιῶν νὰ ζητοῦν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν.

ΑΙ ΕΝ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου, ὅταν συντελέσητε τὰ γεννήματα τῆς γῆς, ἑορτάσετε τῷ Κυρίῳ ἐπτὰ ἡμέρας· τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ διγδόῃ ἀνάπαυσις καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καρπὸν ἔύλου ὠραίον καὶ κάλλυνθρόα φοινίκων, καὶ κλάδους ἔύλου δασεῖς καὶ ἵτεας καὶ ἄγνους κλάδους ἐκ χειμάρρου, εὐφρανθῆναι ἔναντι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἐπτὰ ἡμέρας τοῦ ἔνιαυτοῦ νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσετε αὐτήν. Ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἐπτὰ ἡμέρας· πᾶς δὲ αὐτόχθων ἐν Ἰσραὴλ κατοικήσει ἐν σκηναῖς, δύος ἵδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατώκισα τὸν νεόν τοῦ Ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἔξαγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἴγυπτον· ἐγὼ Κύριος δὲ Θεός ὑμῶν. Καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς τὰς ἑορτὰς Κυρίου τοῖς νεοῖς Ἰσραὴλ.

δ) Σκηνοπηγία

(Δευτ. ΚΓ' 39 - 44)

- 1.—“Η ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας ἐωρτάζετο ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ δικτὼ ἡμέρας, ἀπὸ 15 - 22 Ὁκτωβρίου.
- 2.—Σκοπὸς τῆς ἑορτῆς ἦτο νὰ ἐνθυμοῦνται οἱ Ἰσραηλῖται τὴν ὑπὸ σκηνᾶς διαμονήν των κατὰ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη τῆς περιπλανήσεως των εἰς τὴν Ἑρημον, ποὺν ἐπιστρέψουν εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

1. Ο ΜΩΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΙΣΡΑΗΛΙΤΑΙ ΥΜΝΟΥΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

ΟΤΕ ΉΣΕ Μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν ὡδὴν ταύτην τῷ Θεῷ καὶ εἶπαν λέγοντες·
”Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται· ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρωιψεν εἰς θάλασσαν. Βοηθὸς καὶ σκεπαστής ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν· οὐτός μου Θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν, Θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. Κύριος συντρίβων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτῷ. Ἀρματα Φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρωιψεν εἰς θάλασσαν ἐπιλέκτους ἀναβάτας τοιστάτας κατεπόντισεν ἐν ἐρυθρῷ θαλάσσῃ, πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς, κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὁσεὶ λίθος.

”Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται· ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρωιψεν εἰς θάλασσαν. Βοηθὸς καὶ σκεπαστής ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν· οὐτός μου Θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν, Θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. Κύριος συντρίβων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτῷ. Ἀρματα Φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρωιψεν εἰς θάλασσαν ἐπιλέκτους ἀναβάτας τοιστάτας κατεπόντισεν ἐν ἐρυθρῷ θαλάσσῃ, πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς, κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὁσεὶ λίθος.

(Ἐξόδ. ΙΕ' 1-18)

* Πρῶτον καὶ σπουδαίον ἐμπόδιον, τὸ δόποιον συνήντησαν οἱ Ἰσραηλῖται κατὰ τὴν πορείαν των πρὸς τὴν γῆν Χαναάν, ἷτο ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα.

”Η κατάστασις ἐφαίνετο τραγική, διότι αἰγυπτιακός στρατός, δὸς δόποιος ἐφαίνετο ἥδη, ἐσπευδε νὰ τοὺς ἐπαναφέῃ εἰς τὴν δουλείαν. Η Ἐρυθρὰ Θάλασσα ἡπλούτο ἔμπροσθεν των ἐμπόδιον ἀντιρρήτον καὶ τοὺς ἔφρισσε τὸν δρόμον πρὸς τὴν ἔλευθερίαν. Ο Θεὸς ὅμως τοὺς ἐβοήθησεν, ὥστε διέβησαν κατὰ τὸν γνωστὸν θαυμαστὸν τρόπον τὴν θάλασσαν αὐτὴν καὶ διέφυγον διὰ παντὸς τὴν δουλείαν. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὅχθην τῆς θαλάσσης οἱ Ἰσραηλῖται ἐχωρίσθησαν εἰς δύο χορούς. Εἰς τὸν πρῶτον, τὸν χορὸν τῶν ἀνδρῶν, ἀρχιγὸς ἷτο ὁ Μωυσῆς. Εἰς τὸν ἄλλον, τὸν χορὸν τῶν γυναικῶν, ἀρχιγὸς ἷτο ἡ Μαριάμ, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωυσέως. Καὶ οἱ δύο χοροὶ ἔψαλλον τὸν ὑμνον τοῦτον, δὸς δόποιος εἶναι ἔργον τοῦ Μωυσέως καὶ διαιρεῖται ὡς ἔξις:

α) στιχ. 1 - 5. ”Υμνος πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρότατον πολεμιστήν.

β) > 6 - 10. Δραματικὴ περιγραφὴ τῆς καταστροφῆς τοῦ αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ.

γ) > 11 - 18. ”Ο Θεὸς πάντοτε θὰ συντρίβῃ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ Του καὶ θὰ τὸν προστατεύῃ.

· Η δεξιά σου, Κύριε, δεδόξασται ἐν ἴσχυΐ· ἡ δεξιά σου γείρ, Κύριε, ἔθραυσεν ἔχθρούς. Καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους. ἀπέστειλας τὴν δόγμην σου καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς ὡς καλάμην. Καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὄδωρ· ἐπάγη ὡσεὶ τεῦχος τὰ ὄδατα, ἐπάγη τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. Εἶπεν ὁ ἔχθρός, διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμπλήσω ψυχήν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χείρ μου. Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσαν· ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβος ἐγένετο.

Τίς ὅμοιός σοι ἐν Θεοῖς, Κύριε; Τίς ὅμοιός σοι, δεδοξασμένος ἐν ἀγίοις, θαυμαστὸς ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα. Ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιεν αὐτοὺς γῇ. Ὁδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦτον, δὲν ἔλυτρόσω, παρεκάλεσας τῇ ἴσχυΐ σου εἰς κατάλυμα ἄγιον σου. Ὅτουσαν ἔθνη καὶ ὥργισθησαν ὠδῖνες ἔλαβον κατοικοῦντας Φυλιστιέμ. Τότε ἐσπευσαν ἱγνεμόνες Ἐδώμ, καὶ ἀρχοντες Μωαβιτῶν, ἔλαβεν αὐτοὺς τρόμος, ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικοῦντες Χαναάν. Ἐπιπέδοι ἐπ' αὐτοὺς τρόμος καὶ φόβος, μεγέθει βραχίονός σου ἀπολιθωθήτωσαν, ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου, Κύριε, ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός λαός σου οὗτος, δὲν ἐκτήσω. Εἰσαγαγὼν καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὅρος κληρονομίας σου, εἰς ἔτοιμον κατοικηθῆσιν σου, ὁ κατηρτίσω, Κύριε, ἀγίασμα, Κύριε, ὁ ἡτοίμασαν αἱ χεῖρές σου. Κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι.

2. ΤΟ ΚΥΚΝΕΙΟΝ ΑΣΜΑ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ *

ΑΙ ΕΛΑΛΗΣΕ Μωυσῆς εἰς τὰ ὄτα πάσης ἐκλησίας τὰ ωντά τῆς φύδης ταύτης ἔως εἰς τέλος.

Προσέχει οὐρανέ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκούετω ἡ γῆ οὖματα ἐκ στόματός μου. (Δευτερ. ΛΒ' 1-31) Α'

Προσδοκάσθω ὃς ὑπέρτερος τὸ ἀπόφθεγμά μου, καὶ καταβήτω ὃς δρόσος τὰ ωντά μου, ὃς εἰς ὅμιθρος ἐπ' ἄγρωστιν καὶ ὃς εἰς νιφετὸς ἐπὶ χόρτον.

“Οτι τὸ ὄνομα Κυρίου ἐκάλεσα: δότε μεγαλωσύνην τῷ Θεῷ ἡμῶν.

Θεός, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κοίσεις. Θεὸς πιστός, οὐκ ἔστιν ἀδικία, δίκαιος καὶ δσιος Κύριος. ‘Ημάρτοσαν οὖν αὐτῷ τέκνα μωμητά, γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη. Ταῦτα Κυρίῳ ἀνταποδίδοτε; Οὕτω λαὸς μωρὸς καὶ οὐκί σοφός;

Οὐκ αὐτὸς οὗτός σου πατὴρ ἐκτήσατό σε καὶ ἐποίησέ σε; Μνήσθητε ἡμέρας αἰῶνος, σύνετε ἔτη γενεάς γενεῶν· ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. “Οτε διεμέριζεν δὲ Ὑψιστος ἔθνη, ὃς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν δοια ἔθνων κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ, καὶ ἐγενήθη μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ, σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ

* Ο Μωυσῆς ἦτο πλέον εἰς τὰς τέλευταίας στιγμάς τῆς ζωῆς του, τὴν δοτίαν ἐδαπάνησεν, ἵνα φέρῃ εἰς πέρας ἐν δύσκολον καὶ μέγα ἔργον. Ὁδήγησε δῆλον τὸν λαὸν του ἐν μέσῳ ἀπειρών εὑμποδίων ἐν τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων μέχρι τῶν δοιών τῆς πατρογονικῆς των γῆς καὶ ὠργάνωσε τὴν θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

‘Η νομοθεσία του εἶναι ἡ τελειοτέρα τῆς ἐποχῆς του. ‘Η ζωὴ του διαπνέεται ἀπὸ βαθυτάτην πίστιν εἰς τὸν Θεόν. ‘Υπῆρξε μέγας ὡς ἀρχηγὸς λαοῦ καὶ ὡς νομοθέτης. ‘Εφευγεν ὅμως ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτὴν μὲ τὸ παράπονον διτι πολλάκις δ λαός του τὸν ἐπότισε μὲ πικρίαν. Συγκαλεῖ λοιπὸν τοὺς Ἰσραηλίτας δλίγον προτοῦ ἀποθάνῃ καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἀπαγγέλλει τὴν πένθιμον καὶ μεγαλόστομον ταύτην φύδην, ἡ δποια δμοιάζει πρὸς τὸ θρηνῶδες ἐπιθανάτιον ἄσμα τοῦ κύκνου. Διὰ τοῦτο καὶ δονομάζεται « κύκνειον ἄσμα τοῦ Μωυσέως ». Ο ὅμνος δύναται νὰ διαιρεθῇ ὡς ἀκολούθως:

α) στιχ. 1 - 3. Εἰσαγωγὴ.

β) > 4 - 14. Αἱ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας εὐεργεσίαι τοῦ Θεοῦ.

γ) > 15 - 18. ‘Η ἀγνωμοσύνη τῶν Ἰσραηλιτῶν.

δ) > 19 - 33. ‘Η δογὴ καὶ ἡ ἐπιείκεια τοῦ Θεοῦ

·Ισραήλ. Αὐτάρκησεν αὐτὸν ἐν γῇ ἐρήμῳ, ἐν δίψῃ καύματος ἐν γῇ ἀνύδρῳ· ἐκύκλωσεν αὐτὸν καὶ ἐπαίδευσεν αὐτὸν καὶ διεφύλαξεν αὐτὸν ὡς κόρην δφθαλμοῦ, ὡς ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοῖς νεοσσοῖς αὐτοῦ ἐπεπόθησε, διεὶς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ. Κύριος μόνος ἦγεν αὐτοὺς καὶ οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν θεός ἀλλότριος. ·Ανεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς, ἐψώμισεν αὐτοὺς γεννήματα ἀγρῶν· ἐθήλασαν μέλι ἐκ πέτρας καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας, βούτυρον βοῶν καὶ γάλα προβάτων μετὰ στέατος ἀρνῶν καὶ κοιῶν, νίῶν ταύρων καὶ τράγων, μετὰ στέατος νεφρῶν πυροῦ, καὶ αἷμα σταφυλῆς ἔπιον οἶνον.

Καὶ ἔφαγεν Ἰακὼβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος, ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλαύνθη· καὶ ἐγκατέλιπε τὸν Θεὸν τὸν πουήσαντα αὐτὸν καὶ ἀπέστη ἀπὸ Θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. Παρούσηνάν με ἐπ' ἀλλοτρίοις, ἐν βδελύγμασιν αὐτῶν παρεπίκρανάν με· ἔθυσαν δαιμονίοις καὶ οὐ Θεῷ, θεοῖς, οἵς οὐκ ἤδεισαν· καὶνοὶ καὶ πόδσφατοι ἤκασιν, οὓς οὐκ ἤδεισαν οἱ πατέρες αὐτῶν. Θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες καὶ ἐπελάθου Θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε.

Καὶ εἰδε Κύριος καὶ ἔξήλωσε καὶ παροξύνθη δι' ὅργὴν υἱῶν αὐτοῦ καὶ θυγατέρων καὶ εἶπεν· ἀποστέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν καὶ δείξω τί ἔσται αὐτοῖς ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν· διτι γενεὰ ἔξεστραφμένη ἔστιν, υἱοί, οἵς οὐκ ἔστι πίστις ἐν αὐτοῖς. Αὐτοὶ παροξύνθησάν με ἐπ' οὐ Θεῷ, παροξύνάν με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν· κάγκω παραξηλώσω αὐτούς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ παρογιῶν αὐτούς. ·Οτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυμήσεται ἔως ἔδου κάτω, καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς, φλέξει θεμέλια δρέων. Συνέξω εἰς αὐτοὺς κακὰ καὶ τὰ βέλη μου συντελέσω εἰς αὐτούς.

Εἶπα· διασπερῶ αὐτούς, παύσω δὲ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μηνιόσυνον αὐτῶν, εἰ μὴ δι' ὅργὴν ἐχθρῶν, ἵνα μὴ μακροχρονίσωσιν, ἵνα μὴ συνεπιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι, μὴ εἴπωσιν· ἡ χεὶρ ἡμῶν ἡ ὑψηλὴ καὶ οὐγὶ Κύριος ἐποίησε ταῦτα πάντα. ·Οτι ἔθνος ἀπολωλεκὸς βουλήν ἔστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἔπιστήμη. Οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι ταῦτα· καταδεξάσθωσαν εἰς τὸν ἐπίόντα χρόνον. Πῶς διώξεται εἰς χιλίους καὶ δύο μετακινήσουσι μυριάδας, εἰ μὴ δ Θεὸς ἀπέδοτο αὐτοὺς καὶ Κύ-

οιος παρέδωκεν αὐτούς; "Οτι οὐκ εἰσὶν ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν οἱ θεοὶ αὐτῶν· οἱ δὲ ἔχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι.

3. ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΑΝΗΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛ*

ΑΙ ΕΙΠΕΝ ("Αννα")· ἐστερεώθη ἡ καρδία μου
ἐν Κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου· ἐπλα-
τύνθη ἐπ' ἔχθρούς μου
τὸ στόμα μου, εὐφράν- (Α' Βασιλ. Β' 1-10)
θην ἐν σωτηρίᾳ σου. "Οτι οὐκ ἔστιν ἄγιος ὡς
Κύριος, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεος ἡμῶν·
οὐκ ἔστιν ἄγιος πλὴν σου.

Μὴ καυχᾶσθε, καὶ μὴ λαλεῖτε ὑψηλά, μὴ ἔξελ-
θέτω μεγαλοροήμοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν
ὅτι Θεὸς γνώσεων Κύριος καὶ Θεὸς ἐτοιμάζων ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ.
Τόξον δυνατῶν ἡσθένησε, καὶ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιν·
πλήρεις ἄρτων ἡλαττώθησαν, καὶ οἱ πεινῶντες παρῆκαν γῆν· ὅτι στεῖ-
ρα ἔτεκεν ἐπτά, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἡσθένησε.
Κύριος θανατοῖ καὶ
ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ἥδουν καὶ ἀνάγει·
Κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει,
ταπεινοῖ καὶ ἀνυψοῖ.
Ἀνιστὰ ἀπὸ γῆς πένητα καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγεί-
ρει πτωχὸν καθίσαι μετὰ δυνατῶν λαοῦ θρόνον δόξης κατακληρονο-
μῶν αὐτοῖς.

Διδοὺς εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ καὶ εὐλόγησεν ἔτη δικαίου· ὅτι οὐκ
ἐν ἵσχυΐ δυνατὸς ἀνήρ, Κύριος ἀσθενῆ ποιήσει ἀντίδικον αὐτοῦ, Κύ-
ριος ἄγιος. Μὴ καυχᾶσθω δ φρόνιμος ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ, καὶ μὴ
καυχᾶσθω δ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω δ πλού-
σιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τούτῳ καυχᾶσθω δ καυχώμενος,

* Κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα π. Χ. ἡ κατάστασις τῶν Ἱσραηλιτῶν δὲν ἦτο εὐχά-
ριστος. Δυσκολίαι ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Φιλισταίων ἐβασάνιζαν τὸν λαόν. Εἰς
τὴν ἐποχὴν αὐτῆν γεννᾶται, κατὰ παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ, ὁ Σαμουήλ. Οἱ γονεῖς
του, ὁ Ἐλκανά καὶ ἡ Ἶννα, ἥλθον εἰς Σηλάμ, δους ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου καὶ
ὁ Ἀρχιερεὺς Ἡλί. Ἐκεὶ ἡ Ἶννα ἀφίερωσε τὸν Σαμουήλ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ
Κυρίου καὶ τοῦ λαοῦ Του διὰ τῆς προσευχῆς αὐτῆς, ἡ οποία διαιρεῖται ὡς ἔξης.

α) Στιχ. 1 - 2. "Υμονος πρός τὸν Θεόν.

β) > 3 - 6. Προτροπὴ πρὸς τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν ὑποταγὴν
εἰς τὸν Θεόν.

γ) > 9 - 10. Ἡ εὐτυχία εὑρίσκεται μόνον πλησίον τοῦ Θεοῦ.

συνιεῖν καὶ γινώσκειν τὸν Κύριον καὶ ποιεῖν κοίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Ἐύριος ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς καὶ ἐβρόντησεν, αὐτὸς κρινεῖ ἄκρα γῆς, καὶ δίδωσιν ἵσχυν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ νψώσει κέρας κριστοῦ αὐτοῦ.

4. Ο ΤΩΒΙΤ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΙ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΟΥ*

Ν ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ἐκείνη ἐμνήσθη Τωβίτ περὶ τοῦ ἀργυρίου, οὗ παρέθετο Γεβαὴλ ἐν Ράγοις τῆς Μηδίας, καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· ἐγὼ ὑπησάμην θάνατον, τί οὖν καλῶ
Τωβίαν τὸν υἱόν μου,

ἴνα αὐτῷ ὑποδείξω ποὺν ἀποθανεῖν με; Καὶ καλέσας αὐτὸν εἶπε· παιδίον, ἐὰν ἀποθάνω, θάψον με, καὶ μὴ ὑπεροίδῃς τὴν μητέρα σου· τίμα αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου καὶ ποίει τὸ ἀρεστὸν αὐτῇ καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτήν. Μνήσθητι, παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύνους ἔωρακεν ἐπὶ σοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ· δταν ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ᾽ ἐμοὶ ἐν ἐνὶ τάφῳ. Πάσας τὰς ἡμέρας, παιδίον, Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μνημόνευε καὶ μὴ θελήσῃς ἀμαρτάνειν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. Δικαιοσύνην ποίει πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου καὶ μὴ πορευθῆς ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας· διότι ποιοῦντός σου τὴν ἀλήθειαν, εὐδοίαί εἶσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου καὶ πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην.

* Έκ τῶν ὑπαρχόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὁ δοφθαλιὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπόν τοῦ Θεοῦ. *Ως σοὶ ὑπάρχει κατὰ τὸ πλῆθος, ποίησον ἐξ αὐτῶν ἐλεημοσύνην· ἐὰν δὲ λίγον σοι ὑπάρχῃ, κατὰ τὸ δὲ λίγον μὴ φοβοῦ

* Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Τωβίτ, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἄγνωστος, ἔξιστορεῖται ὁ βίος ἐνὸς εὐσεβοῦς Ἰσραὴλίτου, τοῦ Τωβίτ, ὁ ὁποίος ἀπήχθη αἰχμάλωτος μετὰ τῶν ἄλλων πατριωτῶν του ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων Σαλμανασάρ.

Πρόσκειται περὶ μιᾶς συγκινητικῆς ἴστορίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Τωβίτ ἐτυφλώθη καὶ ἐπτώχευσεν ἐν τῇ ἐκτελέσει θεαρέστων πράξεων. Μετὰ πολλούς πόνους καὶ δοκιμασίας ἐθεραπεύθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀρετήν του. Εἰς τὸ τεμάχιον τοῦτο ὁ Τωβίτ, νομίζων ὅτι θὰ ἀποθάνῃ, δίδει τὰς τελευταίας του συμβουλὰς εἰς τὸν υἱόν του Τωβίαν.

ποιεῖν ἐλεημοσύνην· θέμα γάρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς ἡμέραν ἀνάγκης· διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θυνάτου ρύεται καὶ οὐκ ἐᾶσελθεῖν εἰς τὸ σκότος· δῶρον γάρ ἀγαθόν ἔστιν ἐλεημοσύνη πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου. Πρόσεχε σεαυτῷ, παιδίον, διότι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ἀπώλεια καὶ ἀκαταστασία πολλή, καὶ ἐν τῇ ὀχρειότητι ἐλάττωσις καὶ ἔνδεια μεγάλη· ἥ γάρ ἀχρειότης μήτηρ ἔστι τοῦ λιμοῦ. Μισθὸς παντὸς ἀνθρώπου, ὃς ἐὰν ἐργάσηται παρὰ σοί, μὴ ἀνισθήτω, ἀλλ᾽ ἀπόδος αὐτῷ παραντίκα, καὶ ἐὰν δουλεύσῃς τῷ Θεῷ, ἀποδοθήσεται σοι.

Πρόσεχε σεαυτῷ, παιδίον, ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου καὶ ἵσμι πεπαιδευμένος ἐν πάσῃ διναστροφῇ σου. Καὶ ὅ μισεῖς, μηδενὶ ποιήσῃς. Οἶνον εἰς μέθην μὴ πίης καὶ μὴ πορευθῆτω μετὰ σου μέθη ἐν τῇ ὁδῷ σου. Ἐκ τοῦ ἄρτου σου δίδου πεινῶντι καὶ ἐκ τῶν ἴματίων σου τοῖς γυμνοῖς· πᾶν, ὃ ἐὰν περισσεύσῃ σοι, ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὃ ὄφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην. Ἐκχεον τοὺς ἄρτους σου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν δικαίων καὶ μὴ δῆς τοῖς ἀμαρτωλοῖς. Συμβουλίαν παρὰ παντὸς φρονίμου ζήτησον καὶ μὴ καταφρονήσῃς ἐπὶ πάσης συμβουλίας χρησίμης. Καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει Κύριον τὸν Θεὸν καὶ παρ' αὐτοῦ αἴτησον, ὅπως αἱ ὄδοι σου εὐθεῖαι γένωνται, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι καὶ βουλαί σου εὐοδοθῶσι· διότι πᾶν ἔθνος οὐκ ἔχει βουλήν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος δίδωσι πάντα τὰ ἀγαθὰ καὶ ὅν ἐὰν θέλῃ, ταπεινοῖ, καθὼς βούλεται. Καὶ νῦν, παιδίον, μνημόνευε τῶν ἐντολῶν μου, καὶ μὴ ἔξαλειφθῆτωσαν ἐκ τῆς καρδίας σου.

Καὶ νῦν ὑποδεικνύω σοι τὰ δέκα τάλαντα τοῦ ἀργυρίου, ὃ παρεθέμην Γαβαήλῳ τῷ τοῦ Γαβρία ἐν Ράγοις τῆς Μηδίας. Καὶ μὴ φοβοῦ, παιδίον, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν· ὑπάρχει σοι πολλά, ἐὰν φοβηθῆς τὸν Θεόν, καὶ ἀποστῆς ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας καὶ ποιήσῃς τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

5. Η ΙΟΥΔΙΘ. ΣΩΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΗΣ *

ΑΙ ΗΝ ΙΟΥΔΙΘ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρεύουσα ἦτη τοίᾳ καὶ μῆνας τέσσαρας. Καὶ ἐποίησεν ἔαυτῇ σκηνὴν ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν δ- (Ἰουδίθ Η' 4-36) σφὺν αὐτῆς σάκκον, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῆς τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. Καὶ ἐνήστευε πάσας τὰς ἡμέρας χηρεύσεως, αὐτῆς, χωρὶς προσαββάτων καὶ σαββάτων καὶ προνομηνῶν καὶ νομηνῶν καὶ ἔορτῶν καὶ χαροσυνῶν οἶκου Ἰσραὴλ. Καὶ ἦν καλὴ τῷ εἰδεῖ καὶ ὀραία τῇ ὄψει σφόδρα· καὶ ὑπελίπετο αὐτῇ Μανασσῆς, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ παιδίας καὶ παιδίσκας καὶ κτήνη καὶ ἀγρούς, καὶ ἔμενεν ἐπ' αὐτῶν. Ἐφοβεῖτο δὲ τὸν Θεὸν σφόδρα.

Καὶ ἤκουσε τὰ ωόματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ ἐπὶ τὸν ἀρχοντα, διτι ὀλιγοψύχησαν ἐπὶ τῇ σπάνει τῶν ὑδάτων, καὶ ἤκουσε πάντας τοὺς λόγους Ἰουδίθ, οὓς ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς Ὁζίας, ὃς ὅμοσεν αὐτοῖς παραδώσειν τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς Ἀσσυρίοις. Καὶ ἀποστεύλασα τὴν ἄβραν αὐτῆς τὴν ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῆς ἐκάλεσεν Ὁζίαν καὶ Χαροὶν καὶ Χαρομὸν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτῆς, καὶ ἥλθον πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἀκούσατε δῆ μου, ἀρχοντες τῶν κατοικούντων ἐν Βαιτυλούφῃ, διτι οὐκ εὐθὺς ὁ λόγος ὑμῶν, διν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ ἐστήσατε τὸν δρόμον, διν ἐλαλήσατε ἀνὰ μέσον τοῦ Θεοῦ καὶ ὑμῶν καὶ εἴπατε ἐκδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἔχθροῖς ὑμῶν, ἐὰν μὴ ἐν αὐταῖς ἐπιστρέψῃ ὁ Κύριος βοηθῆσαι ὑμῖν.

* Εἰς τὸ βιβλίον τῆς Ἰουδίθ, τοῦ ὅποιου ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἄγνωστος, ἔξαιρεται ἡ ἡρωικὴ δρᾶσις καὶ ἡ σταθερότης τῆς βουλήσεως καὶ ἡ εὐσέβεια μιᾶς Ἰσραηλίτιδος, τῆς Ἰουδίθ. Ὁ Ὄλοφέρωντς, στρατηγὸς τοῦ Ναβουχοδονόσορος, βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, περιεκύλωσε τὴν πατρίδα της, τὴν Βαιτυλούνα, καὶ ἐπεζήτει τὴν καταστροφήν της.

Οἱ πολιορκημένοι ὑπέφερον ἐκ τῆς ἐλλείψεως ὕδατος καὶ ἐσχεδίαζον τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως. Εἰς τὸ τεμάχιον τοῦτο ἀναφαίνεται ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ πατριωτισμὸς τῆς ἡρωίδος, ὅταν αὐτῇ ἐπενέβη διὰ νὰ ματαιώσῃ ἀσεβῆ καὶ λιπόψυχον ἀπόφασιν τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀμύνης τῆς πόλεως.

Καὶ νῦν τίνες ἔστε ὑμεῖς, οἱ ἐπειράσατε τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον καὶ ἵστατε ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ νιῶν ἀνθρώπων; Καὶ νῦν Κύριον παντοκράτορα ἔξετάζετε καὶ οὐδὲν ἐπιγνώσεσθε ἔως τοῦ αἰῶνος, ὅτι βάθιος καρδίας ἀνθρώπου οὐχ εὑρήσετε καὶ λόγους τῆς διανοίας αὐτοῦ οὐδὲν διαλήψεσθε· καὶ πῶς τὸν Θεόν, ὃς ἐποίησε τὰ πάντα ταῦτα, ἐρευνήσετε καὶ τὸ νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ κατανοήσετε; Μηδαμῶς, ἀδελφοί, μὴ παροργίζετε Κύριον τὸν Θεόν ἡμῶν· ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἔξουσίαν ἐν αἷς θέλει σκεπάσαι ἡμέραις ἥ· καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.

Ὑμεῖς δὲ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς βουλὰς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ Θεὸς ἀπειληθῆναι, οὐδὲν δὲ ὡς νίὸς ἀνθρώπου διαιτηθῆναι. Διόπερ ἀναμένοντες τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν, καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ἦ· αὐτῷ ἀρεστόν. "Οτι οὐκ ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν οὐδέ ἔστιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον οὔτε φυλὴ οὔτε πατριὰ οὔτε δῆμος οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν, οἱ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις, καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρότερον ἡμέραις· ὅντις κάροιν ἐδόθησαν εἰς οφειλαίναιν καὶ εἰς διαρπαγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ ἔπεισον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. Ἡμέις δὲ ἔτερον θεὸν οὐκ ἐπέγνωμεν πλὴν αὐτοῦ· ὅμεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐχ ὑπερόφεται ἡμᾶς, οὐδὲ ἀπὸ τοῦ γένους ἡμῶν. "Οτι ἐν τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς οὕτως καθήσεται πᾶσα Ἰουδαία, καὶ προνομευθῆσεται τὰ ἅγια ἡμῶν, καὶ ζητήσει τὴν βεβήλωσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ αἵματος ἡμῶν καὶ τὸν φόνον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γῆς καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἐπιστρέψει εἰς κεφαλὴν ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὐ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ, καὶ ἐσόμεθα εἰς πρόσκομμα καὶ εἰς ὅνειδος ἐναντίον τῶν κτωμένων ἡμᾶς. "Οτι οὐ κατευθυνθήσεται ἡ δουλεία εἰς κάροιν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν θήσει αὐτὴν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Καὶ νῦν, ἀδελφοί, ἐπιδειξώμεθα τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι ἐξ ἡμῶν κρέμαται ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια καὶ ὁ οἶκος καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπεστήρικται ἐφ' ἡμῖν. Παρὰ ταῦτα πάντα εὐχαριστήσωμεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει ἡμᾶς καθὰ καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. Μνήσθητε ὅσα ἐποίησε μετὰ Ἀβραὰμ καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν Ἰσαὰκ καὶ ὅσα ἐγένετο τῷ Ἰακὼβ ἐν Μεσοποταμίᾳ τῆς Συρίας ποιμαίνοντι τὰ πρόβατα Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. "Οτι οὐ καθὼς ἔκείνους ἐπύρω-

σεν εἰς ἐτασμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἔξεδίκησεν, ἀλλ᾽ εἰς νουθέτησιν μαστιγοῖ Κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ.

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὁζίας· πάντα, ὅσα εἴπας, ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας, καὶ οὐκ ἔστιν δς ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου· δτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον ἡ σοφία σου πρόδηλος ἔστιν, ἀλλ᾽ ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθόν ἔστι τὸ πλάσμα τῆς καρδίας σου. Ἀλλ' ὁ λαὸς ἐδίψησε σφόδρα καὶ ἡνάγκασαν ποιῆσαι ἡμᾶς καθὰ ἐλαλήσαμεν αὐτοῖς καὶ ἐπαγαγεῖν ὄρκον ἐφ' ἡμᾶς, διν οὐ παραβηθόμεθα. Καὶ γῦν δεήθητι περὶ ἡμῶν, δτι γυνὴ εὐσεβὴς εῖ, καὶ ἀποστελεῖ Κύριος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῶν λάκκων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐκλείψωμεν ἔτι.

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸὺς Ἰουδίθ· ἀκούσατέ μου, καὶ ποιήσω πρᾶγμα, διάφερεται εἰς γενεὰς γενεῶν υἱοῖς τοῦ γένους ἡμῶν. Ὑμεῖς στήσεσθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύτην, καὶ ἔξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἄριστας μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις, μεθ' ἣς εἴπατε παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐπισκέψεται Κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ μου· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἔξευρεν ἔστε τὴν πρᾶξιν μου, οὐ γάρ ἐρῶ ὑμῖν, ἔως τοῦ τελεσθῆναι ἢ ἐγὼ ποιῶ.

Σημείωσις. Ἡ Ἰουδίθ κατώρθωσε νὰ φονεύσῃ τὸν Ὄλοφέρνην καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα της.

6. ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΔΕΒΒΩΡΑΣ*

ΑΙ ΗΣΑΝ Δεββώρα καὶ Βαρὰκ υἱὸς Ἀβινεὲμ
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντες·

“Απεκαλύφθη ἀποκάλυψμα ἐν Ἰσραὴλ· ἐν
τῷ ἐκόνυμιασθῆναι λαόν, (Κριτῶν Ε' 1-31)

εὐλογεῖτε Κύριον. Ἀ-
κούσατε, βασιλεῖς, καὶ ἐνωτίσασθε, σατράπαι·
ἐγὼ εἰμι τῷ Κυρίῳ, ἐγὼ εἰμι, ἄσομαι, ψαλῶ τῷ
Κυρίῳ τῷ Θεῷ Ἰσραὴλ. Κύριε, ἐν τῇ ἔξοδῳ
σου ἐν Σηείρ, ἐν τῷ ἀπαίρειν σε ἔξι ἀγοστῷ Ἐδώμ, γῆ ἐσείσθη καὶ ὁ
οὐρανὸς ἔσταξε δρόσους, καὶ αἱ νεφέλαι ἔσταξαν ὕδωρ· ὅρη ἐσαλεύθη-

* Η Δεββώρα ήτο Κριτής τοῦ ισραηλίτικοῦ λαοῦ. Τὸν 12ον αἰῶνα π.Χ. οἱ ισραηλῖται δὲν εὑρίσκοντο εἰς καλὴν κατάστασιν. Οἱ Χαναναῖοι ὑπέταξαν τοὺς ισραηλῖτας καὶ ἐπὶ 20 ἔτη δεινῶς τοὺς ἐβασάνιζον. Οἱ ἀρχηγὸς τῶν Χα-

σαν ἀπὸ προσώπου Κυρίου Ἐλού, τοῦτο Σινᾶ ἀπὸ προσώπου Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ. Ἐν ἡμέραις Σαμεγάρῳ υἱοῦ Ἀνάθ, ἐν ἡμέραις Ἰαὶλ ἔξελιπον ὁδοὺς καὶ ἐπορεύθησαν ἀτραπούς, ἐπορεύθησαν ὁδούς διεστραμένας· ἔξελιπον δυνατοί ἦν Ἰσραὴλ, ἔξελιπον ἕως οὗ ἀνέστη Δεββώρα, ἕως οὗ ἀνέστη μήτηρ ἦν Ἰσραὴλ. Ἐξελέξαντο θεοὺς καινούς· τότε ἐπολέμησαν πόλεις ἀρχόντων· θυρεὸς ἐὰν ὄφθη καὶ λόγκη ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἦν Ἰσραὴλ. Ἡ καρδία μου εἰς τὰ διατεταγμένα τῷ Ἰσραὴλ· οἱ ἑκούσιαζόμενοι ἐν λαῷ εὐλογεῖτε Κύριον. Ἔπιβεβήκοτες ἐπὶ ὅνον θηλείας μεσημβρίας, καθήμενοι ἐπὶ κοιτηρίου καὶ πορευόμενοι ἐπὶ ὁδοὺς συνέδρων ἐφ' ὁδῷ, διηγεῖσθε ἀπὸ φωνῆς ἀνακρουομένων ἀνὰ μέσον ὅρονομένων· ἐκεῖ δώσουσι δικαιοσύνας Κυρίῳ, δικαιοσύνας αὐξησον ἐν Ἰσραὴλ. Τότε κατέβη εἰς τὰς πόλεις λαὸς Κυρίου. Ἐξεγείρουν, ἔξεγείρουν, Δεββώρα. Ἐξεγείρουν, ἔξεγείρουν, λάλησον φόδην· ἀνάστα Βαράκ, καὶ αἰχμαλώτισον αἰχμαλωσίαν σού, νῖος Ἀβινεέμ. Τότε κατέβη κατάλειμμα τοῖς ἵσχυροῖς, λαὸς Κυρίου κατέβη αὐτῷ ἐν τοῖς κραταιοῖς.

Εἰς τί ἐκάθισαν ἀνὰ μέσον τῆς διγομίας τοῦ ἀκοῦσαι συρισμοῦ ἀγγέλων; Εἰς διαιρέσεις Ρουβήν μεγάλοι ἔξετασμοὶ καρδίας. Γαλαάδ ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰοδάνου ἐσκήνωσε· καὶ Δάν εἰς τί παροικεὶ πλοίοις; Ἀσὴρ ἐκάθισε παραλίαν θαλασσῶν καὶ ἐπὶ διεξόδοις αὐτοῦ σκηνώσει. Ζαβουλὼν λαὸς ὠνείδισε ψυχὴν αὐτοῦ εἰς θάνατον καὶ Νεφθαλὶ ἐπὶ ὑψη ἀγροῦ. Ἡλθον αὐτῶν βασιλεῖς, παρετάξαντο, τότε ἐπολέμησαν βασιλεῖς Χαναὰν ἐν Θαναὰκ ἐπὶ ὅρατοι Μαγεδδώ· δῶρον ἀργυρίου οὐκ ἔλαβον. Ἐξ οὐρανοῦ παρετάξαντο οἱ ἀστέρες, ἐκ τρίβων αὐτῶν παρετάξαντο μετὰ Σισάρα. Χειμάρρους Κισῶν ἔξέσυρεν αὐτούς, χειμάρρους ἀρχαίων, χειμάρρους Κισῶν· καταπατήσει αὐτὸν ψυχὴ μου δυνατή. Ὄτε ἐνεποδίσθησαν πτέρωναι ἵππου, σπουδῇ ἐσπευσαν ἵσχυροι αὐτοῦ. Καταρᾶσθε Μηρώζ, εἶπεν ἄγγελος Κυρίου, καταρᾶσθε, ἐπικα-

ναναίων, δὲ Σισάρα, ἐκράτει ὑπόδυυλον τὸν λαὸν διὰ μεγάλης στρατιωτικῆς δυνάμεως· «ἐννεακόσια ἄριματα σιδηρῷ ἦν αὐτῷ». Τότε ἀναφαίνεται ἡ Δεββώρα. Ἐνεψύχωσε τὸν στρατὸν καὶ ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Θεοῦ. Πράγματι εἰς τὴν μάχην παρὰ τὸ δρός Θαβώρ συνετρίβη ἡ δύναμις τῶν Χαναναίων καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ μιᾶς ἄλλης γύναικός, τῆς Ἰαίλ, ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν.

Τὸ παρὸν τεμάχιον εἶναι ἐπινίκειος ὑμνος πρὸς τὸν Θεόν. Πρόκειται περὶ ἀρχαιοτάτου ὑμνού, ὁ ὅποιος εἶναι πιθανὸν ἔργον τῆς Δεββώρας.

τάρατος πᾶς δικαίων αὐτήν, ὅτι οὐκ ἥλθοσαν εἰς βοήθειαν Κυρίου, εἰς βοήθειαν ἐν δυνατοῖς. Εὐλογηθείη ἐν γυναιξὶν Ἱαὴλ γυνὴ Χαβέρο τοῦ Κιναίου, ἀπὸ γυναικῶν ἐν σκηναῖς εὐλογηθείη. Ὅδωρος ἥτησε, γάλα ἔδωκεν, ἐν λεκάνῃ ὑπερεχόντων προσῆγεται βούτυρον. Χειρὸς αὐτῆς ἀριστερὰν εἰς πάσσαλον ἔξετεινε καὶ δεξιὰν αὐτῆς εἰς σφύραν κοπιώντων καὶ ἐσφυροκόπησε Σισάρα, διήλωσε κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπάταξε, διήλωσε κρόταφον αὐτοῦ. Ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς κατεκλίσθη, ἔπεισε καὶ ἐκοιμήθη ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς κατακλιθεὶς ἔπεισε· καθὼς κατεκλίθη, ἐκεὶ ἔπεισεν ἔξοδευθείς.

Διὰ τῆς θυρίδος παρέκυψε μήτηρ Σισάρα ἐκτὸς τοῦ τοξικοῦ, διότι ἡσχύνθη ἄզμα αὐτοῦ, διότι ἐχρόνισταν πόδες ἀρμάτων αὐτοῦ. Αἱ σοφαὶ ἀρχούσαι αὐτῆς ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτήν, καὶ αὐτὴ ἀπέστρεψε λόγους αὐτῆς ἑαυτῇ. Οὐκ ἐνδήσουσιν αὐτὸν διαμερίζοντα σκῦλα; Οἰκτίζωμαν οἰκτειοήσει εἰς κεφαλὴν ἀνδρός σκῦλα βαμμάτων τῷ Σισάρᾳ, σκῦλα βαμμάτων ποικιλίας, βάμματα ποικιλτῶν αὐτά, τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ σκῦλα.

Οὔτως ἀπόλοιντο πάντες οἱ ἔχθροι σου, Κύριε· καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν ὡς ἔξοδος ἥλιους ἐν δυνάμει αὐτοῦ. Καὶ ἡσύχασεν ἦ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη.

Π α ρ α τ η φ ή σ ε i s

- 1.—"Οταν δὲ Θεὸς θέλῃ νὰ σώσῃ ἔναν λαόν, ἀναδεικνύει ἔναν ἀρχηγόν, διόποιος θὰ ἀπηρετήσῃ τὸ θέλημά Του.
- 2.—"Η νίκη τοῦ Θαβώρ ὑπῆρξεν ἔχογεν τῆς θείας προνοίας. Διότι ἡ βροχή, ἡ δύοια τόσον ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μάχης, ἵτο θεῖον δῶρον.
- 3.—Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ἔλαβον μέρος κυρίως δύο φυλαί, Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλίμ. Αἱ φυλαὶ Εὐφραίμ, Βεριαμίν, Μαρασσῆ καὶ Ἰσάχαρος ἐβοήθησαν ἀπλῶς. Αἱ φυλαὶ Γάδ, Δαὺν καὶ Ἀσήρος οὐδόλως ἔλαβον μέρος. Αἱ ὄπόλοιποι δύο φυλαὶ Συμεὼν καὶ Ἰούδα ἔχουν καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ ἔχθροῦ.

7. Η ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΣΔΡΑ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ*

ΑΙ ΣΥΝΗΧΘΗΣΑΝ πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἰς τὸ πλάτος τὸ ἐμπροσθεν πύλης τοῦ ὄδατος.

Καὶ εἶπαν τῷ Ἔσδρᾳ (Νεεμίου Η' 1β - 4α,
τῷ γραμματεῖ ἐνέγκαι 5 - 6, 8 - 12, Θ' 1 - 3)
τὸ βιβλίον νόμου Μωυ-

σῆ, ὃν ἐνετέλατο Κύριος τῷ Ἰσραὴλ. Καὶ ἦ-
νεγκεν τῷ Ἔσδρας διεοὺς τὸν νόμον ἐνώπιον τῆς
ἐκκλησίας ἀπὸ ἀνδρὸς ἔως γυναικὸς καὶ πᾶς ὁ
συνίων ἀκούειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου καὶ ἀνέγνω ἐν
αὐτῷ ἀπὸ τῆς ὡρας τοῦ διαφωτίσαι τὸν ἥλιον ἔως ἡμίσους τῆς ἡμέ-
ρας ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ αὐτοὶ συνιέντες, καὶ
ὅτα παντὸς τοῦ λαοῦ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου. Καὶ ἔστη τῷ Ἔσδρας δ
γραμματεὺς ἐπὶ βῆματος ἔστιν. Καὶ ἦνοιξεν τῷ Ἔσδρας τὸ βιβλίον
ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅτι αὐτὸς ἦν ἐπάνω τοῦ λαοῦ — καὶ ἐγένετο

* Ἡ βαβυλωνιακὴ αἰχμαλωσία κατέστρεψε πᾶσαν ὁργανωμένην ἐθνικὴν
καὶ θρησκευτικὴν ζωὴν τοῦ Ἰσραὴλιτικοῦ λαοῦ. Ὑπῆρξε τοῦτο μία δικαία τι-
μωρία! Διότι ὁ λαὸς αὐτός, ὁ τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εὐεργετηθείς, πολλάκις
ἔλησμόνησε τὸν ἀλήθινὸν Θεὸν καὶ παρέβη τὰς ἐντολάς Του. Αὐτὸς ἀλλωστε
συμβαίνει πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν. Ὁσάκις εἰς ἄνθρωπος ἦ καὶ λαὸς ἀκόμη παρα-
βαίνουν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τιμωροῦνται ἀπὸ αὐτούν, διὰ νὰ ἀντιληφθοῦν τὸ
σφάλμα των καὶ νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν πλησίον Του.

Ἡ δοκιμασία αὕτη τῆς αἰχμαλωσίας διήρκησεν 150 περίπου ἔτη. Ἡ ἐκ
τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδος ἐγένετο εἰς δύο στάδια. Ἡ πρώτη ὁμάς ἐπέστρεψε
κατὰ τὸ 536 π.Χ. ἐπὶ Κύρου τοῦ μεγάλου. Ἀρχηγὸς τῆς ὁμάδος ἦτο ὁ Ζορο-
βάθελ. Οὗτος κατέβαλεν ἔξαιρετικάς προσπαθείας διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ
Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, ὁ δοῦλος κατέκειτο εἰς ἐρείπεια. Ἡ δευτέρα ὁμάς
ἐπανῆλθε κατὰ τὸ 458 π.Χ. ἐπὶ Ἀρταξέρξου τοῦ μακρόχειρος. Ἀρχηγὸς τῆς ὁμά-
δος αὕτης ἦτο ὁ ἵερεὺς Ἔσδρας. Οὗτος ἦτο γραμματεύς, δηλ. νομοδιάσκαλος.

Ο Ἔσδρας ἐπεδόθη μετὰ θαυμαστοῦ ἡγέλου εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς
ἐθνικῆς ζωῆς τοῦ Ἰσραὴλιτικοῦ λαοῦ. Βάσιν τῆς τοιαύτης ἀνασυγκρότησεως
ἐθεώρησε τὴν θρησκείαν. Διὰ τοῦτα συνέλεξε τὰ ἱερὰ βιβλία τοῦ Νόμου, καί,
ἀφοῦ συνεκάλεσε τὸν λαόν, ἀνέγνωσεν ἐνώπιον του καὶ ἐν μέσῳ συγκινητικῶν
σκηνῶν τὸν Νόμον. Ἀνενέωσε δηλ. τὴν διαθήκην, ἡ δοῦλα συνήφθη τὸ πρῶ-
τον μεταξὺ τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Ἰσραὴλιτικοῦ λαοῦ εἰς τὸ Σινά. Ο Ἔσδρας
θεωρεῖται διὰ τοῦτο δεύτερος Μωυσῆς.

Τὸ παρόν τεμάχιον ἀναφέρεται ἀκριβῶς εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆν.

ἥγίκα ἥνοιξεν αὐτό, ἔστη πᾶς ὁ λαὸς — καὶ ηὐλόγησεν Ἱερός Κύριον τὸν Θεὸν τὸν μέγαν, καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς καὶ εἶπαν· ἀμήν, ἐπάρχαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἔκυψαν καὶ προσεκύνησαν τῷ Κυρίῳ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν.

Καὶ ἀνέγγνωσαν ἐν βιβλίῳ νόμου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐδίδασκεν Ἱερός Κύριος καὶ διέστελλεν ἐν ἐπιστήμῃ Κυρίου, καὶ συνῆκεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἀναγνώσει. Καὶ εἶπε Νεεμίας καὶ Ἱερός Κύριος ὁ ἵερεὺς καὶ γραμματεὺς καὶ οἱ Λευΐται καὶ οἱ συνετίζοντες τὸν λαὸν καὶ εἶπαν παντὶ τῷ λαῷ· ἡμέρᾳ ἀγίᾳ ἐστὶ τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν, μὴ πενθεῖτε μηδὲ κλαίετε· ὅτι ἔκλαιε πᾶς ὁ λαός, ὃς ἤκουσαν τοὺς λόγους τοῦ νόμου. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορεύεσθε φάγετε λιπάσματα καὶ πίετε γλυκάσματα καὶ ἀποστέλλατε μερίδας τοῖς μὴ ἔχουσιν· ὅτι ἀγία ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· καὶ μὴ διαπέσητε, ὅτι ἐστὶ Κύριος Ἰσχὺς ἡμῶν. Καὶ οἱ Λευΐται κατεσιώπων πάντα τὸν λαὸν λέγοντες· σιωπᾶτε, ὅτι ἡμέρα ἀγίᾳ, καὶ μὴ καταπίπτετε. Καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἀποστέλλειν μερίδας καὶ ποιῆσαι εὐφροσύνην μεγάλην, ὅτι συνῆκαν ἐν τοῖς λόγοις οὓς ἔγγνωσιν αὐτοῖς.

Καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τούτου συνήχθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν σάκκοις καὶ σποδῷ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν. Καὶ ἔχωρίσθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου καὶ ἔστησαν καὶ ἔξηγόρευσαν τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν καὶ τὰς ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν. Καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῇ στάσει αὐτῶν καὶ ἀνέγνωσαν ἐν βιβλίῳ νόμου Κυρίου Θεοῦ αὐτῶν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

1. ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΥΙΟΣ ΜΟΥ Ο ΑΓΑΠΗΤΟΣ...

ΟΤΕ ΠΑΡΑΓΙΝΕΤΑΙ δὲ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ. (Ματθ. Γ' 13 - 17,
Ο δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν τὸν λέγον· ἐγὼ χρείαν ἔχω
ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ
ἔρχῃ πρός με; Ἀποκριθεὶς δὲ δὲ Ἰησοῦς εἶπε
πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέποντὸν ἐστὶν
ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν· καὶ βαπτι-
σθεὶς δὲ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὑδατος· καὶ ἵδον ἀνεψήθησαν
αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὃσει περι-
στεράν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἵδον φωνὴν ἐκ τῶν οὐρανῶν λέ-
γουσα· οὗτός ἐστιν δικαίος μου δὲ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει δὲ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐ-
τὸν καὶ λέγει· ἴδε δὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ δὲ αἷρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ
κόσμου. Οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἰπον· δόπιστο μου ἔρχεται ἀνὴρ
δὲ ἐμπροσθέν μου γέγονεν, διτὶ πρῶτος μου ἦν. Καγὼ οὐκ ἥδειν αὐ-
τόν, ἀλλ' ἵνα φωνερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἥλθον ἐγὼ ἐν τῷ
ὑδατὶ βαπτίζων. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων διτὶ τεθέαμαι τὸ
Πνεῦμα καταβαῖνον ὃς περιστεράν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐμεινεν ἐπ' αὐτόν.
Καγὼ οὐκ ἥδειν αὐτόν, ἀλλ' δὲ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὑδατι, ἐκεῖνός
μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδης τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν,
οὗτός ἐστιν δὲ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. Καγὼ ἐώρακα καὶ μεμα-
τύρηκα διτὶ οὗτός ἐστιν δικαίος τοῦ Θεοῦ.

2. ΣΥ ΕΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ...

ΑΛΘΩΝ ΔΕ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἡρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα με λέγουσιν οἱ ἀνθρώποι εἶναι τὸν υἱόν μου; Οἱ δὲ εἶπον· οἵ μὲν Ἰωάννην βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἔτεροι δὲ Ἱερεῖμαν ἢ ἔνα τῶν προφητῶν.

Ἄρεγι αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱός του Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σάξῃ καὶ αἴμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ᾽ ὁ πατήρ μου δὲν τοῖς οὐρανοῖς. Κάγῳ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ δὲν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ δὲν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἔστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.

Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

Καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· ίκεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. Ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ Πέτρῳ· ὑπαγε ὅπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει ὅπίσω μου ἔλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. Ὅς γὰρ ἀν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· δεῖς δὲν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἔνεκεν ἐμοῦ, εὐδόκησει αὐτήν. Τί γὰρ ὁφελεῖται ἀνθρώπος ἐὰν τὸν κόσμον δλον κερδίσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ; Ἡ τί δώσει ἀνθρώπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Μέλλει γὰρ δὲν τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστω κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.

3. ΙΗΣΟΥ, ΥΙΕ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΥΨΙΣΤΟΥ...

ΑΙ ΚΑΤΕΠΛΕΥΣΕΝ εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ἡτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως (Λουκ. Η' 26-29α) δις εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἴ- κανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἔνεδιδύσκετο καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μνήμασιν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε· τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; Δέομαί σου, μὴ μὲ βασανίσῃς. Παρόγγειλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἔξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου.

4. ΕΚ ΤΥΦΛΟΥ ΤΟ ΦΩΣ

ΑΙ ΠΑΡΑΓΩΝ εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἡρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λεγοντες· ὅρβιν, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γενηθῇ; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὕτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἐως ἥμερα ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὁ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. Ταῦτα εἰπὼν ἔπινε χαμαὶ καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, δ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο,

Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτος ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; Ἀλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτος ἐστιν· ἄλλοι δὲ ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. Ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι. Ἐλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς ἀνεψήθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; Ἀπεκρίθη ἐκείνος καὶ εἶπεν· ἀνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε καὶ ἐπέχρισε μου τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπε μοι· Ὕπαγε εἰς τὴν κολυμ-

βήμοραν τοῦ Σιλωάδη καὶ νίψαι· ἀπελθών δὲ καὶ νιψάμενος ἀνεβλέψα.

Εἶπον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ἔκεινος; Λέγει· οὐκ οἶδα.

Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τὸν Φαρισαῖον, τὸν ποτε τυφλόν. Ὡν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέφεν αὐτοῦ τὸν δφθαλμούς. Πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. Ο δὲ εἶπε αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκε μου ἐπὶ τὸν δφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. Ἐλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές οὗτος δ ἄνθρωπος οὐκ ἐστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἀλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.

Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἥνοιξέ σου τὸν δφθαλμούς; Ο δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἐως ὅτου ἐφώνησαν τὸν γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος καὶ ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, διν ἡμῖν λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; Πῶς οὖν ἀρτι βλέπει; Ἀπεκρίθησαν δὲ αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, η τίς ἥνοιξεν αὐτοῦ τὸν δφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς περὶ ἔαυτον λαλήσει. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τὸν διανούσαν· ἡδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα, εάν τις αὐτὸν διολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι ἡλικίαν ἔχει αὐτὸν ἐρωτήσατε

Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ· δός δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀμαρτωλός ἐστιν. Ἀπεκρίθη οὖν ἔκεινος καὶ εἶπεν· εἰ ἀμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἐν οἴδα ὅτι τυφλὸς ὁν ἀρτι βλέπω. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν· τί ἐποίησέ σοι; Πῶς ἥνοιξέ σου τὸν δφθαλμούς; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἡδη, καὶ οὐκ ἡκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθητὰι γενέσθαι; Ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον· σὺ εἰ μαθητὴς ἔκεινον· Ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμὲν μαθηταί· Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωυσεῖ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέφεν μου τὸν δφθαλμούς. Οἴδαμεν δὲ ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλο· εάν τις θεοσεβῆς η καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου

ἀκούει. Ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἡκούσθη ὅτι ἥνοιξέ τις ὁφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου. Εἴ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἥδύνατο ποιεῖν οὐδέν. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης δλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; Καὶ ἔξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

“Ηκουσεν δὲ Ἰησοῦς ὅτι ἔξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρών αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· καὶ τίς ἔστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; Εἶπε δὲ αὐτῷ δὲ Ἰησοῦς· καὶ ἑώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἔστιν. Οὐ δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. Καὶ εἶπεν δὲ Ἰησοῦς· εἰς κορμὰ ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἥλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. Καὶ ἥκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; Εἶπεν αὐτοῖς δὲ Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἔτε, οὐκ ἀν εἴχετε ἀμαρτίαν· νῦν δὲ λεγετε ὅτι βλέπομεν· ή οὖν ἀμαρτία ὑμῶν μένει.

5. ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΩΔΕ· ΗΓΕΡΩΗ

ΨΕ ΔΕ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἥλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. Καὶ ἵδου σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἔξω (Ματθ. ΚΗ' 1-20) οὐρανοῦ ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. Ἡν δὲ ἡ ἵδεα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσει χιών. Ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὥσει νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξὶ· μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὃδε· ἡγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. Δεῦτε ἤδετε τὸν τόπον δπου ἔχειτο δὲ Κύριος. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἵδουν προσάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὅψεσθε· ἵδουν εἶπον ὑμῖν.

Καὶ ἔξελθούσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἵδουν Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. Αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ

προσεκύνησαν αὐτῷ. Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν κἀκεῖ με δψονται.

Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἴδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀπαντα τὰ γενόμενα. Καὶ συναχέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιον τε λαβόντες ἀργύρια ἵκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες· εἴπατε ὅτι μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. Καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν.

Οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

Οἱ δὲ ἔνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὅρος οὖ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Καὶ ἴδοντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐτῷ, οἱ δὲ ἐδίστασαν. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἔξονσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.

Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐντειλάμην ὑμῖν· καὶ ἴδού ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἔως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

6. ΝΕΦΕΛΗ ΥΠΕΛΑΒΕΝ ΑΥΤΟΝ...

ΟΝ ΜΕΝ πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὃ Θεόφιλε, ὃν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν ἀχρι τῆς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς Ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος Ἀγίου, οὓς ἔξελέξατο ἀνελήφθη· οἵς καὶ παρέστησεν ἐαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα διπτανόμενος αἰτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγείλιαν τοῦ Πατρὸς ἣν ἡκούσατε μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

Οἱ μὲν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ

χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς δι πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἴδιᾳ ἔξουσίᾳ, ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἔως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλην ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὄφρυαλμῶν αὐτῶν. Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἵδον ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ, οἱ καὶ εἶπον· ἄνδρες, Γαλιλαῖοι, τί ἔστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; Οὗτος δι Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ ὅρους τοῦ καλουμένου ἐλαύαντος, ὃ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλήμ, σαββάτου ἔχον ὅδόν.

Γενικὴ παρατήρησις

Ο Σωτὴρ δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ κανένα ἄνθρωπον, διότι δὲν εἶχε ποτὲ οὐτε θὰ ἔχῃ δμοιόν του ἐδῶ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρξε μοναδικὸν φαινόμενον, διότι εἶναι Θεός, ὁ δοῦλος ἔλαβε μορφὴν καὶ σάρκα ἀνθρώπου. Σκοπὸς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας Του ἦτο ἡ ἀπολύτωσις καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐγεννήθη ὑπὸ δλως ἀσυνήθεις συνθήκας. Ἐλαβε σάρκα ἐκ Πνεύματος Ἀγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου. Η γῆ προσέφερεν εἰς Αὐτὸν τὸ σπήλαιον ὡς λίκνον καὶ τὴν προσκύνησιν τῶν ἀπλοϊκῶν ποιμένων ὡς πρώτην λατρείαν.

Η ζωὴ Του ἐδαπανήθη εἰς τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν πασχόντων. Ἐδίδασκε καὶ ἔκαμψε θάνυματα. Τίποτε δὲν ἦτο ἀνώτερον τῶν δυνάμεων Του. Μὲ ἔνα λόγον Του ἢ μὲ μίαν χειροομίαν ἔδιδε τὴν ὑγείαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς. Οἱ παράλυτοι ἥδυναντο νὰ περπατοῦν καὶ νὰ ἐργάζωνται, οἱ νεκροὶ ἐπανήρχοντο εἰς τὴν ζωὴν. Τὰ δαιμόνια ἐταράσσοντο, ὅταν Τὸν ἀντίκρυντον. Η θάλασσα ὑπήκουεν εἰς Αὐτὸν καὶ τὰ ἄψυχα ὑπηρέτουν τὰς ἐντολάς Του. Τὸ ὄδωρο μεταβάλλετο εἰς οἶνον, οἱ δρότοι ἐπολλαπλασιάζοντο, ἡ συκῆ ἐξηράνετο. Οἱ ἀνθρώποι ὠμολόγουν ὅτι «οὐδέποτε οὕτως εἴδομεν».

Είναι δὲ θεμελιωτὴς μιᾶς νέας ζωῆς. Ἡ διδασκαλία Τού, δπως θὰ διαπιστωθῇ ἀπὸ δος ἀποσπάσματα ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς θὰ παρατεθοῦν εἰς τὸ βιβλίον αὐτό, είναι πρωτοφανῆς καὶ πρωτάκουστος. Είναι διδασκαλία γέματη ζωὴν καὶ δύναμιν. Λιδάσκει τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἀτόμου καὶ τὴν ἀγάπην. Ὁλη ἡ ζωὴ Του ὑπῆρξεν ἀ γά πη. Οἱ ἄνθρωποι διολογοῦν δτι «οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτω ἄνθρωπος, ὃς οὗτος λαλεῖ ὁ ἄνθρωπος». «Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου», «ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή», ἡ «ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια» διεκήρυξεν.

* Απέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐτάφη. Ἐτάφη καὶ ἀνέστη. * Ανέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανούς, ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. * Εζήσε καὶ ἀπέθανεν ὃς ἄνθρωπος. * Εγεννήθη καὶ ἐθανατούργησε καὶ ἐδίδαξε καὶ ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη ὡς Θεός. Είναι Θεός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ

1. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΟΥ

ΑΙ ΠΡΟΣΚΑΛΕΣΑΜΕΝΟΣ τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἔξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. (Ματθ. Ι' 1-42, ΙΗ' 15-22)
Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστό-

Α'

λων τὰ δύναματά εἰσι ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἐνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζερβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος, Σίμων ὁ Κανανίτης καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ καὶ παραδοὺς αὐτὸν.

Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων· εἰς ὅδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. Πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι ἡγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβατε δωρεὰν δότε. Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὅδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ οάρδον· ἀξιος γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. Εἰς ἣν δὲ πόλιν ἡ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἀξιός ἐστιν, κάκει μείνατε ἔως ἂν ἐξέλθητε. Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτὴν λέγοντες· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. Καὶ ἐὰν μὲν ἥν ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ἥν ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. Καὶ δις ἐὰν μὴ δέξῃ-

ται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἔξεοχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξει τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομιμόρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.

Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδόσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἐνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. Ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσετε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε. Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἔστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

Παραδόσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὃ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἔως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν Κύριον αὐτοῦ. Ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ τῷ δούλῳ ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἔστι κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. Ὁ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί, καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούντετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. Καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ.

Οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; Καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἀνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Ὅμων δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσὶν. Μὴ οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. Πᾶς οὖν ὅστις διμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, διμολογήσω καγώ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἀν ἀρνήσηται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καγώ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Μὴ

νομίσητε ὅτι ἥλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἥλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. Ἡλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἔχθροι τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.

Ο φιλῶν πατέρα ἡ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἡ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὅπιστο μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Ο εὐδόν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐδόγησει αὐτήν. Ο δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Ο δεχόμενος προφῆτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται. Καὶ ὃς ἐὰν προτίσῃ ἔνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου, ἐὰν σοῦ ἀκούσῃ, ἐκέρδησας B' τὸν ἀδελφόν σου· ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἔνα ἦ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν οῷμα· ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. Αμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Τότε προσελθὼν αὐτῷ δ Πέτρος εἶπε· Κύριε, ποσάκις ἀμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; "Εώς ἐπτάκις; Λέγει αὐτῷ δ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἔως ἐπτάκις ἀλλ' ἔως ἐβδομηκοντάκις ἐπτά.

2. Ο ΠΟΙΜΗΝ Ο ΚΑΛΟΣ

MHN AMHN λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστι καὶ λῃστής· ὁ δὲ εἰσερχόμενος (Ἰωάν. Ι' 1-16) διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστι τῶν προβάτων. Τούτῳ δὲ θυρῷ δύναται ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ’ ὄνομα καὶ ἔξαγει αὐτά. Καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ, ἐμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ’ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἂν ἐλάλει αὐτοῖς.

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. Πάντες δοι ήλθον πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσὶ καὶ λῃσταί· ἀλλ’ οὐκ ἥκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα· Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα. Δι’ ἐμοῦ ἔαν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἔξελεύσεται, καὶ νομὴν εὑρήσει. Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἔγὼ ἥλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν. Ἐγώ εἰμι δὲ ποιμὴν ὁ καλός. Ὁ ποιμὴν δὲ καλός τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· δὲ μισθωτὸς δὲ οὐκ ὕν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἔρχόμενον καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ φεύγει· καὶ δὲ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα. Ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτός ἐστι καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. Ἐγώ εἰμι δὲ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἔμα καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἔμῶν, καθὼς γινώσκει με πατήρ καγώ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἂν οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κάκεινά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἰς ποιμὴν.

3. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΝΙΠΤΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ

ΡΟ ΔΕ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ

(Ἰων. ΙΓ' 1-17)

κόσμῳ εἰς τέλος ἡγάπη- σεν αὐτούς. Καὶ δείπνου γενομένου, τοῦ διαιβόλου ἥδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰουδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου ἵνα αὐτὸν παραδῷ εἰδὼς

ὅτι Ἰησοῦς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἔξηλθε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν· εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἥρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ φῶν διεζωσμένος. Ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· οὐ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἀρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. Λέγει αὐτῷ Πέτρος· οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· δο λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ᾽ ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἔστε, ἀλλ᾽ οὐχὶ πάντες. Ἡδει γάρ τὸν παραδίδοντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν· οὐχὶ πάγτες καθαροὶ ἔστε. Ὁτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν πάλιν εἶπε αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; Ὅμεις φωνεῖτε με; δο θιάσκαλος καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, δο Κύριος καὶ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. Ὅποδειγμα γάρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. Ἄμην ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοι ἔστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.

Η ΤΑΡΑΣΣΕΣΘΩ ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἴπον ἄν ὑμῖν. Πορεύομαι ἔτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἔτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήφομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἥτε. Καὶ ὅπου ἐγώ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε. Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις· καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ.

Ἄμην ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι, καὶ ὅ, τι ἄν αἰτήσῃς ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ σεϊ. Εάν τι αἰτήσῃς ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω.

ΑΝ ΑΓΑΠΑΤΕ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρούσατε, καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἀλλον παραληπτὸν δώσει β) Ἡ ἐνίσχυσις τοῦ ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑ· Ἀγίου Πνεύματος μῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, δόκος μού οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸν οὐδὲ γινώσκει αὐτό, ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Ετι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτε με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων ὁ δὲ παραληπτος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀγιον δὲ πέμψει δὲ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἢ εἴπον ὑμῖν. Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς δὲ κόσμος δίδωσιν. ἐγὼ

δίδωμι ύμῖν. Μὴ ταρασσέσθω ύμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. Ὡκούσατε ὅτι ἔγώ εἶπον ύμῖν, ύπαγω καὶ ἔχομαι ποδὸς ύμᾶς. Εἰ ἦγαπάτε με, ἔχάρητε ἂν ὅτι εἶπον, πορεύομαι ποδὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι· καὶ νῦν εἰρηκα ύμῖν ποὺν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. Οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ύμῶν· ἔχεται γάρ ὁ τοῦ κόσμου ἀρχῶν, καὶ ἐν ἑμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν· ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

ΓΩ ΕΙΜΙ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι. Πᾶν κλῆμα ἐν ἑμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἱρεῖ αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει γ) Ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ αὐτό, ἵνα πλείονα (Ιωάν. ΙΕ' 1-10)
καρπὸν φέρῃ. Ἡ-

δη ύμεις καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ύμῖν. Μείνατε ἐν ἑμοί, κάγὼ ἐν ύμῖν. Καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ύμεις, ἐὰν μὴ ἐν ἑμοὶ μείνητε. Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ύμεις τὰ κλήματα. Ὁ μένων ἐν ἑμοὶ κάγὼ ἐν αὐτῷ, οὕτως φέρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἑμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. Ἐὰν μὴ τις μείνῃ ἐν ἑμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἔξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσι καὶ καίεται. Ἐὰν μείνητε ἐν ἑμοὶ καὶ τὰ ὄγματά μου ἐν ύμῖν μείνῃ, ὁ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ύμῖν. Ἐν τούτῳ ἔδοξάσθη ὁ πατήρ μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε, καὶ γενήσεσθε ἑμοὶ μαθηταί. Καθὼς ἥγαπτσε με ὁ πατήρ, κάγὼ ἥγαπτησα ύμᾶς· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. Ἐὰν τὰς ἐντολὰς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἔγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τετήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ.

ἔστιν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.

ΜΕΙΣ ΦΙΛΟΙ μού ἔστε, εὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι δοῦλος οὐκ οἴδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἰδηγηκα φίλους, ὅτι πάντα ἂν ἥκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώσισα ὑμῖν. Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ δοῦλος ὑμῶν μένη, ἵνα διότι ἀντήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὄντος μου, δῆν ὑμῖν. Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Εἰ δοῦλος μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον μεμίσηκεν. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, δοῦλος ἀντὶ τοῦ Ἰδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς δοῦλος. Μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν πέμψαντά με. Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τὴν ἀμαρτίας αὐτῶν. Οἱ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. Εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἂν οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἔωράκασι καὶ μεμισήκασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. Ἀλλ᾽ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ

ΝΤΟΛΗΝ ΚΑΙΝΗΝ δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἡγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

δ) Ἡ καινὴ ἐντολὴ
Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἔμοι (Ιωάν. ΙΓ' 34-35, ΙΕ' 11-13) μαθηταί ἔστε, εὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

Ταῦτα λελάηκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. Αὕτη ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἡγάπησα ὑμᾶς. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.

ε) Ἡ θέσις τῶν μαθητῶν
ἐναντί τοῦ Ἰησοῦ
(Ιωάν. ΙΕ' 14 - 27)

πάντα ἂν ἥκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώσισα ὑμῖν. Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ δοῦλος ὑμῶν μένη, ἵνα διότι ἀντήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὄντος μου, δῆν ὑμῖν. Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Εἰ δοῦλος μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον μεμίσηκεν. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, δοῦλος ἀντὶ τοῦ Ἰδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς δοῦλος. Μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν πέμψαντά με. Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τὴν ἀμαρτίας αὐτῶν. Οἱ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. Εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἂν οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἔωράκασι καὶ μεμισήκασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. Ἀλλ᾽ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ

γεγοαμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν, ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος διὸ ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπὸ ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.

ΑΥΤΑ ΛΕΛΑΛΗΚΑ ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῇτε. Ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ᾽ ἔρχεται ὡραῖα ἵνα στ) Αἱ μελλοντικαὶ δοπᾶς ὃ ἀποκτείνας κιμασίαι τῶν μαθητῶν ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέροντες (Ιωάν. 1ΣΤ' 1-33)

τῷ Θεῷ. Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. Ἀλλὰ ταῦτα λελάηκα ὑμῖν ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, μνημονεύῃτε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Ταῦτα δὲ ὑμῖν ἔξι ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἦμην. Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἔξι ὑμῶν ἔρωτῷ με ποὺ ὑπάγεις; Ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάηκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀληθείαν λέγω ὑμῖν· συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. Ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἀμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως.

Περὶ ἀμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτε με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέροιται. Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, διδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀληθείαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἔστι τοῦτο. ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἔοχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστί· διὰ τοῦτο εἶπον διτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Μικρὸν καὶ οὖν θεωρεῖτε με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα. Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· τί ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ὑμῖν, μικρὸν καὶ οὖν θεωρεῖτε με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; Ἐλεγον οὖν· τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει τὸ μικρόν; Οὐκ οἰδαμεν τί λαλεῖ.

[“]Εγνω οὖν διὰ Ιησοῦς ὅτι ἡθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς περὶ τούτου ζητεῖτε μετ’ ἀλλήλων ὅτι εἴπον, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτε με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, διὸ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ’ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται.

“Η γυνὴ ὅταν τίκτῃ, λύπην ἔχει, ὅτι ἥλθε ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἔγεννήθη ἀνθρώπος εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ’ ὑμῶν. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὅσα ἀν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. “Ἐως ἀρτί οὐκ ἡτήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ’ ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παροησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν. “Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ δι πατήρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον. “Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ἵδε νῦν παροησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. Νῦν οἴδαμεν ὅτι οἴδας πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. “Ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. “Απεκρίθη αὐτοῖς διὰ Ιησοῦς· ἄρτι πιστεύετε· ἵδια καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι δι πατήρ μετ’ ἐμοῦ ἐστι.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. “Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Παρατηρήσεις

- Οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν ἀποστολήν των, ἡ δποία συνίσταται εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου, ἔχουν νὰ παλαίσουν καὶ πρὸς τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὸν ἀγῶνα των αὐτὸν θὰ ἔχουν ὡς ὅπλον τὴν ἀρετήν. Πρόγραμματι χρειάζεται μεγάλη ψυχικὴ δύναμις νὰ τυκήσῃ κανεὶς τὸ κακὸν διὰ τῆς καλωσύνης.

- 2.—Οι μαθηταὶ δὲν θὰ ἔχουν οὐδεμίαν ὑλικὴν ὡφέλειαν ἐκ τοῦ ἔργου των.
- 3.—^εΗ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ τίποτε ἀπὸ ὅσα δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποκτήσῃ εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν.^γ Εὰν συνεπῶς κερδίσῃ τὴν ψυχῆν του, ἀπέκτησε τὸ μεγαλύτερον κέρδος.^δ Η ἀπόλεια τῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ ἀναμετρηθῇ μὲ οἵαδήποτε ὑλικά ἀγαθά.^ε Η ἀξία τῆς ψυχῆς δοφείλεται εἰς τὴν ἀθανασίαν αὐτῆς.
- 4.—Οι μαθηταὶ ἔλαβον τὸ δικαίωμα νὰ συγχωροῦν ἀμαρτίας. Τὸ δικαίωμα τοῦτο μετεβίβασαν βραδύτερον εἰς τοὺς ^εΕπισκόπους καὶ τοὺς ἱερεῖς, οἱ δόποιοι παρέχονταν τὴν συγχώρησιν διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἔξομολογήσεως.
- 5.—^εΟ ^γΙηροῦς εἶναι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ δόποιος δίδει τὴν ζωήν Του ὑπὲρ τῶν λογικῶν προβάτων, τῶν ἀνθρώπων.
- 6.—Οι μαθηταὶ πρέπει νὰ ἀναμένουν τὴν ἀποστολὴν τοῦ Παρακλήτου, δηλ. τοῦ ^εΑγίου Πνεύματος, τὸ δόποιον θὰ τοὺς φωτίσῃ, θὰ τοὺς ἐνδυναμώσῃ καὶ θὰ τοὺς διδάξῃ τὰ πάντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ *

ΔΩΝ ΔΕ τοὺς ὅχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ στό- α) Ἡ κατὰ Χριστὸν εὔτυχία μα αὐτοῦ ἔδι- (Ματθ. Ε' 1-12)
δασκεν αὐτοὺς λέγων.

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, διτι αὐτῶν
ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, διτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Μακάριοι οἱ πραεῖς, διτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

* Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους διμιλία τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ τὸν θεμελιώδη νόμιμον τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας. Πράγματι δὲν ὑπάρχει πρόβλημα τοῦ ἀτομικοῦ ἢ κοινωνικοῦ βίου, τοῦ δοτούν ή λύσις νὰ μὴ ενδίσκεται εἰς τὰς διατάξεις του.

Ο εὐαγγελικὸς νόμος, διτις ὁνομάζεται ἀκόμη ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους διμιλία τοῦ Κυρίου, συμπληρῶνται καὶ τελειοποιεῖ τὸν μωσαϊκὸν νόμον. Ο νόμος ἔκει-
νος, δ Μωσαϊκός, εἶχε σκοπὸν νὰ προπαιδεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους, νὰ τοὺς ἔτοι-
μάσῃ, ἵνα δεχθοῦν τὸν τέλειον νόμον τοῦ Σωτῆρος. Ο νόμος διμως τοῦ Εὐαγ-
γελίου, δ δοποῖς περιέχει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἔχει σκοπὸν τὴν ἡθικὴν ἔξυ-
ψωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Θὰ εἰναι πάντοτε ἀτελής οιοσδήποτε χαρακτηρισμὸς τοῦ ἡθικοῦ τούτου κώδικος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, διτις θὰ εἰναι ἐλλιπῆς καὶ πᾶσα ἀνά-
πτυξις τῶν ἀληθειῶν του, τῶν δποίων τὸ μεγαλεῖον δύναται κανεὶς νὰ συλλάβῃ εἰς τὸν νοῦν του. Δὲν εἰναι διμως εύκολον καὶ νὰ τὸ παραστήσῃ διὰ τοῦ λόγου:

Δὲν πρόκειται περὶ ηρητορικοῦ λόγου. Γλυκύτης καὶ ἀφέλεια καὶ ἀπλότης διακρίνει τὴν διατάπωσιν τῶν ὑψηλῶν του ἀληθειῶν.

Τὴν διμιλίαν αὐτὴν ἔξεφωντσεν ὁ Κύριος εἰς τὸ ὑπαιθρον. Εἰς γραφικόν τι-
να λόφον πλησίον τῆς λίμνης Τιβεριάδος. Τὸ ἀκροατήριον Του ἀπετελεῖτο ἀπὸ
ἀπλούτους καὶ ἀσφόρους ἀνθρώπους, οἱ δποῖοι ἐκάθηντο εἰρηνικοὶ ἐπὶ τῆς χλόης,
ἐνῷ ἔκεινος καθήμενος ἐπὶ τινος λίθου διέγοαφε τὸν ἀγιάτερον καὶ τελειότερον
τρόπον ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὗτοὶ χροτασθήσονται.

Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὗτοὶ ἐλεηθήσονται. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὗτοὶ τὸν Θεόν ὄψονται.

Μακάριοι οἱ ἐλογηνοποιοί, ὅτι αὗτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἔνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι ἔστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ὅγμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἔνεκεν ἐμοῦ.

Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸς ὑμῶν.

 ΜΕΙΣ ΕΣΤΕ τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; β) Ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν Εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω καὶ (Ματθ. Ε' 13-16)

καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὅμεις ἔστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὅρους κεψένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμφάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔογα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

 Η ΝΟΜΙΣΗΤΕ ὅτι ἥλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἥλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληγῶσαι. Ἄμην γὰρ λέγω νῦν, ἔτι Σχέσις τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν (Ματθ. Ε' 17-20)

ὅ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἵστα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἔως ἂν πάντα γένηται. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὕτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

ΚΟΥΣΑΤΕ ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ δογιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ

δ) Περὶ φόνου
(Ματθ. Ε' 21-26)

ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ρακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρόε, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Ἰσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἔως ὅτου εἴ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτε σε παραδῷ ὁ ἀντιδίκος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ νηρότητι, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμήν λέγω σοι, οὐ μὴ ἔξελθης ἐκεῖθεν ἔως οὗ ἀποδῆς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

ΑΛΙΝ ΗΚΟΥΣΑΤΕ ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς δοκούς σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ διμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι

ε) Περὶ δοκου (Ματθ. Ε' 33-37)

θρόνος ἔστι τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιον ἔστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἔστι τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου διμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκήν ἥ μέλαιναν ποιῆσαι. Ἐστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ πεφιστὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἔστιν.

ΚΟΥΣΑΤΕ ὅτι ἐρρέθη, δοφθαλμὸν ἀντὶ δοφθαλμοῦ καὶ δόδοντα ἀντὶ δόδοντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σὲ φατίσει ἐπὶ

στ) Περὶ ἀντιδικίας
(Ματθ. Ε' 38-42)

τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντι σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σὲ ἀγγαρεύσει μύλιον ἔν, ὑπαγε μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντι σε δίδου καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

ΚΟΥΣΑΤΕ δτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω νῦν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς,

ζ) Περὶ ἀγάπης
(Ματθ. Ε' 43-47)

καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε Υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, δτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ἐὰν γὰρ ἀγαπῆσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; Οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; Καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς φίλους ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; Οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν; Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσπερ δ πατὴρ ὑμῶν δ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν.

ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεοῦ αὐτῆς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ

η) Περὶ ἐλεημοσύνης
(Ματθ. ΣΤ' 1-4)

ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. "Οταν οὖν ποιῆσης ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, ὅπως ἢ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ δ πατὴρ σου δ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

ΑΙ ΟΤΑΝ προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὡσπερ οἱ ὑποκριταί, δτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἔστως·

υ) Περὶ προσευχῆς
(Ματθ. ΣΤ' 5-15)

τες προσεύχεσθαι, ὅπως ἄν φανῶσι.

τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν δτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἰσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ δ πατὴρ σου δ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὡσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ δτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακούσθησονται. Μὴ οὖν δμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ δ πατὴρ ὑμῶν ὃν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

Ούτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ὑμῶν δὲ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἀγιασθήτω τὸ ὅνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. "Οτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

'Εὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν δὲ πατήρ ὑμῶν δὲ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ δὲ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

TAN ΔΕ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω

ι) Περὶ νηστείας
(Ματθ. ΣΤ' 16 - 18)

ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαι σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ δὲ πατήρ σου δὲ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

H ΘΗΣΑΥΡΙΖΕΤΕ ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ **ια)** Ο ἀνθρωπος καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ **τὰ ὄλικὰ ἀγαθὰ** κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν **θησαυροὺς** ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε

(Ματθ. ΣΤ' 19 - 34)

σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γάρ ἐστιν δὲ θησαυρὸς ἡμῶν, ἔκει ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν. "Ο λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν δὲ ὁ φθαλμός, ἐὰν οὖν δὲ ὁ φθαλμός σου ἀπλοῦς ἦ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ δὲ ὁ φθαλμός σου πονηρὸς ἦ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἔστι, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυσκυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἑνα μισήσει καὶ τὸν ἔτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἔτερου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ.

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγετε καὶ

τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρανίος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἔξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἥλικιαν αὐτοῦ πῆχυν ἔνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε: Καταμάθετε τὰ κοίγια τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιβάλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, δ Θεὸς οὗτος ἀμφιεννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, διλγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί περιβαλλόμεθα; Πάντα γάρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γάρ ὁ πατὴρ ὑμῶν δ οὐρανίος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γάρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

MΗ KPINETE ἵνα μὴ κοιθῆτε· ἐν ᾧ γάρ κούματι κοίνετε κοιθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ iβ) ·Ο ἄνθρωπος καὶ ὁ πλησίον μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. Τί δὲ βλέ-

(Ματθ. Ζ' 1-6)

πεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; Ἡ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἃφεις ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ίδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; Ὑποκοιτά, ἐκβαλεις πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Μὴ δῶτε τὸ ἄγιον τοῖς κυσὶ μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίδων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτὸὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες οργίζωσιν ὑμᾶς.

AΙΤΕΙΤΕ καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γάρ iγ) ·Ο ἄνθρωπος καὶ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν οὐρανίος πατὴρ εὐδίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. Ἡ τίς ἐστιν ἔξ ὑμῶν γῆσται. Ἡ τίς ἐστιν ἔξ ὑμῶν ἄνθρωπος, διν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ οὐρανός αὐτοῦ ἀρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει

αὐτῷ; Καὶ ἐὰν ἵχθυν αἴτησῃ, μὴ ὅφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτὸν;

Πάντα οὖν ὅσα ἀνθέλλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἀνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

EΙΣΕΛΘΕΤΕ διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι διὸ αὐτῆς. Τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιψμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν!

PΡΟΣΕΧΕΤΕ δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἀρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Μή τι συλλέγοντες ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ἄρα γέ ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσθε αὐτούς.

Οὐ πᾶς δὲ λέγων μοι, Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῷ δόντι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ δόντι δαιμόνια ἔξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ δόντι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε διμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπὸ ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

iδ) Αἱ δύο ὁδοὶ

(Ματθ. Ζ' 13-14)

iε) Οἱ ψευδοπροφῆται

(Ματθ. Ζ' 15-23)

ΑΣ ΟΥΝ δστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ
αὐτοὺς, δμοιωσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, **ιστ**) Τὰ θεμέλια
δστις φκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ (Ματθ. Ζ' 24-27)
ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ

καὶ ἥλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπε-
σον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.
Καὶ πᾶς δ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς
δμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ δστις φκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἥλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν ἄνεμοι
καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς
μεγάλη.

Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν δ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἔξε-
πλήσσοντο οἱ ὅχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς
ἔξουσίαν ἔχων, καὶ οὐκ ὁς οἱ γραμματεῖς.

Π α ρ α τ η η σ ε ι ζ

- 1.—*Η ἐπὶ τοῦ δρονὸς δμιλία τοῦ Κυρίου θὰ ἥδύνατο νὰ ὀρομασθῇ :*
«*Ἡ περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ».
Πράγματι δ *Κύριος* περὶ αὐτῆς πραγματεύεται ὡς τοῦ ὑψίστου
ἰδανικοῦ, πρὸς τὸ δποῖον πρέπει νὰ συγκεντροῦται ἡ προσοχὴ καὶ
ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου.*
- 2.—*Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἶναι ἀπαραίτητος
ἡ ψυχικὴ καλλιέργεια, ἡ δποία ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τοῦ εναγ-
γελικοῦ νόμου. Οὗτος ἔξαρτη τὴν ἡθικὴν ἀξίαν πάσης πράξεως ἐκ
τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας, τῆς βουλήσεως, καὶ διακηρύττει
τοὺς πνευματικὸς θησαυροὺς πολὺ ἀνωτέρους ἀπὸ τοὺς οίουσδή-
ποτε ἄλλους ὑλικούς.*
- 3.—*Η ἀγάπη ἀποτελεῖ οδσιῶδες γνώρισμα γηησίου καὶ τελείου χρι-
στιανικοῦ βίου.*
- 4.—*Ο κατὰ τὸν εναγγελικὸν νόμον ζῶν χριστιανὸς εἶναι τὸ παραδει-
γμα καὶ τὸ ἄλας τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν ἀραγέννησιν τῆς δποίας
συντελεῖ, δπως ἀκριβῶς ἡ προεζύμη εἰς τὴν ζύμωσιν τῆς ἀρτοζύμης.*
- 5.—*Διὰ τῆς δμιλίας αὐτῆς ὀδηγεῖται δ ἀνθρωπος νὰ ἀποφεύγῃ τὰ
πάθη, δργήν, μῆσος, θυμόν, ἐπιθυμίαν κακήν, τὰ δποῖα εἶναι
αἱ ἀφορμαὶ μεγαλυτέρων ἀμαρτιῶν. Δίδεται ἐπίσης τὸ μέτρον
τῆς ἀληθοῦς θρησκευτικῆς ζωῆς, ἡ δποία πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλ-
λαγμένη πάσης ἀκρότητος καὶ ὑποκρισίας.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΙ Π ΑΡΑΒΩΛΑΙ*

1. Η Π ΑΡΑΒΩΛΗ ΤΟΥ ΣΠΟΡΕΩΣ

ΑΙ ΕΛΑΛΗΣΕΝ αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων· Ἰδοὺ ἔξηλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἀ μὲν ἐπεσε παρὰ τὴν ὄδον καὶ ἐλθόντα τὰ (Ματθ. ΙΙ' 3 - 12, 17-23) πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά ἄλλα δὲ ἐπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἔξαντειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ήλιου δὲ ἀνατεύλαντος ἔκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν φίλανθρωπον ἄλλα δὲ ἐπεσε ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά· ἄλλα δὲ ἐπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδουν καρπὸν δὲν ἐκατόν, δὲ ἐξήκοντα, δὲ τριάκοντα. Ὁ ἔχων ὅτα ἀκούειν ἀκούετω. Καὶ προσ-

* Πολλάκις ὁ Κύριος κατὰ τὴν διδασκαλίαν Του μετάχειρίζεται παραβολάς. Αἱ παραβολαὶ εἰναι σύντομοι ἴστορίαι, φανταστικαὶ ἡ πραγματικαὶ, ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου, τὰς δοπίας διηγεῖται ὁ Ἰησοῦς μὲ ἀπλῆν χάριν καὶ ἀφέλειαν. Αἱ διηγήσεις ὅμως αὐταὶ κρύπτουν βαθείας φρονκευτικὰς καὶ ἡθικὰς ἀλληγείας.

Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κηρύγματος χορηγιμοποιοῦνται διὰ τῶν παραβολῶν τὰ πράγματα τοῦ φυσικοῦ κόσμου, τὰ δοπία βοηθοῦν εἰς τὴν παραστατικὴν ἔκφρασιν καὶ ζωηρὰν παρομοιώσιν ἀληθειῶν, αἱ δοποὶαι σφέζουν τὸν ἀνθρωπον. Ὁ γεωργός, τοῦ ἀλιέως τὸ δίκτυον, τοῦ κήπου τὰ λάχανα, ἡ πορφύρα τοῦ βασιλέως, τοῦ ἐπαίτου τὰ φάγη, τοῦ ληστοῦ ἡ σκληρότης καὶ ἡ αὐτοθυσία τοῦ βοσκοῦ ἔνοῦνται εἰς συμβολισμούς, διὰ τῶν δοπίων ζωηρότατα ὑφαίνεται ὁ λόγος καὶ ἐντυποῦται ἡ διδασκαλία βαθύτερον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν Ἐνδαγγέλιον μὲ εἰκόνας εἰναι αἱ παραβολαὶ, τὸ δοποῖον δύναται νὰ μελετῇ καὶ συνεπῶς νὰ ὀφελῆται καὶ δὲ πλέον ἀγράμματος ἀνθρωπος.

Ο Κύριος εἴπε πολλὰς παραβολάς. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸν θὰ ζωμεν μερικὰς ἀπὸ αὐτάς

ελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ· διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἔκεινοις δὲ οὐ δέδοται.

Ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἵδειν ἂν βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἂν ἀκούετε καὶ οὐκ ἥκουσαν. Ὅμεις οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. Ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν λόγον ἀκούων καὶ εὐθέως μετὰ καρᾶς δεχόμενος καὶ λαμβάνων αὐτὸν· οὐκ ἔχει δὲ φίλαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι, γενομένης δὲ φίλιψεως ἣ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. Ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰλῶνος τούτου καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἀκαρπός γίνεται. Ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιῶν· διὸ δὲ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἐκατόν, δὲ ἔξηκοντα, δὲ τριάκοντα.

Π α ρ α τ η φ ή σ ε i s

- Ὁ θεῖος γεωργὸς σκορπίζει τὸν σπόρον, τὴν διδασκαλίαν Του, εἰς τὸν ἄγρον Του, τοὺς ἀνθρώπους.
- Διὰ τὴν καρποφορίαν τῆς διδασκαλίας, τοῦ σπόρου, ἀπαραίτητος προϋπόθεσις εἶναι ἡ ἀγαθὴ διάθεσις καὶ πρόθυμος συμμόρφωσις ἔκεινον, δοτις ἀκούει τὴν διδασκαλίαν.
- Ἡ τύχη τοῦ σπόρου, τῆς διδασκαλίας, ἐξαρτᾶται ὅχι ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἔδιον τὸν σπόρον, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἔδαφος, δηλ. ἀπὸ τὴν ψυχήν, δπον θὰ πέσῃ.

2. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΝΗΡΟΥ ΔΟΥΛΟΥ

ΜΟΙΩΘΗ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ· βασιλεῖ, δις ἡθέλησε συνάρω λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἰς δ- (Ματθ. ΙΗ' 23-35) φειλέτης μνοίων ταλάντων.

Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν δ κύριος αὐτοῦ πραθῆναι καὶ τὴν γυναικα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα δσα εἶχε, καὶ

ἀποδοθῆναι. Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, μα-
κροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἔνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ,
δις ὕφειλεν αὐτῷ ἐκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων· ἀπόδος μοι εἴ τι διφείλεις. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πό-
δας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ ἀπο-
δώσω σοι· δὲ οὐκ ἥθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν
ἔως οὗ ἀποδῷ τὸ διφείλομενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γε-
νόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἔσωτῶν
πάντα τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέ-
γει αὐτῷ· δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν διφείλην ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ
παρεκάλεσάς με. Οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὃς καὶ
ἐγώ σε ἥλεῖσα; Καὶ διγισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς
βασανισταῖς ἔως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ διφείλομενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ πα-
τήρ μου ὁ ἐπουργάνιος ποιήσει ὑμῖν, ἂν μὴ ἀφῆτε ἔκαστος τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

Π α ρ α τ η ζ ή σ ε ι σ

- 1.—Τὸ νόημα τῆς παραβολῆς ενδίσκεται εἰς τὸν τελευταῖον στίχον.
 ‘Ο Θεὸς ὡς πατὴρ ἀγαπᾷ τὰ τέκνα Του, τοὺς ἀνθρώπους, καὶ
 προνοεῖ δι’ αὐτά. Εἴραι δμως καὶ δίκαιος. Θὰ ἀποδώσῃ εἰς κάθε
 ἔνα κατὰ τὰ ἔργα του. Ἐὰν ἐφάνησαν οἱ ἄνθρωποι σκληροὶ πρὸς
 τοὺς συνανθρώπους των καὶ δ Θεὸς θὰ τοὺς κρίνῃ μὲ τὸ αὐτὸ
 μέτρον. Ἐάν, τούταντίον, ἔδειξαν καλωσόντην καὶ μακροθυμίαν

εἰς ἐκείνους, οἱ δοῦλοι τοὺς ἔπταισαν, καὶ ὁ Θεὸς ὅτα τοὺς μεταχειρισθῆ ἐπίσης μὲν εὐσπλαχνίᾳ καὶ μακροθυμίᾳ.

3. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΣΑΜΑΡΕΙΤΟΥ

ΑΙ ΙΔΟΥ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειρᾶζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτὸν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται: (Λουκ. Ι' 25-37) Πῶς γινώσκεις; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὅγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἴσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· εἶπε δὲ αὐτῷ· ὁρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ ζῆσῃ. Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστί μου πλησίον;

Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν· οὗ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγάς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.

Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἵερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἵδων αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ λευτῆς γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἔλθων καὶ ἵδων ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτὸν, καὶ ἵδων αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπικέντρων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔδιον κτῆνος ἥγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αἰτοῦ· καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἔξελθών, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπε αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ, τι ἀν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι.

Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς; Ὁ δὲ εἶπεν· δοῦλος ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποίει δικοίως.

Π α ρ α β ο λ η σ ε

1.— Οὐδεμία διάκρισις φυλῆς, θρησκεύματος, γλώσσης, ἐχθροῦ ή φίλου πρέπει νὰ γίνεται προκειμένου κανεὶς νὰ κάμῃ τὸ καλόν.

2.—*Ο ἄνθρωπος, ὅταν πράττῃ μίαν ἐνάρετον πρᾶξιν, δὲν πρέπει νῦν ἀποβλέπῃ εἰς οὐδὲν προσωπικὸν κέρδος.*

4. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΦΡΟΝΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΥ

λέγων.

Ἄνθρωπου τινὸς πλουσίου εἰφόρησεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἔαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, δτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἐτη πολλά· ἀναπαύνου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἂ δὲ ήτοί μασας τίνι ἔσται; Οὕτως ὁ θησαυρόζων ἔαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. Οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλειόνυ ἔστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i s

I.—*Ἡ εἰς τὰ πρόσωπα ἀγαθά, τὰ ὄλικὰ καὶ ἐπίγεια, προσκόλλησις εἶναι καθαρὰ ἀνοησία. Ο ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ δαπανᾷ τὴν ἐνεργητικότητά του διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀγαθῶν, τὰ δποῖα εἶραι τόσον μάταια καὶ πρόσωπα, δπως καὶ ἡ παροῦσα ζωὴ.*

2.—*Ο εἰς Θεὸν πλοῦτος εἶναι ὁ ἀληθῆς πλοῦτος. Οὕτως ἀποτελεῖται ἀπὸ πράξεις ἀγάπης καὶ ἔργα ἐλεημοσύνης καὶ ἀρετῆς. Λιὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ πλούτου αὐτοῦ ἀξίζει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔξοδεύῃ τὰς δυνάμεις του καὶ πρὸς αὐτὸν νὰ ἔχῃ ἐστραμμένην διαρκῶς τὴν προσοχὴν του.*

5. ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΩΛΟΤΟΣ ΠΡΟΒΑΤΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣ ΔΡΑΧΜΗΣ

ΣΑΝ ΔΕ ἔγγιζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. Καὶ διεγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἀμαρτωλὸς προσ-

(Λουκ. ΙΕ' 1-20)

δέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· τίς ἀνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἐκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἐν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ

πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἔως οὐκ εὗρῃ αὐτό; Καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὄμοιους αὐτοῦ χαράσων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγχάρητε μοι ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. Λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσι μετανοίας.

"Η τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἄπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἔως ὅτου εὗρῃ; Καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖ τὰς φύλας καὶ γείτονας λέγουσα· συγχάρητε μοι ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. Οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

6. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

ΙΠΕ ΔΕ· ἀνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς. Καὶ εἶπεν δὲ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὓσίας. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας

(Λουκ. ΙΕ' 11-32)

συναγαγὼν ἄπαντα δὲ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὓσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἵσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἥρξατο ὑστερεῖσθαι. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς

αντοῦ βόσκειν χοίρους. Καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὃν ἡσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἔδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἀρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι! Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἔνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστὰς ἤλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ.

Ἐτι δὲ μακρὰν αὐτοῦ ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τὸν δούλους αὐτοῦ· ἔξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τὸν πόδας, καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ὅτι οὕτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

Ὕπει τῇ οἰκίᾳ, ἥκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν, καὶ προσκαλεσάμενος ἔνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἤκει καὶ ἔθυσεν ὁ πατὴρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀτέλαβεν. Ὡργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἥθελε εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἔξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρὶ· Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὕτος, ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἥλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὕτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ις

- Διὰ τῶν τριῶν τούτων παραβολῶν θέλει ὁ Κύριος νὰ διδάξῃ τὴν μεγίστην ἀξίαν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου.
- Ὁ ἀνθρωπός, ὁ ὄποιος ζῇ βίον ἀμαρτωλόν, εἶναι ἀφορμὴ μεγάλης λύπης εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς πάντοτε ἐπιθυμεῖ τὴν εἰς Αὐ-

τὸν ἐπιστροφὴν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Ὡς τοιαύτη ἐπάντιος εἴναι ἀφορμὴ πολλῆς χαρᾶς εἰς τὸν οὐρανόν.

3.—*Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου θεωρεῖται ἰδιαιτέρως ὡς ὁ μαργαρίτης τῶν παραβολῶν.*

7. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ

ΙΠΠΕ ΔΕ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἔαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἔξουσθεντας τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν ταῦτην.

Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἵερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἰς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἔτερος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἔαυτὸν ταῦτα προσηγόρευε· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρρενες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω διὸ τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἐστώς οὐκ ἥθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ᾽ ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· Ὁ Θεός, ἡλάσθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ. Λέγω νῦν, κατέβῃ οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γάρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἔαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἔαυτὸν ὑψωθήσεται.

Παρατηρήσεις

1.—*Ἡ ὑποκρισία καὶ ἡ ὑπεροχάνεια εἴναι πάντοτε ἀηδεῖς ἐκδηλώσεις, ὅταν μάλιστα αἱ κακίαι αὐταὶ ἀγαμειγνύωνται εἰς τὸ ἱερὸν καθῆκον τῆς προσευχῆς.*

2.—*Ἡ μετὰ συντριβῆς καὶ ταπεινοφροσύνης, μετὰ πένθους, ὅπως εἴπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν μακαρισμούς, προσευχὴ εἴναι τὸ καλύτερον συστατικόν, ἵνα εἰσακονσθῇ αὕτη ἀπὸ τὸν Θεόν.*

8. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ

ΜΟΙΑ ΓΑΡ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἔξῆλθεν ἄμα πρωὶ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ συμφωνήσας μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ὁρανταί τοις τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ ἔξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ ἀργοφύλᾳ ἀργούντις, καὶ ἐκείνοις εἶπεν· Ὕπαγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἔκαν ἦ δίκαιον δώσω ὑμῖν· οἱ δὲ ἀπῆλθον. Πάλιν ἔξελθὼν περὶ ἑκτηνὶς καὶ ἑνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. Περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας ἀργούντις, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὅδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοῖ; Λέγουσιν αὐτῷ· ὅτι οὐδεὶς ὑμᾶς ἐμισθώσατο· Λέγει αὐτοῖς· Ὕπαγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἔκαν ἦ δίκαιον λήψεσθε. Ὁφίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτῷ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἔως τῶν πρώτων. Καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. Ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται, καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. Λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες ὅτι οὗτοι οἱ ἐσχατοὶ μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἵσως ὑμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν· ἔταιρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφάνησάς μοι; Ἀρον τὸν σὸν καὶ ὑπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοι· ἦ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι διθέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς, εἰ δὲ διφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; Οὕτως ἔσονται οἱ ἐσχατοὶ πρῶτοι καὶ πρῶτοι ἐσχατοὶ πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, διλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Παραβολὴ σεις

1.—*Ἡ ἀμοιβὴ, τὴν δποίαν θὰ λάβοντο οἱ καλοὶ ἀνθρωποι, δὲν ἔξαρταται ἀπὸ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν δποῖον εἰσγάσθη καθείς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προθυμίαν μετὰ τῆς δποίας ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς προσαρμογῆς πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τοῦ οἰκοδεσπότου.*

2.—*Ο συνεργισμός, δο φθόνος καὶ ή ἀνευλαβῆς διαγωγὴ εἶναι ἀσφα-
λεῖς ἀποδείξεις διτὶ δὲν εἶναι κανεὶς καλὸς χριστιανός.*

9. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ ΓΕΩΡΓΩΝ

ΛΛΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ἀκούσατε. Ἀνθρω-
πός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμ-
πελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε καὶ ὕσυ-
ξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ὄκο- (Ματθ. ΚΑ' 33-44)
δόμησε πύργον, καὶ ἔξεδο-
το αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. Ὅτε δὲ ἦγ-
γισεν δικαιοδός τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δού-
λους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς
καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ δὲν μὲν
ἔδειραν, δὲν δὲ ἀπέκτειναν, δὲν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλ-
λους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὥσπαύτως.
“Υστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· ἐντραπή-
σονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς·
οὗτός ἐστι δικηρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατάσχωμεν
τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπε-
λῶνος καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἐλθῇ δικύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί¹
ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπολέ-
σει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀπο-
δώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καριοῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς δὲ
“Ιησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, λίθον δὲν ἀπεδοκίμασαν οἱ
οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρού ἐγέ-
νετο αὐτη, καὶ ἐστι θαυμαστὴ ἐν δόμισι τοῦ Θεοῦ· Διὰ τοῦτο λέγω
ὑμῖν διτὶ ἀριθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει
ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς· καὶ δο φεσῶν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συν-
θλασθήσεται· ἐφ' δὲν δὲ ἄν πέσῃ, λικυμήσει αὐτόν.

Π α ρ α τ η ρ η σ ε ι σ

1.—*Οἱ γεωργοὶ εἶναι οἱ σκληροὶ τὴν καρδίαν Ἰουδαῖοι, οἱ δρόποι δὲ
οὐχι μόνον ἐφόνευσαν τοὺς προφήτας, τοὺς δούλους τῆς παραβο-
λῆς, ἀλλὰ ἐπρόκειτο νὰ φονεύσουν καὶ αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ,
τὸν κληρονόμον τοῦ ἀμπελῶνος.*

- 2.—*Ἡ τιμωρία τῶν κακῶν γεωργῶν ὑπῆρξε συληρά.* Ὁχι μόνον ἡ Ἱερουσαλήμ κατεστράφη, ἀλλὰ καὶ ὁ περίφημος Ναὸς ἀνεσκάφη ἐκ θεμελίων καὶ αὐτοί, μετὰ περιπλανήσεις καὶ ἀγῶνας αἰώνων, μόλις κατορθώνουν ν^ρ ἀποκτήσουν ἔθνικὴν ἐστίαν.
- 3.—*Οἱ ἀμπελῶν, δηλ. ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, παρεδόθη εἰς ἄλλους ἀξιωτέρους γεωργοὺς καὶ μάλιστα εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες εἴμεθα τὸ ἔθνος «τὸ ποιοῦν τοὺς σκοποὺς αὐτῆς».*

10. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΟΤΕ ΟΜΟΙΩΘΗΣΕΤΑΙ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἔξηλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἡσαν ἔξ αὐτῶν φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραί. Αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἔσαυτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἔστων ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ μωραί. Αἱ τινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἔσαυτῶν μεθ' ἔστων ἔλαιον μεθ' ἔστων ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι εἶπον· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἔλαιου ὑμῶν, δτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγονται· μήποτε οὐκ ἀρκεῖται ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἔσαταις. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν δ νυμφίος καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. Ὅτερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγονται· Κύριε κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν· δ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἴδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν δτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ᾧ δὲ στήσονται τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

11. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΑΛΑΝΤΩΝ

ΣΠΕΡ ΓΑΡ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς
ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῦ, καὶ ὅ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα,
ὅ δὲ δύο, ὅ δὲ ἕν, ἑκά- (Ματθ. ΚΕ' 14-30)
στῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύνα-
μιν καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ
τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς
καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Ὁσαντας
καὶ ὁ τὰ δύο ἔκέδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. Ὁ
δὲ τὸ ἐν λαβὼν ἀπελθὼν ὕρωξεν ἐν τῇ γῇ καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον
τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ
συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν
προσῆνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι πα-
ρέδωκας· ἵδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἐφη αὐτῷ ὁ
κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! Ἐπὶ δὲ λίγα ἦς πιστός, ἐπὶ
πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν καρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελ-
θὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι
παρέδωκας· ἵδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἐφη αὐτῷ ὁ
κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! Ἐπὶ δὲ λίγα ἦς πιστός, ἐπὶ
πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν καρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελ-
θὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφὼς εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκλη-
ρὸς εἰ ἄνθρωπος, θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ
διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ
γῇ· ἵδε ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· πο-
νηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρό! Ἡδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συ-
νάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα! Ἐδεις οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριον μου
τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἔγὼ ἔκομισάμην ἄν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ.
Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαν-
τα. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ
τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀργήσεται ἀπ' αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦ-
λον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον· ἔκει ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρογχὸς τῶν ὀδόντων.

Π α ρ α τ η ο ή σ ε i s

- 1.—^οΑμφότεραι αἱ παραβολαὶ ἀγαφέρονται εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, τῆς ὁποίας ὁ χρόνος εἶναι ἄγρωστος.
- 2.—^οἘκαστος τῶν ἀνθρώπων πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἔτοιμος διὰ τὴν κρίσιν.
- 3.—^οΟ ἄνθρωπος θὰ λογοδοτήσῃ κατὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν ἐπὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὅποῖον ἐδαπάνησεν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν τὰ χαρίσματα, τὰ τάλαντα, πνευματικὰ ἢ σωματικά, διὰ τῶν ὅποίων ἐπροίκισεν αὐτὸν ὁ Θεός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

1. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

Ν ΔΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἀρχων τῶν Ἰουδαίων. Οὗτος ἦλθε πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ· οἱαβί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας δι-

(Ἰωάν. Γ' 1-21)

δάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἢ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἦ δ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἀνωθεν, οὐ δύναται ἴδειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Λέγει πρὸς αὐτὸν δ Νικόδημος· πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὁν; Μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἔστι, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμα ἔστι.

Μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἀνωθεν. Τὸ πνεῦμα ὃπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ᾽ οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἔστι πᾶς δ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος. Ἀπεκρίθη δ Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; Ἀπεκρίθη δ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἰ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι, δ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ δ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; Καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς

τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲ ὁν ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ καθὼς Μωυσῆς ὑψώσει τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψώθηναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς δὲ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

Οὕτω γὰρ ἡγάπησεν δὲ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς δὲ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν δὲ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ἵνα σωθῇ δὲ κόσμος διὸ αὐτοῦ. Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται, δὲ δὲ μὴ πιστεύων ἥδη κέρκιται, δτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, δτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἡγάπησαν οἱ ἀνθρώποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. Πᾶς γὰρ δὲ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ. δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, δτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

2. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ

Σ ΟΥΝ ἔγνω δὲ Κύριος δτι ἥκουσαν οἱ Φαρισαῖοι δτι δὲ Ιησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ιωάννης — καίτοιγε Ιησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ᾽ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ — ἀ- (Ιωάν. Δ' 1-34) φῆκε τὴν Ιουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἐδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. Ἐρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχάρο, πλησίον τοῦ χωρίου δὲ ἔδωκεν Ιακώβι Ιωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ιακώβ. Ὁ οὖν Ιησοῦς κεκοπιακώς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ώστε ἔκτη. Ἐρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ δὲ Ιησοῦς· δός μοι πιεῖν. Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθησαν εἰς τὴν πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. Λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρείτις· πῶς σὺ Ιουδαῖος ὃν παρὸς ἐμοῦ πιεῖν αἴτεις, οὔσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος; Οὐ γὰρ συγχρῶνται Ιουδαῖοι Σαμαρείταις. Ἀπεκρίθη Ιησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ἥδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ,

καὶ τίς ἔστιν ὁ λέγων σοι, δός μοι ποιεῖν, σὺ ἀν ἥπησάς αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, οὕτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἔστι βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; Μὴ σὺ μείζων εἴ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἱακώβ, δις ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἔξ αὐτοῦ ἔπιε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; Ἐπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐν τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ὑπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἔλθε ἐνθάδε. Ἐπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχεις, καὶ νῦν διν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας.

Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. Οἱ πατέρες μηδῶν ἐν τῷ ὅρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἰεροσολύμοις ἔστιν ὁ τόπος ὃπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, πίστευσόν μοι ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὅρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ· Ὅμεις προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. Ἄλλος ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἔστιν, ὅτι οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. Πνεῦμα δὲ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὃ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἔκεινος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι, ὃ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἥλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἔλαλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, τί ζητεῖς ἡ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;

Ἄφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· δεῦτε ἄνθρωπον ὃς εἶπε μοι πάντα ὃσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἔστιν ὁ Χριστός; Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· οαββί, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἦν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἥνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν

βρῶμά ἔστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.

Παρατηρήσεις

- 1.—*Ἡ ἐν Χριστῷ ἀναγέννησις εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀναγέννησις αὐτὴ συνίσταται εἰς τὴν φιλικὴν μεταβολὴν τοῦ βίου.*
- 2.—*Ἡ πρὸς τὸν Ἰησοῦν πίστις, ἐκδηλουμένη διὰ ἔργων, σώζει.*
- 3.—*Ο Θεὸς εἶναι πνεῦμα καὶ λατρεύεται δύονδήποτε « ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ ».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

1. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΝΕΑΝΙΣΚΟΥ

ΑΙ ΕΚΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΥ αὐτοῦ εἰς ὅδὸν προσδοκαμών εἰς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρότα αὐτόν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός. Τὰς ἐντολὰς οἴδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε, πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἥγαπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐν σὲ ὑστερεῖ· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπαγε, δόσα ἔχεις πώλησον καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θηραυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι, ἅρας τὸν σταυρόν σου. Ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. Καὶ περιβλεψάμενος δὲ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται!

Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν· εὔκοπά τερούν ἐστι κάμηλον διὰ τριμαλιᾶς φαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

2. Η ΔΩΡΕΑ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ

ΑΙ ΚΑΘΙΣΑΣ ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. Καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά· καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὁ ἐστι κοδόντης. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλε τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερούσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

3. Η ΦΙΛΟΔΟΞΙΑ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΖΕΒΕΔΑΙΟΥ

ΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΩΝ πάλιν τοὺς δώδεκα ἥρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ νίδις τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ γραμματεῦσι καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιξουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοί Ζεβεδαίου λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα δὲ ἐὰν αἴτησομεν ποιήσης ἡμῖν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν; Ὁ δὲ εἶπον αὐτῷ· δὸς ἡμῖν ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἔξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τί αἴτεῖσθε. Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον δὲ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα δὲ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; Οἱ δὲ εἶπον· δυνάμεθα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριον δὲ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα δὲ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἔξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἱ ἡτοίμασται. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἥρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.

‘Ο δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς· οἴδατε δτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλὰ δς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ δς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ δι τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἥλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ ζοῦνται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

4. Η ΞΗΡΑΝΘΕΙΣΑ ΣΥΚΗ

ΡΩΙΑΣ ΔΕ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασε· καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἥλθεν ἐπ’ αἰτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· μηκέτι (Ματθ. ΚΑ' 18·22) ἐκ σου γένηται καρπὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἔξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ.

Καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἔθαύμασαν λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἔξηράνθη ἡ συκῆ; Ἐποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὅρει τούτῳ εἴπητε, ἀρθητι καὶ βλήμητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα ὅσα ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε.

5. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Ν ΕΚΕΙΝΗ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· τίς ἀρα μείζων ἔστιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; Καὶ προσ-

(Ματθ. ΙΗ' 1·7, ΙΘ' 13·15)

Α'

καλεσάμενος δὲ Ἰησοῦς παιδίον ἔστησεν αὐτὸν ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἔστιν δὲ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Καὶ δς ἐὰν δεξῆται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· δς δὲ ἀν σκανδαλίσῃ ἔνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστεύοντων ἐμέ, συμφέρει

αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος δνικὸς εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκην γάρ ἔστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι’ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

Τότε προσηνέκμη αὐτῷ παιδία, ἵνα ἐπιθῇ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπειμησαν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶ-B' πεν’ ἀφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

6. Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

ΣΑΝ ΔΕ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἀρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς. Ἐγένετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, πολ-(Προεξ. B' 42-47, Δ' 32-37)
λά τε τέρατα καὶ
σημεῖα διὰ τῶν ἀ-

A'

ποστόλων ἐγίνετο. Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸν καὶ εἰχον ἄπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρχεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι καθότι ἀν τις χρείαν εἰχε· καθ’ ἡμέραν δὲ προσκαρτεροῦντες διομυαδὸν ἐν τῷ ιερῷ, κλῶντές τε κατ’ οίκον ἀρτον μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεόν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ’ ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν Ἰδιον εἶναι, ἀλλ’B' ἦν αὐτοῖς ἄπαντα κοινά. Καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.

Οὐδὲ γάρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν αὐτοῖς· ὅσοι γάρ κτήτορες χωρίων ἦσαν οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἀν τις χρείαν εἶχεν.

Ίωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρονάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὃ ἐστι

μεθεομηνευόμενον υἱὸς παρακλήσεως, Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει,
ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἦνεγκε τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ
τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Π α ρ α τ η φ ή σ ε i s

- 1.—*Η ἀγάπη ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα γνησίου χριστιανικοῦ βίου. Δὲν μᾶς ἐπιτρέπει αὕτη νὰ ἔχωμεν ἐγωιστικὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ μᾶς δίδει τὴν δύναμιν νὰ ἀποστερούμεθα τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μας ὑλικῶν ἀγαθῶν, προκειμένου διὸ ἀντῶν νὰ φανῶμεν χρήσιμοι εἰς τὸν συνανθρώπον μας.* *Η ἀγάπη ἀκόμη μᾶς ὑπαγορεύει ἔργα αὐτοθυσίας, ἐξαγγίζει τὴν διάθεσίν μας καὶ θεμελιώνει τὴν χρυσῆν βάσιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Εἶναι φανερὸν ὅτι ἔχθρος τῆς ἀγάπης εἶναι δὲ ἐγωισμὸς καὶ τὸ συμφέρον.*
- 2.—*Η ἀγάπη συνδέει τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας καὶ ἀσφαλίζει τὴν εἰρηνικήν των ζωήν. Στολίζει τὴν γυναικα, ἐξενγενίζει τὴν δύναμιν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀννψώνει τὰ τέκνα εἰς τὴν θέσιν πραγματικῶν ἀδελφῶν.*
- 3.—*Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐφήρμοσαν τοῦτον τὸν νόμον τῆς ἀγάπης καὶ οὐδεὶς ὑπῆρχε μεταξύ των δυστυχής.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ

1. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΤΑΛΑΝΙΖΕΙ ΤΟΥΣ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥΣ*

ΟΤΕ Ο ΙΗΣΟΥΣ ἐλάλησε τοῖς ὅγλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Πάντα οὖν ὅσα ἔαν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γάρ, καὶ οὐ ποιοῦσι. Δεσμεύουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὄμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά. Πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. Πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν, φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγιοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων φαββὶ φαββὶ.

‘Υμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε φαββὶ· εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστιν διδάσκαλος, δο Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. Καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γάρ ἐστιν δο πατὴρ ὑμῶν, δο ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ἡμῶν ἐστιν δο καθηγητής, δο Χριστός. ‘Ο δο μείζων ὑμῶν ἐσται ὑμῶν διάκονος. “Οστις δὲ ὑψώσει ἔαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἔαυτὸν ὑψώθησεται.

* Οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς εἰναι ἡ ἄρχουσα ἐκείνη τὰξ τῶν ὑποκριτῶν Τουδαίων, ἡ δοιά οὐ πότε φανομενικὴν εὐσέβειαν ἐκρυπτε ψυχὴν διεφθαρμένην. Εἰλον ἡδη λάβει τὴν ἀπόφασίν των νὰ φονεύσωσι τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔζητουν τὴν πρὸς τοῦτο κατάλληλον περίστασιν. Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Σωτῆρος φανερώνουν ὅλην τὴν κατωτερότητα τοῦ βίου των.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἔηραν ποιῆσαι ἔνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.

Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες· δις ἀν διμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἔστιν, δις δ' ἀν διμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, διφέλει. Μωροὶ καὶ τυφλοί! Τίς γὰρ μεῖζων ἔστιν, ὃ χρυσὸς ἢ ὃ ναὸς ὃ ἀγιάζων τὸν χρυσόν; Καὶ δις ἀν διμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἔστιν, δις δ' ἀν διμόσῃ ἐν τῷ δῶρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, διφέλει. Μωροὶ καὶ τυφλοί! Τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; Ο οὖν διμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ διμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ διμόσας ἐν τῷ ναῷ διμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτόν· καὶ διμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ διμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀπόδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κάκεῖνα μὴ ἀφίεναι. Όδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες!

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἔξαρσταγῆς καὶ ἀδικίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθαρίσοντα πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῶν καθαρόν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὥραιοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν δστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. Οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἔστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφήτῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε· εἰ ἦμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦμεν

κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἴματι τῶν προφητῶν. Ὅστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς δτι υἱοὶ ἔστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. Καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. Ὅφεις, γεννήματα ἔχιδνῶν! Πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κοίσεως τῆς γεέννης; Διὰ τοῦτο ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἔξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρόσετε, καὶ ἔξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν οἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἔως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, δν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Ἄμήν λέγω ὑμῖν δτι ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

Ιερουσαλήμ, ἡ ἀποκτέννουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν! Ποσάκις ἡθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου δν τρόπον ἐπισυνάγει δρνις τὰ νοσσία ἔαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας καὶ οὐκ ἡθελήσατε. Ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. Λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἰδητε ἀπ' ἄρτι ἔως ἂν εἴπητε, εὐλογημένος δ ἔρχομενος ἐν δνόματι Κυρίου.

Π αρατήρήσεις

- 1.— Τὰ πρὸς τοὺς Φαρισαίους ἀπευθυνόμενα « Οὐαὶ » ἀναφέρονται εἰς δλους τοὺς κύκλους τῆς ἀμαρτωλῆς δράσεώς των. Ἰδιαιτέρως δέ:
α) εἰς τὴν μετὰ σκληρότητος καὶ ἀπάτης ἀσκούμενην πλεονεξίαν των, β) εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἔρμηνεαν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, γ) εἰς τὰς προσηλυτιστικάς των προσπαθείας καὶ δ) εἰς τὴν ὑποκριτικὴν δικαιοσύνην των.
- 2.— Κατηγορεῖται Ἰδιαιτέρως ἡ ὑποκρισία των, διότι παριστάνουν τὸν εὐσεβῆ, τηροῦντες μετὰ σχολαστικότητος τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς λατρείας. Σέβονται καὶ τιμοῦν τὴν μνήμην τῶν εὐσεβῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Ἰσραηλιτικῆς Ἰστορίας, τοὺς δποίους δμας ἐφόρευσαν οἱ πρόγονοι των.

2. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ

ΑΙ ΕΞΕΛΘΩΝ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἰεροῦ· καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἰεροῦ. Ὁ

(Ματθ. ΚΔ' 1-27, 42-51)

Α'

δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; Ἄμην λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὅδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται. Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὅρους τῶν ἔλαιων προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἵδιαν λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί σημεῖον τῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰώνος; Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς·

Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὄντος μου λέγοντες, ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι. Μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι, ἀλλ' οὐπώ ἔστι τὸ τέλος. Ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὡδίνων. Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἔθνων διὰ τὸ ὄντος μου. Καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι καὶ μισήσουσι ἀλλήλους. Καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσι πολλούς, καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἥ ἀγάπη τῶν πολλῶν. Ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τὸ τέλος, οὗτος σωθήσεται. Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ οηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἔστως ἐν τόπῳ ἀγίῳ—ὅτι ἀναγινώσκων νοείτω—τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὅρη, δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω ἀραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὅπισω ἀραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἔχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἔκειναις ταῖς ἡμέραις. Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἥ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ. Ἐσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οὕτα οὐ γένονεν ἀπὸ ἀρχῆς κόσμου ὡς τοῦ νῦν οὐδὲ οὐ μὴ γένηται. Καὶ εἰ μὴ ἔκολο-

βώμησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἀν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδοὺ δὲ δὲ ὁ Χριστὸς ἢ ὅδε, μὴ πιστεύσητε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. Ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν.

Ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔστι, μὴ ἔξελθητε, Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὅπερ γὰρ ἢ ἀστραπὴ ἔξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἔως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ νῦν τοῦ ἀνθρώπου.

Γοηγοεῖτε οὖν ὅτι οὐκ οἰδατε ποίᾳ ὡρᾳ ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται. Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἀν καὶ οὐκ ἀν εἴασε διοργηγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἢ ὡρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ νῦν τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.. Τίς ἡρᾳ ἔστιν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, δην κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος B' δην ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. Ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριος μου ἐλθεῖν, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίη δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἢ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὡρᾳ ἢ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεὶ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i s

- 1.—^o Αξιοσημείωτος εἶναι ἡ περὶ Ἱερουσαλήμ προφητεία τοῦ Κυρίου, ἐπαληθεύσασα πλήρως κατὰ τὸ ἔτος 72 μ.Χ. Τότε δηλ. ὁ Τίτος, στρατηγὸς ἀκόμη τῶν Ρωμαίων, κατέλαβε τὴν πόλιν καὶ κατέστρεψε τὸν ναόν, τὸ ἐθνικόν καὶ θρησκευτικὸν τοῦτο κέντρον τῶν Ισραηλιτῶν.
- 2.—^o Ο χρόνος τῆς ἐπανόδου τοῦ κυρίου κατὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν εἶναι ἄγνωστος. Διὰ τοῦτο δὲ ἀνθρωπος πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἔτοιμος, ἵνα κριθῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ περισσότερα εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

ΑΙ ΕΣΧΑΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

1. Η ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΚΡΙΣΙΣ

ΤΑΝ ΔΕ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγιοι ὄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει πάντα τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων.

Τότε ἔρει ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατε μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατε με, ἔνος ἡμην, καὶ συνηγάγετε με, γυμνός, καὶ πεοιεβάλετε με, ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθε με, ἐν φυλακῇ ἡμην, καὶ ἤλθετε πρός με.

Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἰδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ή διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; Πότε δέ σε εἰδομεν ἔνον καὶ συνηγάγομεν, ή γυμνὸν καὶ πεοιεβάλομεν; Πότε δέ σε εἰδομεν ἀσθενῆ ή ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρός σε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔρει αὐτοῖς· ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἔλαχίστων, ἔμοι ἐποιήσατε.

Τότε ἔρει καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τῷ ἡτοιμασμένῳ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἄγγελοις αὐτοῦ. Ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατε μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατε με, ἔνος ἡμην, καὶ οὐ συνηγάγετε με, γυ-

μνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενής καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με.

Τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· κύριε, πότε σὲ εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ἔνον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἔλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἵ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i s

- 1.—*Ο χρόνος τῆς μελλούσης κρίσεως εἶναι ἄγνωστος.*
- 2.—*Η μέλλουσα κρίσις εἶναι ἡ ἵκανοποίησις τῶν δικαίων καὶ ἐναρέτων ἀνθρώπων. Πράγματι οἱ δίκαιοι θὰ ἀπολαύσουν οὐρανίου εὐτυχίας καλούμενοι πλησίον τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀμαρτωλοὶ δυνατὰ θὰ εἶναι δυστυχεῖς αἰώνιως, διότι θὰ ἀποδιωχθοῦν μακρὰν τοῦ Θεοῦ.*
- 3.—*Στοιχεῖον τὸ δόπιον θὰ βαρύνῃ τὴν κρίσιν περὶ ἐκάστου ἀνθρώπου θὰ εἶναι αἱ πράξεις τῆς παρούσης ζωῆς. Πράξεις δηλ. αἱ δοπῖαι φανερώνουν ἐγωισμὸν καὶ συμφέρον εἶναι αἰτία καταδίκης καὶ τιμωρίας. Τούταντίον πράξεις ἀγάπης καὶ ἐλεημοσύνης δικαιολογοῦν πρόσκλησιν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ διὰ μίαν εὐτυχῆ πλησίον Του ζωῆν.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Η ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

1. ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΙ ΕΝ τῷ συμπληρωσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἥσαν ἀπαντες διμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐγένετο α) Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ ἄφρω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ Αγίου Πνεύματος φρεομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἥσαν καθήμενοι· καὶ ὥφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ώσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ ἔνα ἔκαστον αὐτῶν καὶ ἐπλήρωσθησαν ἀπαντες Πνεύματος Ἀγίου καὶ ἦρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδουν αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι.

Ἡσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλήμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχόμη, διτὶ ἦκουον εἰς ἔκαστος τῇ ἴδιᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· οὐκ ἴδον πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι· Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἔκαστος τῇ ἴδιᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾧ ἐγεννήθημεν, Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ρωμαῖοι Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κορῆτες καὶ Ἀραβεῖς, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἀν θέλοι τοῦτο εἶναι; Ἔτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον διτὶ γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσίν.

ΤΑΘΕΙΣ ΔΕ Πέτρος σὺν τοῖς ἔνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς· ἄνδρες ὸιουδαῖοι β) Τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερου-

(Πραξ. Β' 14-36)

σαλῆμ ἄπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ὁρίματά μουν. Οὐ γάρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα

τρίτη τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ τοῦτό ἔστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωῆλ· καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὅψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται. Καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἕκειναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνώ καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα· καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα ποὶν ἥ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. Καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἀν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται.

Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεις καὶ τέρασι καὶ σημείοις οὓς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε, τοῦτον τῇ ὠρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπῆκαντες ἀνείλετε· ὅν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὡδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δανῆδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἔστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. Διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἡγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σρόξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἔλπιδι, ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψει τὴν ψυχήν μου εἰς ἄδου οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Ἔγγρωσάς μοι δόδονς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.

Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔξδν εἰπεῖν μετὰ παροησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δανῆδ ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ὑμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὄμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὁσφύος αὐτοῦ τὸ

κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προϊδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὅτι οὐ κατελεί- φθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἄδου οὐδὲ ἡ σάρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν δὲ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος λαβών παρὰ τοῦ πατρός, ἔξεχε τοῦτο δὲ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. Οὐ γάρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν δὲ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἔως ἂν θῶ τοὺς ἔχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ἄσφαλῶς οὖν γινώσκετω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν δὲ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον δὲ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν δὲν ἡμεῖς ἐσταυρώσατε.

ΚΟΥΣΑΝΤΕΣ δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἴ- πόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπο- στόλους· τί ποιήσομεν, γ) Οἱ πρῶτοι πιστοὶ ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος (Πράξ. Β' 37 - 41) δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε καὶ βαπτισθήτω ἔκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ δινόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν καὶ λήφεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Υμῖν γάρ ἔστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μαράν, ὅσους ἀν προσκαλέσηται Κύριος δὲ Θεὸς ἡμῶν. Ἐτέροις τε λόγοις πλείσι πιειμαρτύρετο καὶ παρεκάλει λέγων· σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.

Οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὁσεὶ τρισκίλιαι.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i s

- 1.—Ο Κύριος πολλάκις εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν μαθητάς Τον ὅτι θὰ λάβουν τὸν Παράκλητον, δηλ. τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀγιον. Ἐμενον λοιπὸν συγκεντρωμένοι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ εἰς τὸ ὑπερῷον τοῦ Μάρκου, δπον ἐτελέσθη δ μυστικὸς δεῖπνος, περιμένοντες τὴν ἀποστολήν Τον.
- 2.—Τὸ Ἀγιον Πνεῦμα ἐφώτισε τὸν νοῦν των, ἐνίσχυσε τὴν θέλησίν των καὶ ἐπλημμύρισε τὴν καρδίαν των μὲ θάρρος ἀκατανίητον.

Οι ἀμαθεῖς ἀλιεῖς τῆς Τιβεριάδος μετεμορφώθησαν διὰ μιᾶς εἰς σοφοὺς διδασκάλους τοῦ κόσμου. Ὁ Πέτρος, ὁ δποῖος ἐφοβήθη τὴν ἀνάκρισιν μιᾶς ὑπηρετίας κατὰ τὴν τραγικὴν ρύκτα τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰησοῦ, ἀποκτᾶ τὴν ἴκανότητα καὶ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ διμιλήσῃ δημοσίᾳ καὶ νὰ προσελκύσῃ τρεῖς χιλιάδας ψυχάς. Ὁ μόλογον μένως « μεγάλα τὰ τοῦ Πνεύματος κατορθώματα ».

3.— Περὶ τῆς Πεντηκοστῆς ἡδ. Μέρος Α' Κεφ. Β' 3.

3. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΜΑΡΤΥΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ *

ΤΕΦΑΝΟΣ ΔΕ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

Ἄνεστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς α) Σύλληψις τοῦ τῆς λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ (Πράξ. ΣΤ' 8 - 15)

* Αλεξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ καὶ οὐκ ἰσχυνον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι φέλλαει.

Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος φῆ-

* Τὸ δένδρον τῆς πίστεως ἐπότισε τὸ αἷμα τοῦ ἵδρυτοῦ τῆς θρησκείας μας. Ἀλλὰ καὶ ἀμέτρητον πλῆθος μαρτύρων προσέφερε τὴν θυσίαν τοῦ αἵματός του διὰ τὴν ἑδράσιν καὶ τὴν ἔξαπλωσιν τῆς χριστιανῆς θρησκείας. Ὁ πρῶτος μάρτυς εἶναι ὁ διάκονος Στέφανος. Δύο κατ' ἔξοχὴν ἀρεταὶ κοσμοῦσι τὸν μάρτυρα. Πίστις βαθεῖα καὶ ἀκλόνητος εἰς τὸν Ἰησοῦν ἀφ' ἐνὸς καὶ συγκινητικὴ ἀφοσίωσις εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλαδελφίας ἀφ' ἐτέρου.

Ο Στέφανος εἶχεν ἐκλεγῆ διάκονος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐργον τῶν διακόνων, οἱ δποῖοι ἥσαν ἐπτά, ἥτο νὰ διαιτοιράζουν τὰ βοηθήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ διαχερίζωνται τὰς προσφοράς τῶν πλουσιωτέρων ἐκ τῶν Χριστιανῶν. Ο Στέφανος δὲν ἥρκειτο εἰς τὰ καθήκοντα ταῦτα, ἀλλὰ ὡμίλει δημοσίᾳ προσελκύων νέους Χριστιανούς.

Τοῦτο ἔξωργισε μερικοὺς τῶν συναγωγῶν τῆς διασπορᾶς. Αἱ συναγωγαὶ γενικῶς ἥσαν τόποι της θρησκευτικῆς συγκεντρώσεως διὰ τοὺς Ἰουδαίους. Τοιαῦται συναγωγαὶ εἶχον ἰδουθῆ εἰς ὅλας τὰς Ἰουδαϊκὰς κοινότητας τῆς διασπορᾶς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ Λιβερτίνοι (λατινιστί: libertini = ἀπελεύθεροι) ἥσαν Ἰουδαῖοι, οἱ δποῖοι ὑπεδουλώθησαν εἰς τὸν Ρωμαίους κατ' ἀρχὰς καὶ ἀπηλευθερώθησαν κατόπιν ὑπὸ τῶν ἱδίων.

Τῇ ὑποκινήσει λοιπὸν τῶν Λιβερτίνων καὶ τῶν Κυρηναίων συγελήφθη ὁ

ματα βλάσφημα εἰς Μωυσῆν καὶ τὸν Θεόν· συγεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήραπ-σαν αὐτὸν καὶ ἥγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ πανέται φόματα βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἀγίου καὶ τοῦ νόμου· ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἡ παρέδωκεν ἡμῖν Μωυσῆς. Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἄπαντες οἱ καθεξόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

ΙΠΕ ΔΕ ὁ Ἀρχιερεύς· εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει; ‘Ο δὲ ἔφη· ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε·

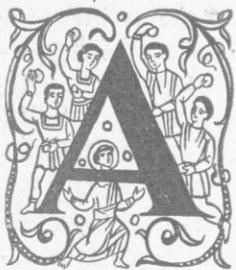
Σολομών δὲ φραστὸς τοῦ Συνεδρίου μησεν αὐτῷ (τῷ Θεῷ)
οἶκον. Ἄλλ’ οὐχ ὁ

(Πράξ. Ζ' 1, 47 -53)

ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει· ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἦ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον

οἰκοδομήσετε μοι, λέγει Κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; Οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα; Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὤσιν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. Τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; Καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὓς ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς γεγένησθε· οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

Στέφανος καὶ ὡδηγήθη εἰς τὸ Μέγα Συνέδριον, τὸ ὅποιον ἐδίκαζε τοὺς ὑβριστὰς τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ νόμου. Τοῦτο ἀπετελεῖτο ἀπὸ 71 μέλη, τὰ ὅποια ἐλέγοντο βουλευταί, καὶ εἶχε Πρόεδρον τὸν Ἀρχιερέα. Τὸ συνέδριον εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

ΚΟΥΟΝΤΕΣ ΔΕ ταῦτα διεποίοντο ἐν ταῖς παρδίαις αὐτῶν καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. Ὑπάρχων δὲ πλήσιος Πνεύματος γ) Ὁ λιθοβολισμὸς Ἀγίου, ἀτενίσας εἰς (Πράξ. Ζ' 54, Η' 3)

τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν· Ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεψημένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ

ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ἐστῶτα· Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὡτα αὐτῶν καὶ ὤμησαν ὅμοιθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. Καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου, καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα· Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. Θείς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ· Κύριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην. Καὶ τοῦτο εἶπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

*Ἐγένετο δὲ ἐν ἑκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ιεροσολύμοις· πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων. Συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἀνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.

Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδον εἰς φυλακήν.

4. Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ *

ΔΕ ΣΑΥΛΟΣ ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ἡ τήσατο παρ' αὐτοῦ α) Σκεῦος ἐκλογῆς ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, διπλῶς (Πράξ. Θ' 1-22)

ἔαν τινας εὗρη τῆς ὄδου ὅντας, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ιερουσαλήμ. Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ, καὶ ἔξαιρφνης περιήστραφεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ

* *Ο *Απόστολος Παῦλος κατήγετο ἀπὸ τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας. Ἐγεννήθη κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα μ. Χ. Ἐσπούδασε τὴν μωσαϊκὴν νομοθε-

πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἥκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; Εἶπε δέ τις εῖ, κύριε; 'Ο δὲ Κύριος εἶπεν· ἔγω εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἰσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. Ἡγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεψημένων τε τῶν ὄφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδένα ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. Καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

Ἐν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν δράματι· Ἀνανία. 'Ο δὲ εἶπεν· Ἰδοὺ ἔγω, Κύριε· ὃ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ὄμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· Ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, καὶ εἰδεν ἐν δράματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανίαν εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, δπως ἀναβλέψῃ. Ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας· Κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἀγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ὅδε ἔχει ἔξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου.

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἔστι οὗτος τοῦ βασιτάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων νιῶν τε Ἰσραὴλ· ἔγω γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὃσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. Ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε· Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὄφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἦν ἥροχου, δπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς Πνεύματος Ἁγίου. Καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὄφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν. Ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος μετὰ τῶν ὅντων ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς, καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυξε τὸν Ἰησοῦν ὅτι οὐτός ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἔξ-

σίαν παρὰ τῷ Γαμαλὶή, ὁ ὄποιος ἦτο διακεκριμένος ἐξιηνευτῆς τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Ὁ Παῦλος ἦτο Φαρισαῖος καὶ ζηλωτὴς τῶν πατρικῶν παραδόσεων. Εἶχε πλήρη μόρφωσιν. Τοῦτον ἔξέλεξεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον Του εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τοὺς ἐθνικούς. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Παύλου ἦτο Σαοὺλ καὶ Σαῦλος. Βραδύτερον προσλαμβάνει ὁ ἴδιος τὸ λατινικὸν ὄνομα Παῦλος, τὸ ὄποιον σημαίνει « μικρός ». Ὁ Παῦλος ἔχει ἐκ γενετῆς τὰ δικαιώματα τοῦ ωμαίου πολίτου.

σταντο δὲ πάντες οἵ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθή-
σας ἐν Ἱερουσαλήμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὥδε εἰς
τοῦτο ἐλήλυθεν, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς;

Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους
τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.

NAXΘΕΝΤΕΣ ΔΕ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ¹
τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας.
Ἰωάννης δὲ ἀποχωρή- β) Οἱ πρῶτοι καρποὶ^{*}
σας ἀπ' αὐτῶν ὑπέ- στρεψεν εἰς Ἱεροσό-
(Πράξ. ΙΓ' 18 - 49)

λυμα. Αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης
παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, καὶ
εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν

σαββάτων ἐκάθισαν. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προ-
φητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες· ἄνδρες
ἀδελφοί, εἰ ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε.
Ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν· ἄνδρες Ἰσραηλί-
ται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἀκούσατε. Ο Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου
Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὑψώσεν ἐν τῇ
παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐ-
τοὺς ἐξ αὐτῆς, καὶ ὡς τεσσαρακονταετῇ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐ-
τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρο-
νόμησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν. Καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακο-
σίοις καὶ πεντήκοντα ἔδωκε κριτὰς ἔως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. Κά-
κεινθεν ἡτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαούλ, οὗτον
Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσαράκοντα· καὶ μεταστήσας

* Ο Παῦλος κληθεὶς εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξιώματα, παρέμεινεν ἐπ' ὀλίγον
χρόνον εἰς τὴν ἴδιαιτέραν τον πατρίδα Ταρσόν. Ἐπὶ πόσον χρόνον ἔμεινεν ἔκει
δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν. Γεγονός πάντως εἶναι ὅτι ἐνωρίς ενδρίσκουμεν αὐτὸν
εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Η Ἀντιόχεια εἶναι πολὺνάνθρωπος πόλις καὶ
πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολῆς. Όνομάζεται διὰ τοῦτο νέα Ρώμη. Ἐνταῦθα δὲ Παῦ-
λος συνεδέθη στενότερον μετὰ τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Ἑλληνος Ιατροῦ Λουκᾶ.
Ἐκ τῆς Ἀντιοχείας δὲ Παῦλος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Ἰωάν-
νην - Μᾶρκον, ἐπιχειρεῖ τὴν πρῶτην τον ἱεραποστολικὴν ὁδοιπορίαν. Ἐπι-
σκέπτεται τὴν Κύπρον καὶ τὰς ἀπέναντι Χώρας τῆς Μ. Ἀσίας.

αὐτὸν ἥγειρεν αὐτοῖς τὸν Δαυὶδ εἰς βασιλέα, ὃ καὶ εἶπε μαρτυρόσας^{*} εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἀνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. Τούτου δὲ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ’ ἐπαγγελίαν ἥγειρε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παγὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ. Ὡς δὲ ἐπλήρωσεν δὲ Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε· τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι; Οὐκ εἰμὶ ἔγώ, ἀλλ’ ἵδού ἔχομεν μετ’ ἐμὲ οὖς οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῆσαι.

”Ανδρες ἀδελφοί, υἱοί γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Θεόν, ὑμῖν δὲ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη. Οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ οἱ ἀρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν. Καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες ἦτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. Ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγονότα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ἔνδιου ἔμηκαν εἰς μνημεῖον. Οἱ δὲ Θεὸς ἥγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν[†] δὲ ὥφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβάσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλήμ, οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τὸν πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην δὲ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν, ὑμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται· νιός μου εἴ σύ, ἔγὼ σήμερον γεγένηται σε. ”Οτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἰρηκεν, ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ δυνάμεια Δαυὶδ τὰ πιστά. Λιδ καὶ ἐν ἐτέρῳ λέγει· οὐ δώσεις τὸν δυνάμειον σου ἵδειν διαφθοράν. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἵδια γενεᾶς ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τὸν πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδε διαφθοράν· δὸν δὲ δὲ Θεὸς ἥγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν. Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἀνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἀφεσις ἀμαρτιῶν καταγγέλλεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὃν οὐκ ἡδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως δικαιοθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς δὲ πιστεύων δικαιοῦται. Βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ’ ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις· ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἔγων ἔργαζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον φόβον μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγήται ὑμῖν.

”Εξιόντων δὲ αὐτῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων παρεκάλουν τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ζήματα ταῦτα. Λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἡκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ

τῶν σεβομένων πρόσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ. Τῷ τε ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὅχλους ἐπλήσθησαν ζῆλου καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες. Παρρησιασάμενοι δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον· ὅμιν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰώνιους ζωῆς, ἵδον στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. Οὕτω γὰρ ἐντέταλται ὅμιν ὁ Κύριος· τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναι σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. Ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον· διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας.

ΓΕΝΕΤΟ ΔΕ ἐν Ἱκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸν εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ γ) Δοκιμασίαι *
*Ελλήνων πολὺν πλῆθος. Οἱ (Πραξ. ΙΔ' 2-28)
δὲ ἀπευθοῦντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν.
Ίκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι τῶν χειρῶν αὐτῶν. Ἔσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. Ὡς δὲ ἐγένετο δρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν

* Ο Παῦλος ἐδοκίμασε τὰς πρώτας πικρίας ἐκ τοῦ ἔργου του εἰς τὴν Πάφον τῆς Κύπρου. Αἱ δοκιμασίαι προέρχονται ἀπὸ τοὺς πατριώτας του, τοὺς Ἰουδαίους. Αὐτοὶ ἔξήγειραν τὸν ὅχλον ἐναντίον του. Ἐπειτα τὸν ἡκολούθησαν εἰς τὸ Ἱκόνιον. Οἱ ἀπόστολος μετὰ τοῦ Βαρνάβα έφυγον τότε εἰς τὴν Λύστραν καὶ τὴν Δέρβην. Εἰς τὴν Λύστραν εἰλέχον ἀπίθανον περιπέτειαν. Οἱ ἐκεῖ ἐθνικοὶ ἰερεῖς, ἰδόντες ἐν θαῦμα τῶν ἀποστόλων, ἐνόμισαν τὸν μὲν Βαρνάβαν ὡς τὸν Δία, διότι φαίνεται ὅτι ἡτο ὑψηλός, τὸν δὲ Παῦλον ὡς τὸν Ἐρμῆν, τὸν Θεὸν τοῦ λόγου, ἐπειδὴ ὡμίλει. Ἡτοι μάσθησαν μάλιστα νὰ προσφέρουν εἰς αὐτοὺς θυσίαν.

τοῖς ἀρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέοβην καὶ τὴν περίχωρον, κάκεī ἥσαν εὐαγγειζόμενοι.

Καὶ τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς οὐδέποτε περιεπατήκει. Οὗτος ἤκουσε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἴδων ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι, εἶπε μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὅρθός. Καὶ ἤλατο καὶ περιεπάτει. Οἱ δὲ ὅχλοι ἴδοντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες· οἵ θεοὶ δμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ὑμᾶς ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἐρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. Ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὅχλοις ἤθελε θύειν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν εἰσεπήδησαν εἰς τὸν ὅχλον κράζοντες καὶ λέγοντες· ἀνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; Καὶ ἡμεῖς δμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἀνθρώποι, εὐαγγειζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὃς ἐν ταῖς παροχημέναις γενεαῖς εἰλασε πάντα τὰ ἔμνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι γε οὐκ ἀμάρτυρον ἔαυτὸν ἀφῆκεν ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν νετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. Καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὅχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὅχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυραν ἔξω τῆς πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι. Κύκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τῇ ἐπαύριον ἔξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέοβην. Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἵκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιόχειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους καὶ ἐκκλησίαν καὶ προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ, εἰς δὲ πεπιστεύκασι. Καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἤλθον εἰς Παμφυλίαν, καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀτ-

τάλειαν, κάκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον δὲ ἐπλήρωσαν. Παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν ἀνήγγειλαν ὅσα ἐπούησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἦνοι ἡσαν θύραν πίστεως. Διέτριβον δὲ ἐκεῖ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

ΑΡΕΛΘΟΝΤΕΣ δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Γραύδα. Καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ ἀνήρ τις ἦν Μακεδὼν ἐστώς, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων.

δ) Τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον *
α) Εἰς τοὺς Φιλίππους
(Πράξ. ΙΣΤ' 8-40)

διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. Ὡς δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐξητάσμεν ἔξελθεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέληται ἡμᾶς ὁ Κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

* Πρῶτος σταθμὸς τοῦ Παύλου εἰς τὴν Εὐδόπην ὑπῆρξεν ἡ νῆσος Θάσος. Ἐκεῖθεν διεπέρασεν εἰς τὴν Νεάπολιν καὶ τοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἦλθεν ἀκόλουθούμενος ὑπὸ τῶν συνοδῶν του εἰς τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν, πόλεις παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Μετὰ μικρὰν ἐκεῖ παραμονὴν ἀνεχώρησε διὰ Θεσσαλονίκην, ἡ δούια ἦτο καὶ τότε μεγάλη πόλις. Οἱ λιμήν της ἥτο πηγὴ πλούτου εἰς τοὺς κατοίκους της. Υπῆρχεν ἐνταῦθα μεγάλη ιουδαϊκὴ συναγωγή. Οἱ Παῦλος ἔμεινεν εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἐπ' ὀλίγον. Οἱ πατρῶται του τὸν ἡκολούθουν πάντοτε μὲ τὴν διάθεσιν νὰ ἔξουδετερωσούν τὸ κήρυγμά του. Τὸν ἡνάγκασαν λοιπὸν νὰ φύγῃ ἀμέσως πρὸς τὴν Βέροιαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπεβιβάσθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸ Φάληρον καὶ ἀνέβη πρὸς τὰς Ἀθήνας.

Αἱ Ἀθῆναι, τὸ παλαιὸν κέντρον τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, διέτηρουν ἀκόμη κάποιαν φήμην ἀπὸ τὴν παλαιὰν δόξαν. Ἡ ἀνήσυχος ἀναζήτησις τῆς ἀληθείας ἐξηκολούθει ν' ἀπασχολῇ τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Παῦλος εὗρε μὲν πρόθυμον ἀκροατὴριον, ἀλλὰ πολὺ διστακτικόν. Ἀπὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐξεφόνησεν ἔνα τῶν ὀραιοτέρων λόγων του. Περίληψιν τοῦ λόγου αὐτοῦ μᾶς διέσωσεν δὲ Λουκᾶς. Ταύτην θὰ ἀναγνώσωμεν εἰς τὰς σελίδας τοῦ παρόντος βιβλίου. Μετὰ τὰς Ἀθήνας ἡ Κόρινθος δέχεται τὴν εὐεργετικὴν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου. ἔμεινεν ἐκεῖ 18 μῆνας. Τὴν Κόρινθον ἐπεσκέφθη καὶ ἀλληγορικὰς βραδύτερον ὁ Παῦλος. Ἡ πόλις αὐτὴ ἐφαίνετο εἰς τὸν Παῦλον περισσότερον κατάλληλος νὰ δεχθῇ τὴν νέαν διδασκαλίαν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑποδοχὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπῆρ-

Αναχθέντες ούν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην, τῇ ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν, ἐκεῖθέν τε εἰς Φιλίππους, ἥτις ἔστι πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις κολωνία. Ἡμεν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς, τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἔξῆλθομεν ἔξω τῆς πόλεως παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξί. Καί τις γυνὴ δύναμιτι Λυδίᾳ, πορφυρόπολις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν Θεόν, ἤκουεν, ἃς ὁ Κύριος διήγοιξε τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. Ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα· εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μείνατε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς. Ἐγένετο δὲ προευμένων ἡμῶν εἰς προσευχὴν παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνος ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς Κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. Αὕτη κατακολουθήσασα τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ ἔκραζε λέγουσα· οὗτοι οἱ ἀνθρώποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὅδὸν σωτηρίας. Τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπε· παραγγέλλω σοι ἐν τῷ δύναμιτι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔξελθεν ἀπ’ αὐτῆς. Καὶ ἔξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὡρᾳ. Ἰδόντες δὲ οἱ κύροι αὐτῆς ὅτι ἔξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἴλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἀρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπον· οὗτοι οἱ ἀνθρώποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαϊοὶ ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη ἀ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ρωμαίοις οὖσι. Καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ’ αὐτῶν. Καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον οαβδίζειν, πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς παραγγείλιαν τοιαύτην εἰληφώς ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἐσωτέρας φυλακὴν καὶ τοὺς

ἔξι κατ’ ἀρχὰς ψυχρὰ καὶ ἀδιάφορος. Ἡ πρὸς τὴν ἔρευναν ὅμως καὶ τὴν μά-
θησιν φυσικὴ τῶν Ἐλλήνων διάθετις, δπως καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεόν εὐσέβειά των
συνετέλεσαν, ὡστε οὗτοι βαθύτερον παντὸς ἄλλου λαοῦ νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν
μελέτην τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Οἱ Ἐλληνες ἐδάνεισαν εἰς τὸν Χριστια-
νισμὸν τὴν γλῶσσάν των καὶ οὕτω ἐβοήθησαν εἰς τὴν διατύπωσιν καὶ τὴν
διάδοσιν τῆς διδασκαλίας του, ἔλαβον ὅμως ἔξι αὐτοῦ τὴν δύναμιν, ἵνα ἀνα-
στήσουν, ἐπὶ Μ. Κων/τίνου, ἐκ νέου τὸ κράτος των, τὸ ὅποιον ἔχει πλέον χρι-
στιανικὸν χαρακτῆρα.

πόδας αὐτῶν ἡσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι. Ἀφνῳ δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου, ἀνεύχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη.

Ἐξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεψημένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους. Ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος λέγων· μηδὲ πρᾶξης σεαυτῷ κακόν· ἀπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. Αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσε τῷ Παῦλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη· κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; Οἱ δὲ εἶπον· πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἰκός σου. Καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα, ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἤγαλλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ.

Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ραβδούχους λέγοντες· ἀπόλυτον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. Ἀπῆγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι ἀπεστάλκασιν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῆτε. Νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. Ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς· δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ρωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακήν· καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; Οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἔξαγαγέτωσαν. Ἀνήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ραβδοῦχοι τὰ οήματα ταῦτα· καὶ ἐφοβήθησαν ἀκούσαντες ὅτι Ρωμαῖοί εἰσι, καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἔξαγαγόντες ηρώτων ἐξελθεῖν τῆς πόλεως. Ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλεσαν αὐτοὺς καὶ ἐξῆλθον.

ΙΟΔΕΥΣΑΝΤΕΣ δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἥλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. Κατὰ δὲ τὸ εἰωθός β) Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Βέροιαν τῷ Παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς (Πράξ. ΙΖ' 1-15) αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάββατα τοία διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγέλλω ὑμῖν. Καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν καὶ προσεκληρώσησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺν πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι.

Προσλαβόμενοι δὲ οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηροὺς καὶ ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον· μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καὶ τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν, οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσι, βασιλέα ἔτερον λέγοντες εἶναι, Ἰησοῦν. Ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα, καὶ λαβόντες τὸ ἴκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπήγεσαν. Οὗτοι δὲ ἥσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἥμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. Πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βέροιᾳ κατηγγέλῃ ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἥλθον κάκει σαλεύοντες τοὺς ὄχλους.

Εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμενον δὲ ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. Οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἥγαγον αὐτὸν ἔως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἐλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήσαν.

Ν ΔΕ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὕσαν τὴν πόλιν. Διελέγετο μὲν οὖν γ) Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. Τινὲς δὲ τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν Στοικῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον· τί ἂν θέλοι δ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; Οἱ δέ ἔνων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· διτὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὑηγγελίζετο αὐτοῖς.

Ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἀρείου πάγον ἥγαγον λέγοντες· δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὔτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλούμενη διδαχή; Ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ἔνοι οἱς οὐδὲν ἔτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν κανότερον. Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη·

“Ἄνδρος Ἀθηναῖοι,

κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. Διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὔρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ἀ γ ν ω σ τ φ Θ ε φ. Ὄν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἔγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. Ὁ Θεὸς δ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς Κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χεροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ κειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα ἐποίησε τε ἐξ ἑνὸς αἷματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, δοίσας πρόστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς δροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειν αὐτὸν καὶ εὑροιεν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ’ ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι· τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῆν ἢ ἀργύρων ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμητήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι δόμοιον. Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδῶν δ Θεὸς τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, διότι ἔστησεν ήμέραν ἐν ᾧ μέλλει ιορ-

νειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ὁ ὅρισε, πίστιν παρα-
σχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Ἄκοντας δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἔχεινάζον, οἵ δὲ εἶπον·
ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τούτου. Καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἔξῆλθεν ἐκ
μέσου αὐτῶν. Τινὲς δὲ ἀνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς
καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἔτεροι
σὺν αὐτοῖς.

ΕΤΑ ΔΕ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἐκ τῶν
Ἀθηνῶν ἤλθεν εἰς Κόρινθον· καὶ εὑρών τινα
Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀ- δ) Εἰς τὴν Κόρινθον
κύλαν, Ποντικὸν τῷ (Πράξ. ΙΙ' 1-11)
γένει, προσφάτως ἐλη-
λυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυ-
ναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον χω-
ρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ρώ-
μης προσῆλθεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ διμότερον εἶναι ἔμεινε παρ' αὐτοῖς
καὶ εἰργάζετο· ἥσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχηῃ.

Διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἐπειδέ τε Ἰ-
ουδαίους καὶ Ἑλληνας. Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε
Σίλιας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ Παῦλος διαμαρτυρό-
μενος τοῖς Ἰουδαίοις τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. Ἀντιτασσομένων δὲ αὐ-
τῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπε πρὸς αὐτούς·
τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς
τὰ ἔθνη πορεύσομαι. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἤλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνό-
ματι Ἰούστου, σεβομένου τὸν Θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ
συναγωγῇ.

Κοίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβα-
πτίζοντο. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος διὸ δοράματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ· μὴ φο-
βοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς, διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς
ἐπιθήσεται σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός ἐστι μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ. Ἐκάθισέ τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἔξι διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ.

KPINE ΓΑΡ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτοιβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ.

ἔσπευδε γάρ, εἰς ε) Τελευταῖαι ὑποθῆκαι* δυνατὸν ἦν αὐτῷ, (Πράξ. Κ' 16 - 38)

τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.

* Απὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. Ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἣς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφορούντης καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων, ὃς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλησι τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ νῦν ἵδον ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν. Ἄλλος οὐδενός λόγον ποιοῦμαι οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὃς τελειώσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν ἦν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Καὶ νῦν ἵδον ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὅψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βου-

* Ο Παῦλος ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἐλλάδος. Ἐβιάζετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἱεροσόλυμα. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἶχε φανερώσει εἰς αὐτόν, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Ἐστάθμευσε λοιπὸν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν Μίλητον καὶ ἐκάλεσεν ἐκεῖ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἔφεσου. Εἰς τὴν Ἔφεσον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀσίας, εἶχε παραμείνει ὁ Παῦλος ἐπὶ τριετίαν (53 - 56) καὶ ἴδρυσε μὲ κόπους, ἀγῶνας καὶ κινδύνους χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἀξιολόγον. Εἰς τὸν αἰγαίαλὸν τῆς Μιλήτου ἔλαβε χώραν ἥ συγκινητικὴ σκηνὴ τοῦ τελευταίου ἀποχωρισμοῦ καὶ ἡκούσθησαν αἱ τελευταῖαι συμβουλαὶ καὶ ὑποθῆκαι τοῦ Ἀποστόλου πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἔφεσου.

λὴν τοῦ Θεοῦ. Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμάνῳ ἐν ὁ
νμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλη-
σίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἥν περιεποιήσατο διὰ τοῦ Ἰδίου αἵματος.
Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἀφίξιν μου λύκοι
βαρεῖς εἰς ὄντας μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμάνου καὶ ἐξ ὄντων αὐτῶν ἀνα-
στήσονται ἀνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπάν τοὺς μαθητὰς
ὅπισσα αὐτῶν. Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τοιετίαν νύκτα καὶ
ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἔνα ἔκαστον. Καὶ τὰ
νῦν παρατίθεμαι ὄντας ἀδελφοί, τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς κάριτος
αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὄντας κληρονομίαν ἐν
τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. Ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς
ἐπεθύμησα αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ'
ἔμοι ὑπηρέτησαν αἱ κείρες αὐταί. Πάντα ὑπέδειξα ὄντας οὕτω
κοπιῶντες δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν
λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἰπε' μακάριόν ἐστι μᾶλλον δι-
δόναι ἢ λαμβάνειν. Καὶ ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶ-
σιν αὐτοῖς προσηρῆσατο. Ἰκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων, καὶ ἐπι-
πεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, ὅδυνώμενοι
μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ φειδήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ θεωρεῖν. Προέπειπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Γενικὴ παρατήρησις

Ο Ἀπόστολος Παῦλος κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν Ἀπο-
στόλων. Ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρόσκλησις τοῦ Παύλου ἀποτελεῖ
δμολογουμένως σταθμὸν ἀξιοσημείωτον εἰς τὴν ἴστορίαν τοῦ Χρι-
στιανισμοῦ. Οὗτος διακρίνεται μεταξὺ τῶν μεγάλων φυσιογνω-
μῶν τῆς θρησκείας μας.

Ἐργον ἰδικόν του κυρίως εἶναι δὲ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Ἑλλήνων. Τὸ
δεῖν πνεῦμά του ἀντελαμβάνετο τὴν σημασίαν τῆς διαδόσεως τοῦ
Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν Ἑλληναρ. Εἰργάσθη δοσον οὐδεὶς ἄλλος.
Εἰς αὐτὸν διείλεται ἡ τιμὴ ὅτι διέσπασε τὸν σφικτὸν θώρακα
τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἐντὸς τοῦ δποίου οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι ἥθελον
νὰ φυλακίσουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ. Ο Χριστιανισμὸς εἰς
τὸ ἔργον τοῦ Παύλου ἔγινε παγκόσμιος θρησκεία. Βαθύτερον ἀπὸ
οἰονδήποτε ἄλλον ἀπόστολον συνέλαβε τὸ ἀκριβές καὶ βαθὺ νόημα

τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου καὶ ἀπέβη ὁ κυριώτερος ἔρμηνευ-
τής του.

*Υπῆρξεν ἀκούσαστος ὁδοιπόρος καὶ σπορεύς. Διέσχισε πολλάκις τὴν
Μ. *Ασίαν καὶ διέτρεξε τὴν Ἑλλάδα. *Εσπειρε τὸν σπόρον τῆς
διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ. *Ανεγέρθει ἀπὸ μίαν πόλιν καὶ ἐπανήρ-
χετο πάλιν. Τὸ ἀνήσυχον πνεῦμα του παρηκολούθει τὰ πάντα.
*Ἐγραφε ἐπιστολὰς δσάκις δὲν ἥδυνατο αὐτοπροσώπως νὰ τακτο-
ποιήσῃ ἀγαφυόμενα ζητήματα εἰς τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας, τὰς
δποίας ἰδρυεν. *Ἐφώτιζε τοὺς μὴ γνωρίζοντας, παρεκάλει, ἥλεγ-
χεν, ἥπελλει, ἀποβλέπων εἰς ἔνα καὶ μόνον σκοπόν, τὴν ἐπιφρά-
τησιν τοῦ Εὐαγγελίου. Αἱ κακούχιαι καὶ οἱ κίνδυνοι τῶν ταξι-
δίων ἥσαν ἀνίκανα νὰ τοῦ ἀγακόψουν τὴν δρμήν. Αἱ φυλακίσεις,
οἱ ραβδισμοί, αἱ δοκιμασίαι ἥσαν δι' αὐτὸν πηγὴ θάρρους. *Ητο
ἄνθρωπος δράσεως καὶ πίστεως.

Χάροις εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ Παύλου ἡ Μ. *Ασία, ἡ Μακεδονία,
ἡ Ἑλλὰς ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμόν. *Η Ρώμη ἐδιδάχθη ἀπὸ
αὐτὸν. *Η Συρία καὶ αὐτὴ ἡ Ἱερουσαλήμ ἤκουσαν τὸ κήρυγμά του.
Τὸ ἔργον του ἐστεφάνωσεν ὁ μαρτυρικός του θάνατος. *Υπέστη τὸ
μαρτύριον εἰς τὴν Ρώμην ἐπὶ Νέρωνος Ἰσως τὸ 67 μ.Χ. Προσῆλ-
θεν εἰς τὸ μαρτύριον μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐπετέλεσε πλήρως τὸ
καθῆκόν του. *Ολίγον ἄλλως τε πρὸ τοῦ θανάτου του εἶχε γράψει
πρὸς τὸν μαθητήν του Τιμόθεον: «τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἥγω-
νισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. Λοιπὸν ἀπό-
κειται μοι δ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, δν ἀποδώσει μοι Κύριος».

4. Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ *

ΑΙ ΤΙΝΕΣ κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει Μωυσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. Γενομένης οὖν στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ δλίγητς τῷ

(Πράξ. 1E' 1-14, 19-31)

Παῦλος καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλήμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἔθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.

Παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλήμ ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἥνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. Ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωυσέως.

Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἵδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. Πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς ἀνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἔξελέξατο διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι. Καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, καὶ οὐδὲν διέκοινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. Νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, διὸ οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ίσχύσαμεν βαστάσαι; Ἄλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον κάκεῖνοι. Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆ-

* Σπουδαίον ζήτημα ἀπησχόλησε τοὺς χριστιανὸς τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους. Ἐγεννήθη δηλ. ἐρώτημα, ἐὰν οἱ ἔξι ἔθνικῶν προερχόμενοι χριστιανοὶ ἡσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τηροῦν τὰς διατάξεις τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἐκλήθη νὰ ἀποφασίσῃ ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος, ἡ ὅποια συνῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα περίπου τὸ ἔτος 50 μ.Χ.

θος καὶ ἥκουν Βαρνάβα καὶ Παύλου ἔξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι’ αὐτῶν.

Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτὸὺς ἀπεκρίθη Ἱάκωβος λέγων· ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. Ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἔθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αἵτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἴματος. Μωυσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος. Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβύτεροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αἵτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σύν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Βαρσαβῆν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε· οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἔθνῶν χαίρειν. Ἐπειδὴ ἥκουόσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ἡμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, οἵς οὐδὲ διεστειλάμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις δύμοιν μαδόν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἵπερ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν καὶ αὐτὸὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. Ἐδοξε γὰρ τῷ Ἄγιῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἴματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἔαυτοὺς εῦ πράξετε. Ἐρρωσθε.

Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἥλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. Ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ
ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

1. Η ΙΣΧΥΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ *

ΟΤΕ ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον δπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. Καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τὸν μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν (Ματθ. ΚΒ' 15-22) λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθῆς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενὸς· οὐ γάρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; "Ἐξεστι δοῦναι κῆγοντον Καίσαρι η οὐ; Γνοὺς δὲ ὃ Ἰησοὺς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε· τί με πειράζετε, ὑποκριταί; "Ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήγοντος. Οἱ δὲ προσήγεγκαν αὐτῷ

* Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰησοῦ ἀπησχόλει τοὺς Ἰουδαίους τὸ ἔξῆς ζήτημα. Οἱ Ρωμαῖοι εἰχον ἐπιβάλει εἰδικὸν φόρον κατὰ κεφαλήν. Πρὸς τὸν σκοτὸν τοῦτον ἔκοψαν ἰδιάτερον νόμισμα ἀξίας ἐνὸς δηναρίου, τὸ δποῖον ὀνομάζετο κήγοντος. Μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων λοιπὸν ὑπῆρχον διαφωνίαι, ἐὰν δ φόρος αὐτὸς ἥτο παράνομος ή πληρωμὴ κεφαλικοῦ φόρου εἰς ἔνον τῇγενόντων. Οἱ Φαρισαῖοι ἐπίστευον ὅτι ἥτο παράνομος ἡ πληρωμὴ κεφαλικοῦ φόρου εἰς ἔνον τῇγενόντων. Ο φόρος ὀφείλεται, ἔλεγον, μόνον εἰς τὸν Θεόν καὶ τὸν Ναὸν τῶν Ιεροσολύμων. "Ἄλλοι ἔξι ἀντιθέτου, δπως οἱ Ἡρωδιανοί, οἱ ὑποστηρικταί τοῦ βασιλέως Ἡρώδου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀντύπα, είχον ἀντίθετον γνώμην.

"Ο Ἰησοὺς ἐκλήμθη ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, ἵνα λύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἡ σκέψις ὅμως τῶν Φαρισαίων ἥτο πονηρά. Ἐπεξήγησεν δηλ., νὰ παγιδεύσουν τὸν Ἰησοῦν εἰς τοὺς λόγους. Διότι, ἐάν μὲν ἔδιδεν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, θὰ κατηγόρουν αὐτὸν ὡς ἐπαναστάτην ἐνώπιον τῆς ρωμαϊκῆς ἀρχῆς. Ἐὰν δὲ ἔδιδε καταφατικὴν ἀπάντησιν, θὰ ἡρχετο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ αἰσθητό τοῦ λαιοῦ, δποῖος ἐμίσει τὸν φόρον τοῦτο. Ἰδοὺ ὅμως ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου, ἡ δποία ρυθμίζει σαφῶς τὴν σχέσιν τοῦ νόμου τῆς πολιτείας πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

δηνάριον. Καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; Λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος· τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Καὶ ἀκούσαγτες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

2. ΣΧΕΣΙΣ ΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΟΤΕ ΑΠΕΛΘΩΝ δ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις ἥγαγεν αὐτοὺς (τοὺς ἀποστόλους) οὐ μετὰ βίας ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, ἵνα μὴ λιθασθῶσιν ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔπειτα στησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν δ ἀρχιερεὺς λέγων· οὐ παραγγελίᾳ παρηγγέλαιμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὁνόματι τούτῳ: Καὶ ἵδον πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμῖν τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

Ἄποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον· πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἥγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεκειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· τοὗτον δ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὑψώσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἀμαρτιῶν. Καὶ ἡμεῖς ἐσμεν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ρημάτων τούτων, καὶ τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἀγιον δ ἔδωκεν δ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ις

- 1.— Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν καταργεῖ τὴν κρατικὴν δογάνωσιν. Τοῦτον τίνον παραδέχεται τὰ ἀγαθὰ τῆς ὁργανωμένης πολιτείας καὶ συνιστᾷ τὴν ὑπακοὴν εἰς τὸν νόμον καὶ τὸν ἀρχοντα.
- 2.— Η εἰς πολιτείαν δογάνωσις τῶν Ἑλλήνων στηρίζεται ἐπὶ αἰῶνας ἥδη εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Νομίζει κανεὶς δτι δ Χριστιανισμὸς καὶ δ Ἑλληνισμὸς εἰναι ἀδελφοὶ δανείζοντες δ εἰς εἰς τὸν ἄλλον τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματός των, ὅστε νὰ κατορθώσουν νὰ τικοῦν τὰς πολλὰς δυσκολίας τὰς δύοις φέρει ἡ μακρά των ζωῆ.

3.—*Ἐὰν δὲ ἀνθρώπινος νόμος ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τότε δὲ ἀνθρωπος πρέπει μᾶλλον νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν θεῖον παρὰ εἰς τὸν ἀνθρώπινον νόμον.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

1. Ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον

α) Ὁ κόσμος.—⁹Ἐν ἀρχῇ = καὶ ἀρχάς, ἐνῷ τίποτε ἄλλο δὲν ὑπῆρχε. ἐποίησε = ἐδημιούργησε. οὐδενὸν καὶ γῆν = ὅλον τὸν κόσμον· δηλ. τοὺς ἀστέρας, ποὺ εἶναι εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν. ἀρχατος καὶ ἀκατασκεύαστος, σκότος, ἀβύσσος· διὰ τῶν λέξεων αὐτῶν δίδεται μία πλήρης εἰκὼν τῆς φρικώδους καταστάσεως τῆς γῆς, πρὸν ἀκόμη ἐκδηλωθῆ ἐπ' αὐτῆς οἰαδήποτε δημιουργικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. πενταῦμα = ἀνεμος, ἡ ἄυλος δύναμις. Πενταῦμα Θεοῖς = ἡ δημιουργικὴ καὶ ζωοποιὸς δύναμις τοῦ Θεοῦ. Εἴπεν δὲ Θεοῖς εἶναι ἔκφρασις ἀνθρωποπαθής, διότι δὲ Θεὸς παρίσταται ὡς ἀνθρωπός, δοποῖς ἔχει φωνὴν καὶ λόγον. γενήθω φῶς = νὰ γίνῃ τὸ φῶς, καὶ λόδον = ὁραῖον (αἰσθητικὴ ἀποψις), κατάλληλον διὰ τὸν σκοπὸν διὰ τὸν δοποῖον ἐδημιουργήθη (λογικὴ ἀποψις). καὶ διεχώρισε πρόκειται περὶ χρονικῆς διαδοχῆς φωτὸς καὶ σκότους. ἡ μέρα = μεγάλη περίοδος χρόνου ἀντιστοιχοῦσα πρὸς γεωλογικὴν περίοδον (περίοδον τῆς ἥλικίας τῆς γῆς). στέρεωμα = στερεὸς οὐρανίος θόλος, δοποῖος κρατεῖ τὸ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ ὑδρῷ.

“Ἡ γῆ κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς δημιουργίας ἀποτελεῖ τὸ κέν-

τρον τῆς δημιουργικῆς δραστηριότητος τοῦ Θεοῦ (γεωκεντρισμός). Τὸ ἔργον τῆς ὑμέρας διαιρεῖται εἰς δύο στάδια ἀκολουθοῦντα κατὰ λογικὴν διαδοχήν. Κατὰ τὸ πρῶτον τὰ ὕδατα ἀποσύρονται εἰς τὰς βαθείας γραμμὰς τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Κατὰ τὸ δεύτερον παντὸς εἴδους χλόη καὶ δένδρα καλύπτουν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. συναγωγὴ = συγκέντρωσις· ὁ φυτός των ὕδατων = τὸ σύνολον τῶν ὕδατων. ἔξηνεγκε = ἔξερερε, ἐβλάστησε. καθάρισμα = κατὰ εἰδη. φωτίζουν τὴν γῆν. καὶ ἐστωσαν εἰς σημεῖα = ἄς εἶναι διακοτικὰ σημεῖα. Καὶ ἐστωσαν εἰς φαῦσιν = ἄς εἶναι, ἵνα φωτίζουν. εἰς ἀρχὰς = ἵνα ἀρχῇ. Τριπλῆ εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀστέρων: α) νὰ φωτίζουν τὴν γῆν, β) νὰ χωρίζουν χρονικῶς τὴν ὑμέραν ἀπὸ τὴν νύκτα καὶ γ) νὰ χαρακτηρίζουν τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους μὲ τὰς περιοδικάς των κινήσεις. ‘Οἱ ερόδος συγγραφεὺς τονίζει ἰδιαιτέρως τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀστέρων, διὰ νὰ προφυλάξῃ τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν εἰς τὴν ἐποχήν των ἀστρολατρείαν. ἐρετά· ἔννοεῖ τὰ θαλάσσια ζῷα. ψυχῶν ζωσῶν = μὲ ζωήν, ζωντανά. καὶ εὐλόγησεν· διότι οἱ Ἐβραῖοι ἐπίστευον ὅτι τὰ μὲν ζῷα ἔχουν ζωήν, τὰ φυτὰ δικασίας: α) εἰς τὰ τετράποδα = τὰ ζῷα τῆς οἰκίας, τὰ οἰκόσιτα, β) εἰς τὰ ἐρετά καὶ γ) εἰς τὰ θηρία = τὰ ζῷα τοῦ δάσους.

β) Ὁ ἀνθρώπος. — Ποιήσω μεν· δι πληθυντικὸς φανερώνει τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος· κατ' εἰκόνα· δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἔξωτερην μορφὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ εἰς τὴν πνευματικὴν φύσιν αὐτοῦ· εἰς τὰς νοητικὰς καὶ ἡθικὰς ἴκανότητας, τὰς δύοις ἔλαβεν διάνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐπροκίσθη δηλ. ἀπὸ τὸν Θεόν τοῦ νοῦν, συνείδησιν καὶ ἐλευθέραν θέλησιν. καθ' δι μοίωσιν· διαγράφεται διὰ τῶν λεξιῶν τούτων δι σκοπὸς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Πρόπει δηλ. διάνθρωπος νὰ γίνῃ δι μοίος μὲ τὸν Θεόν. Θὰ ἐπιτύχῃ δὲ αὐτό, ἐὰν κάμη καλὴν χρῆσιν τῶν πνευματικῶν ἐφοδίων, τὰ δύοις ἔλαβε διὰ τῆς κατ' εἰκόνα δημιουργίας. Σημειωτέον ὅτι διάνθρωπος δύναται νὰ γίνῃ διμοίος μὲ τὸν Θεόν μόνον κατὰ χάριν. καὶ εὐλόγησεν· διὰ δύο λόγους: α) διὰ τὸν ταχὺν πολλαπλασια-

σμὸν καὶ β) διὰ τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ ὅλων τῶν δημιουργημάτων τὰ δόποια εἶναι εἰς τὴν γῆν. εἰς βρῶσιν = πρὸς διάτροφήν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ πρῶτοι ἀνθρώποι ἐτρέφοντο διὰ τῶν καρπῶν τῶν δένδρων καὶ τῶν χόρτων τῆς γῆς· καὶ ἡ γαρεν = καὶ ὠδήγησεν, ἵνα ἀφ' ἐνὸς μὲν ὀνομάσῃ ἔκαστον μὲ τὸ ὄνομά του, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἵνα ἀντιληφθῇ τὴν ἴδικήν του ἀνωτερότητα. ἐκ στασιν = βαθὺς ὑπνος. πλευρά· ἔχει μεταφορικὴν σημασίαν· θέλει νὰ δηλώσῃ τρία τινά: α) τὸν στενώτατον σύνδεσμον μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, β) ὅτι ἡ γυνὴ εὑρίσκεται παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀνδρὸς ὡς βιοθός καὶ γ) τὴν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἔξαρτησιν τῆς γυναικός.

2. Οἱ πρῶτοι ἀνθρώποι ἐν τῷ Παραδείσῳ

Παράδεισος· λέξις περσικὴ σημαίνουσα κῆπον γεμάτον δένδροι καὶ νερά. Ἐδὲ μετεύχαρίστησις· ἦτο εὐφρόδος ἔκτασις ἀπλουμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου. ὁραιον εἰς δρασιν = ἀξιοζήλευτον. καλὸν εἰς βρῶσιν = νόστιμον. εἰδέναι = νὰ διακρίνῃ. ἐργάζεσθαι· ἡ ἐργασία εἶναι τὸ μόνον μέσον τῆς συντηρήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἔργασία ἐθεωρεῖτο κατ' ἔξοχὴν ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς. Ἀδάμ = γῆ, χωματένιος. βρῶσει φαγῆ = θὰ φάγης (ἔβροισμός). ή δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε = τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ φάγητε.

3. Παρακοὴ καὶ πτῶσις

"Οφις· εἶναι ἡ προσωποποίησις τοῦ κακοῦ, διάβολος. οὐδὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ = οὔτε νὰ ἐγγίσητε αὐτὸν (ἐκφραστικὴ ὑπερβολή). οὐδὲν θανάτῳ ἀποθανεῖσθαι = ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἀποθάνητε. ὡς Θεοὶ = ισόθεοι, διότι θὰ ἐγνώριζον τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν. ὁραιον τοῦ κατανοῆσαι = εὐχάριστον νὰ γνωρίσῃ αὐτό. διηνοίχει θησανοῖ = διφθαλοὶ = ἀντελήφθησαν διὰ τοῦ ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως τὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Τοῦτο εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παρακοῆς. περιπατοῦντος· ἔκφρασις ἀνθρωποπαθής. καὶ ἐκρύβησαν· ἀπὸ συναίσθησιν τῆς ἐνοχῆς, ἀπὸ ἐντροπὴν καὶ φόβον. Τὴν εἰκόνα ταύτην μεταχειρίζεται καὶ ἡ ποιήτρια Κασσιανὴ εἰς τὸν γνωστὸν ὕμνον της, διόποιος ψάλλεται εἰς

τοὺς ἕιροὺς ναοὺς τὸ ἑσπέρας τῆς Μ. Τοίτης. ἐντέλλομαι = δίδω
ἐντολήν, παραγγέλω. αὐτὸς σοῦ τηρήσει κεφαλὴν καὶ
σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρων = Ἐνῷ αὐτὸς (ὅς ἀπόγονος,
ὅς Ἰησοῦς Χριστὸς) θὰ σοῦ συντρίβῃ τὴν κεφαλήν, σὺ (ὅς διάβολος)
θὰ μανατώσῃς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν του διὰ τῆς ἐναντίον αὐτοῦ
ἔξεγέρσεως τῶν Ἐρθρῶν. πτέρων αἱ ἔξεικονίζεται ἐνταῦθα διὰ τῆς
λέξεως αὐτῆς ή ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ή κα-
τάρα αὐτὴ ταυτοχρόνως καὶ ή πρότη ἀκτίς φωτὸς καὶ παρηγορίας εἰς
τὴν θλιβερὰν θέσιν, εἰς τὴν δύσιν ἔξεπεσεν δὲ ἀνθρωπος. Ἐκεῖνος,
ποὺ θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως, δηλ.
ὅ Κ.Ι.Η.Χ. ἔξαπέ στειλε = ἔξεδίωξε. παράδεισος τρυφῆς =
κῆπος εὐχαρίστου διαμονῆς. Χερούβιν = φύλακες ἄγγελοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

1. Ἡ πρὸς τοὺς Πατριάρχας καὶ τὸν Μωυσέα Διαθήκη

α) *Nōē*. — Διαθήκη = συμφωνία. οἶκετης = ὑπηρέτης.
πλατύνω = αὐξάνω, μεγαλώνω. οἶκος = περιουσία, γένος. Ἐν-
ταῦθα σημαίνει τὴν ἐκ τῶν τοῦ γένους τοῦ Σὴμ ἔξαρτησιν τῶν ἀπο-
γόνων τοῦ Ἰάφεθ. Σαφῶς ὑπαινίσσεται ἐδῶ δὲ οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀπο-
γόνων τοῦ Σὴμ θὰ γεννηθῇ δὲ Σωτήρ.

β) *Aρραάμ*. — Ἀρραμ = πατὴρ μέγας. Ἀρραὰμ = πα-
τὴρ πλήθους. ὁ φθῆ = ἐφανερώθη. ἀμεμπτος = ἀνευ μορφῆς, τέ-
λειος· τὸ οὗ μα = τὴν ἐντολήν. ἐφείσω = ἐλυπήθης, ἐλογάριασες
(ο. φείδομαι). ἐνευλογηθοῦν εἰς τοὺς ἀπογόνους σου δλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, διότι ἐκ τῶν ἀπογόνων σου
θὰ γεννηθῇ δὲ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. ἀνθρώποι = ἀντὶ δσων, ἐπειδή.

γ) *Iακώβ*. — Τί ἀπαντήσει ὑμῖν = τί θὰ σᾶς συμβῇ.
Ισραὴλ = ἰσχυρός. Οὕτω δονομάζονται οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ιακώβ.
αἰνέσαισαν = θὰ σὲ ὑμνήσουν. αἱ χειρεῖς σου... ἐχθρῶν
σου εἶναι τοῦτο μία ἀνθρωποπαθῆς παράστασις ἐμφανίζουσα ὑπε-
ροχὴν ἀκατανίκητον, σημαίνουσα θὰ ὑπερισχύῃς πάντοτε τῶν ἐχθρῶν

σου. ἔως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ = μέχρις ὅτου
ἔλθῃ Ἐκεῖνος, εἰς τὸν δποῖον ἀνήκει ἡ ἔξουσία, δηλ. ὁ Κ.Ι.Η.Σ.
προσδοκία ἐθνῶν = ἐκεῖνος τὸν δποῖον ἀναμένουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, δηλ., ὁ Σωτήρ,

δ) *Μωνσῆς*. — Ἡ τὴ σω = ἔζητησες. Χωρὶς βότῳ ὅρος Σινά.
οὐ προσθήσομεν ἀκούσαι = δὲν δυνάμεθα νὰ ἀκούσωμεν.
οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν = διὰ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν. Οἱ Ἰσραηλῖται
ἐφοβήθησαν ὑπερβολικὰ εἰς τὸ ὅρος Σινά, ὅταν ἐνεφανίσθη ὁ Θεός,
διὰ νὰ παραδώσῃ τὸν νόμον του. Παρεκάλεσαν τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἔμφα-
νισθῇ πλέον κατ' ἐκεῖνον τὸν τρόπον. Διὰ τοῦτο ὑπόσχεται ὁ Θεὸς
ὅτι θὰ στείλῃ προφήτην, ὃ δποῖος θὰ ἔχῃ μὲν τὴν μօρφὴν ἀνθρώπου,
θὰ διδάξῃ ὅμως τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ προφήτης αὐτὸς εἶναι
ὁ Κ.Ι.Η.Χ. ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ = ἐγὼ θὰ ζητήσω καὶ θὰ
λάβω ίκανοποίησιν διὰ λογαριασμόν του.

2. Τὸ σημεῖον τοῦ χαλκοῦ ὅφεως

"Ωρος ΝΑ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. προσώχθισεν ἡ ψυχὴ
ἡμῶν = ἐκουράσθη, ἐβαρύνθη ἡ ψυχὴ μας. ἐν τῷ ἀρτῷ τῷ δια-
κένω τούτῳ = μὲ τὸν κούφιον (ἄνοστον) τοῦτον ἀρτον. εὖξαι =
παρακάλεσε. ἀφελέτω = ἀς πάροι, ἀς σηκώσῃ. σημεῖον = πάσσα-
λος, κοντός. ἐὰν δάκη = ἐὰν δαγκώσῃ. παρενέβαλον = κατε-
σκήνωσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ

1. Ὁ μωσαϊκὸς νόμος

Διαμάρτυραι = πληροφόρησε. ἐγνισον = νὰ καθαρίσης.
ἐναντίον = ἐνώπιον. γεφέλη γνωφώδης = μαῦρον σκοτεινὸν
σύννεφον. ἐπτού θη = ἐφοβήθη. ἔξεστη = ἔξεπλάγη, τὰ ἔχασε.
προβαίνονται = πλησιάζουσαι. Ἔγώ ὁ Θεὸς παρουσιάζεται ὡς
μόνος Θεὸς (Μονοθεϊσμὸς). εἰδωλον = εἰκών, τὸ ἐκ ξύλου ἢ λί-
θου ἢ μετάλλου δμοίωμα, τὸ ξόανον. ζηλωτὴς = ζηλότυπος, ζηλιά-

ρης. ἔλεος = εὐεργεσία. ἐπὶ ματαίῳ = ἀνευ λόγου, ἀνευλαβῶς.
ἄγιαζω = σέβομαι, τιμῶ. διπαῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου =
διπηρέτης σου καὶ ἡ διπηρέτριά σου. ίνα εὖ σοι γένηται = ίνα
εὐτυχήσῃς. ἀγαθὸς = εὔφορος.

2. Ἀπάνθισμα ἄλλων διατάξων τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου

Παραθήση = νὰ ἑκθέσῃς, νὰ εἴπῃς. τύπτω = κτυπῶ. καιολογῶ = ὑβρίζω. ἀποτίνω τῆς ἀργίας = πληρώνω τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἡμερῶν, κατὰ τὰς διποίας ἔμεινεν ἀεργος (λόγῳ τοῦ τραύματος). ίατρεῖα = νοσήλεια. κεραυνός = τρυπῶ διὰ τῶν κεράτων. πρὸ τῆς χθὲς = πρὸ πολλῶν ἡμερῶν. ἀνέλη = φονεύῃ (ο. ἀναιρῶ). ψυχὴ = ψυχή. διόργυμα = ἡ κρύπτη, τὸ σπήλαιον, τὸ μαντρί. ἐὰν ἀνατείλῃ δηλιος = ἐὰν τὸν προφυάσῃ ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἥλιου· ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ = ἐὰν δὲν ἔχῃ ἄλλην περιουσίαν· πραθήτω = ἀς πωληθῇ. τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ = τὰ εὐφορώτερα μέρη τοῦ ἀγροῦ. προσήλυτος = ὁ ἔνεος, ὁ διποῖς εὐρίσκεται εἰς τὸν οἶκον, ὑπηρέτης. πενιχρὸς = πτωχός. οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπείγων = δὲν θὰ τὸν ἀναγκάσῃς νὰ σοῦ ἐπιστρέψῃ συντόμως τὸ δάνειον. ἐνεχύρου δάνειον. ἐνεχύρου δάνειον. περιβόλαιον = ἔνδυμα. ἀπαρχὰς ἄλωνος καὶ ληνοῦ = τὰ πρῶτα στάχυα καὶ σταφύλια· ληνὸς = κάδος, διποῖς δέχεται τὸν μοῦστον. Οἱ Ἰσραηλῖται προσέφερον εἰς τὸν Θεὸν τὰς ἀπαρχάς, δηλ. τὰ πρῶτον ὀριμάζοντα προϊόντα των, διπως καὶ τὰ πρωτογέννητα ζῷά των. δημοσίας = σπαρασσόμενος ὑπὸ θηρίου. ἀκοὴ ματαία = κακή, ἀνήθικος πρότασις. ἐκκλίνω μετὰ πλειόνων = πηγαίνω μὲ τὸ μέρος τῶν πολλῶν, συμφωνῶ μὲ τὸν πολλούς. γόμος = φορτίον. ἀλλὰ συναρεῖς = ἀλλὰ θὰ σηκώσῃς μαζὶ μὲ αὐτόν. οὐδιαστρέψεις... αὐτοῦ = δὲν θὰ ψευδομαρτυρήσῃς, ίνα ἀδικήσῃς πτωχόν. λυμαίνεται (τὰ δῶρα) = τὰ δῶρα προσβάλλουν τὸ δίκαιον. ἀνήσεις = ἀφήσεις. ἔδομα = τρώγω. ίνα ἀναψύξῃ = ίνα ἀναπαυθῇ. οὐκ ἀναμνησεῖς θεού = οὔτε νὰ ἐνθυμηθῆτε κάν. εἰσοίσεις = θὰ προσφέρῃς.

3. Οι Ἰσραηλῖται λατρεύουν τὸν Θεὸν

α) Τὸν Πάσχα. — Πατρὶ ἀποκαλέσηται = οἰκογένεια. συλλήψεται = θὰ λάβῃ, θὰ καλέσῃ. τὸ ἀρκοῦν = τὸ ἀρκετόν, τὸ ἀνάλογον. τέλειον = σῷον, ἀρτιμελές. ἐνιαύσιον = ἑνὸς ἔτους. φλιὰ = τὸ πορτόξυλον, ἡ θύρα. διπτός = ψητός. οὐκ ἀπολήψεται = δὲν θὰ μείνῃ. οὐ συντρίψεται = δὲν θὰ συντρίψετε. πικρίδες = πικρὰ χόρτα. ἡ ψημένον ἐν τῷ δατὶ = βρασμένον. πάσχα = διάβασις. σκεπάσω = θὰ προστατεύσω. πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι = καταστρεπτικὸν κτύπημα. εἰκάδος = εἰκοστῆς. γειώρας = ἔνος, διποῖος συνήθως ἔχοντιμοποιείτο ὡς ἀγροφύλαξ. ὃ σωπόν = φυτὸν ἀρωματικόν, τὸ διποῖον κατεῖχε εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ τὴν θέσιν ποὺ κατέχει ὁ βασιλικὸς εἰς τοὺς χριστιανούς. σταθμοὶ = τὰ ξύλα, ποὺ συγκρατοῦν τὴν θύραν, τὰ πορτόξυλα. καθίξετε τῆς φλιᾶς = θὰ βάψετε τὴν θύραν. ἐργάσατο = ἔσωσε.

β) Πεντηκοστή. — Δράγμα = τὸ χειρόβιον, τὸ δεμάτι τῶν καρπῶν. προσοίσετε = θὰ προσφέρετε. βουκόλιον = ἀγέλη βιῶν. ἀμώμονες = καθαρούς, χωρὶς σημάδια εἰς τὰ μαλλιά των. χίμαρος = κατσίκα ἑνὸς ἔτους, βετούλι. δλοκαύτωμα = ἐλέγετο ἡ θυσία, κατὰ τὴν δποίαν ἐκαίετο ἐξ δλοκλήρου τὸ θυσιαζόμενον ζῷον. πρωτόγεννη μα = οἱ πρῶτοι καρποί. ὅπολεις ψεις = θὰ ἀφῆσῃς.
γ) Ἔξιλασμός. — Ἔξιλασμός = ἔξευμενισμός, συγχώρησις τῶν ἄμαρτιῶν.

δ) Σκηνοπηγία. — Γεννήματα τῆς γῆς = καρποὶ τῆς γῆς. κάλλιστα = κλάδοι καλλωπιστικοί. ἀγνος = λυγαριά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ · ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

1. Ο Μωυσῆς καὶ οἱ Ἰσραηλῖται ὑμνοῦν τὸν Θεὸν

**Ἡ σεν = ἔψαλε (ο. ἔδω).* ὃ δὴ = ὕμνος. ἦσαν καὶ εἴπαν = ἔψαλαν τὰ ἔξης (Ἐβραϊσμός). ἐνδόξως δεδόξασται = ἔχει δοξασθῆ ἐνδόξως. πόλεμος = πολέμιος, ἔχθρος. ἀναβάτης = ἵπ-

πεύς. βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν = μὲν ἔβοήθησε καὶ μὲν σκέπασε προστατευτικῶς διὰ νὰ μὲ σώσῃ. τοιστάτας ἐπὶ ἑκάστου πολεμικοῦ ἀρματος ἐπέβαινον τρεῖς. ‘Ο μὲν εἷς ὁς δοῦλος τοῦ ἀρματος καὶ οὗ δύο ὡς πολεμισταί. κατεπόθη σαν = ἔβυθίσθησαν, τοὺς κατέπιεν ἡ θάλασσα. ἡ δεξιὰ χεὶρ = ἡ δύναμις (μεταφ.). πνεῦμα θυμοῦ = δύναμος τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ βίαιον φύσημα, τὸ δποῖον διεχωρίσεν εἷς δύο τὴν θάλασσαν. διέστη = διεχωρίσθη. ἐπάγη ὁ σεὶς τεῖχος = ἐστάθησαν τὰ νεղὰ στερεά, ὅπως τὸ τεῖχος. μεριῶς σκύλα = θὰ μοιράσω λάφυρα. ἀνελῶ = θὰ φονεύσω. ἐδυσαν ἔνδατι = ἔβυθίσθησαν εἰς τὴν θάλασσαν. ἐτάκη σαν = ἔλειωσαν (ἀπὸ τὸν φόβον). δικατηρίσω = τὸ δποῖον ήτοίμασες.

2. Τὸ κύκνειον ἔσμα τοῦ Μωυσέως

Προσδοκάσθω = ἂς περιμένη μὲν ἀγωνίαν. ὑετὸς = σιγανὴ βροχὴ. ἄγρωστις = ἀγριάδα. ὅμιβρος = δυνατὴ βροχὴ. νιφετὸς = χιών. αἱ δόδοι αὐτοῦ κρίσεις = αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ εἶναι δραματικαὶ δίκαιαι. ‘Ο τρόπος δηλ. τῆς ζωῆς τὸν δποῖον παραγγέλλει δι Θεὸς εἶναι δρόσος. μωμητὸς = ἐντροπιασμένος, ἀκάθαρτος. σκολιὰ = κακοήθης, στρεβλή. διεστροφαὶ μένη = διεφθαρμένη, κακή. ἡ μέραια ἵδνος = τὰ πολὺ παλαιὰ χρόνια. σύνετε ἔτη, ἔτη γενεῶν γενεαῖς = σκεψθῆτε τὰ χρόνια πολλῶν γενεῶν. μερίδιον. σχοινίζω = μετρῶ διὰ σχοινίου. σχοινίνισμα κληρονομικὸν μερίδιον. αὐτάρκησεν = ἔκαμεν αὐτάρκη. ἐκύκλωσεν αὐτὸν = τὸν ἀγκάλιασε προστατευτικῶς. διεὶς = ἀπλώσας. τὰ μετάφρονα = ἥραλκις. ἡ ἴσχὺς = ἡ δύναμις. ‘Ανεβίβασεν ἐπὶ τὴν ἴσχυν τῆς γῆς = τοὺς ἔδωκεν τὴν δύναμιν νὰ κυριαρχήσουν τῆς γῆς. στέαρ = πάχος. πυρὸς = σῖτος. στέαρ νεφρῶν πυρόν = τὸ παχύτερον μέρος τοῦ σίτου, ἡ καοδιὰ τοῦ σίτου. αἴμα σταφυλῆς = χυμός σταφυλῆς, κρασί. λακτίζω = κλωτσῶ, περιφρονῶ. παρόξυνάν με ἐπ' ἀλλατρίοις = μὲν ἐθύμωσαν διὰ τῆς λατρείας των πρὸς ἔνοντος Θεούς. βδέλυγμα = συχαμένον πρᾶγμα, τὰ εἰδωλα. ὃ δεισαν = ἔγνωριζον. ἐπελάθον = ἐλησμόνησες. ζηλῶ = ζηλεύω.. ‘Αποστρέψω πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῷ = θὰ κυττάξω ἀλλοῦ, θὰ παύσω νὰ ἐνδιαφέρωμαι δι' αὐ-

τούς. πίστις=έμπιστοσύνη. εἰ μὴ διόργην ἐχθρῶν =εἰδὼν δὲν ἦτο φόβος μήπως δόγισθοῦν οἱ ἔχθροι. ἵνα μὴ συνεπιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι =ἴνα ἐπιτεθῶσι μαζί μου καὶ οἱ ἔχθροι. βούλη =σύνεσις, δοθή κρίσις. ἐπιστήμη =δοθή καὶ πλήρης γνῶσις, κατανόησις. οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι =δὲν εἶχον τὴν φρόνησιν νὰ καταλάβουν. καταδέχομαι, πεθαίνω.

3. Ἡ προσευχὴ τῆς "Αννης τῆς μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ

"Εστερού θη =έχαρη. κέρας =ἡ δύναμις, ἡ ὑπόληψις. ἐν Κυρίῳ =διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου. ὑψηλὰ =ὑπερήφανα (λόγια). μεγαλορημοσύνη =λόγοι αὐθάδεις. ἐπιτήδευμα =γενονός, ἔργον.

Θανατοῖ... κατάγει εἰς Ἄδου } συνωνυμικὸς παραλληλισμὸς
ζωογονεῖ... ἀνάγει ποιῶ κρίμα =ἀποδίδω δικαιοσύνην. ὑψώσει κέρας Χριστοῦ =θὰ ἀναδεῖξῃ καὶ θὰ ὑψώσῃ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κ.Η.Ι.Χ.

4. Ὁ Τωβίτ συμβουλεύει τὸν υἱόν του

Οὗ παρέθετο =τὸ δποῖον κατέθεσεν. Ὅ Τωβίτ εἶχε κατέθεσει πρὸς φύλαξιν εἰς τὸν Γαβαὴλ ἐκ Ραγῶν τῆς Μηδίας δέκα τάλαντα. ὑπερί δημοσίης =περιφρονήσης. ἐώρακεν =ἔχει δοκιμάσει. εὗρος =ἐπιτυχία. θέμα =ἀπόθεμα. οὐεταὶ =σφέει. οὐκ ἐῷ =δὲν ἀφήνει. ἀχρειοτητος =σπατάλη. μὴ αὐλισθήτω =νὰ μὴ μείνῃ εἰς τὴν αὐλήν σου, νὰ μὴ κρατηθῇ ἀπὸ σέ.

4. Ἡ Ιουδὶθ σφέει τὴν πατρίδα της

Νομηνία =ἡ πρώτη ἐκάστου μηνός, ἡ δποία ἑωρτάζετο ὑπὸ τῶν Ἐβραίων. ὑπελείπετο αὐτὴν ἀφῆκεν εἰς αὐτὴν ὡς κληρονομίαν. τὰ πονηρὰ =τὰ ἀσεβῆ. ἀβρα =πιστὴ ὑπηρέτοια. ἐφεστῶσα =προϊσταμένη, οἰκονόμος. ἐπιστρέψει διότι ἀπεμακρύνθη ἐνεκεν τῶν ἀμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. πειράζω =δοκιμάζω, ἐλέγχω. σκεπάσαι =νὰ προστατεύσῃ. ἐνεχυρογού, δο-

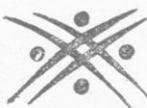
κιμάζω. ὅν χάριν = ἔξι αἰτίας τῶν δποίων. ἐν τῷ ληφθῆναι
ἥμας = μετὰ τὴν ὑποταγήν μας. ἐπύρωσεν = ἔκαψε, ἐδοκίμασε.
λάκκος = δεξαμενή.

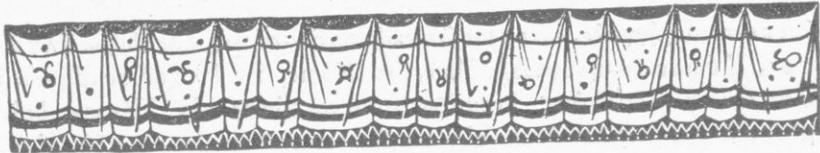
6. Ο ύμνος τῆς Δεββάρας

³Η σαν = ἔψαλαν. ἀπεκαλύφθη . . . λαῷ διότι δ Θεὸς
ἔφανέρωσεν εἰς τὸν Ἰσραὴλ τὸ θέλημά Του, ἀναδεῖξας ἀρχοντας καὶ
δ λαὸς ἐδέχθη προσθύμως. Σηείρος τῆς Ἰδουμαίας. ἔξι δος =
ἔμφραντις. ἀπαίρω = σηκώνομαι. Κύριος = Ελὼν = δ Θεός. πρὸ³
προσώπου = ἐνώπιον ('Εβραϊσμός). Ἐδῶ ή συγγραφεὺς ἐνθυμεῖ-
ται τὴν ἔμφραντιν τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Σινὰ κατὰ τὴν παραδοσιν τοῦ
Νόμου. Σαμεγάρος πρόσκειται περὶ Κοιτοῦ, εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ δποίων
οἱ Ἰσραηλῖται ἐγκατέλειψαν τὴν δόδον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔζησαν ἐν ἄμαρ-
τίαις. θυρεὸς ἐὰν δ φθῆ... Ἰσραήλ = Οὔτε ἀσπὶς οὔτε λόγχη
θὰ φανῇ ἐν μέσῳ 40.000 Ἰσραηλῖτῶν. τὰ διατεταγμένα τῷ
Ἰσραὴλ = οἱ ἀρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ. ἐπιβεβηκότες . . .
λαὸν Κυρίου τὸ τεμάχιον τοῦτο δύναται νὰ ἀποδοθῇ ὡς ἔξης:
Σεῖς, οἱ δποίοι ἐπιβαίνετε ὑποζυγίων ἥ εἰσθε ἀρχοντες ἥ πορεύεσθε
πεζοὶ μὲ ἄλλους εἰς τὴν δόδον, ὑμνήσατε μὲ μεγάλην φωνὴν τὴν
δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ μεταξὺ (ἐν μέσῳ) ἐκείνων, οἱ δποίοι πίνουν
νερὸ διὰ τὰς πηγάς. 'Ο Θεὸς ἔδειξεν ἐκεῖ (εἰς τὸ δρός Σηείρος) τὴν δι-
καιοσύνην Του. 'Ο λαὸς κατῆλθεν ἀπὸ τῶν δρόων, δπου εἶχε καταφύ-
γει, εἰς τὰς πόλεις. κατάλειμμα = ὑπόλειμμα. ἔξι μοῦ = δι' ἐμοῦ.
διγομία = διπλοῦν φορτίον, δυστυχία. εἰς διαιρέσεις. 'Ρού-
βην = ἵνα διασπάσοντα τὴν ἐνότητα τῆς φυλῆς τοῦ 'Ρουβήν. Γα-
λαάδ = ἐννοεῖ τὴν φυλὴν τοῦ Γάδ. εἰς τί παροικεῖ πλοίοις =
διατί ἐκάθησεν (ἀμέριμνος) πλησίον τῶν πλοίων, ἐπιδιδομένη εἰς τὸ
ἔμποριον καὶ δὲν ἦκουσε τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος; διέξιδος = λι-
μήν. ὅντείδισε ψυχὴν = περιεφρόνησε τὴν ζωήν του μέχρι θανά-
του. Θαναάχ καὶ Μαγεδών πόλεις τῆς Παλαιστίνης. παρετά-
ξαντοῖσι στέρεος . . . ἐννοεῖ τὴν ἔξι οὐρανοῦ βροχήν, ή δποία
ἔκρινε τὴν μάχην. τριβός = δόδος, τροχιὰ τῶν ἀστέρων. Μηρώζ
πόλις τῆς Παλαιστίνης. ὑπερέχοντες = οἱ ἀρχοντες. σφύρα κο-
πιώντων = τὸ σφυρὶ τῶν ἐργαζομένων. διήλωσε = ἐκάρφωσε.
ἔξιδευθεὶς = ἀποθανών. σκύλα = λάφυρα. βάμματα = βαμ-
μένα. τοξικὸν = τόξον, τὸ δποίον στεγάζει τὴν θύραν.

7. Ή ύπὸ τοῦ Ἐσδρα ἀναδιοργάνωσις τῶν Ἰσραηλιτῶν

³Ἐγέγκαιον = νὰ μεταφέρῃ. δ συνιὼν = ἐκεῖνος ποὺ ἔννοεῖ.
 διέστελλεν ἐν ἐπιστήμῃ Κυρίου = ἐδίδασκε μὲ σοφίαν
 Θεοῦ. συνῆκε = ἐνόησε, ἐκατάλαβε. οἱ συνετίζοντες = οἱ δι-
 δάσκοντες, οἱ νουθετοῦντες. λιπάσματα = λίπη, παχειὰ κρέατα.
 γλυκάσματα = γλυκίσματα. μὴ διαπίπτετε = μὴ λυπεῖσθε.
 σπόδος = στάκτη, σκόνη. ³Ητο τοῦτο σημεῖον λύπης καὶ πένθους
 ἐξηγόρευσαν = ἐξωμοιλογήθησαν. τὴν στάσιν = τὴν θέσιν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ο γιος του Θεού

1. Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός...

Παραγίνεται = ἔρχεται. χρεία = ἀνάγκη. δικαιοσύνη = ἀρετή, ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸ θεῖον θέλημα. ἐν ᾧ εὑδόκησα = διὰ τοῦ διοίου ἔδειξα τὴν ἀγαθήν μου διάθεσιν, ἵνα σώσω τὸν ἄνθρωπον. αἴρω = σηκώνω. διπέσω μον = ὕστερα ἀπὸ ἐμέ. πρῶτος = ἀνώτερος. τεθέαμαι = βλέπω.

2. Σὺ εἶ ὁ Χριστός ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ...

Ἡ Καιράρεια ἡ Φιλίππον ἥτο πόλις πλησίον τῶν πηγῶν τοῦ Ἱορδάνου, εἰς τὸν πρόποδας τοῦ ὄρους Ἐρμών. Ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ τετράρχου Φιλίππου, υἱὸν τοῦ Ἡρώδου, πρὸς τιμὴν τοῦ Τιβερίου Καίσαρος. βάρος = υἱὸς (λεξ. ἐβραϊκή). σὰρξ καὶ αἷμα = ἄνθρωπος ἀνευ τῆς πνευματικότητος τοῦ ἡθικοῦ νόμου, ζῶν μόνον τὴν ζωώδη τῆς σαρκὸς αὐτοῦ φυσικὴν ζωὴν, ὡς ταύτην ἡσθάνθη δ ἄνθρωπος μετὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἔναντι τοῦ δημιουργοῦ του ἡθικὴν πτῶσιν. Ὑποδηλοῦται δηλ. διὰ τῶν λέξεων αὐτῶν ἡ ἐκπεσοῦσα διὰ τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας δημιουργία. ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ = εἰς αὐτὸν τὸν βράχον τῆς διμολογίας σου δτι εἴμαι δ Χριστός. πύλαι ἔδον = διάνατος, δ ἄδης. κατισχύω = νικῶ, κυριεύω. καὶ δώσω σοι διότι πρῶτος ὠμολόγησες δτι εἴμαι Χριστός. διεστεί-

λατο = παρήγγειλε. ἐπιτιμῶ = κάμνω συστάσεις, ἐμποδίζω. ἢ λεώς σοι, Κύριε... = ἡσύχασε, Κύριε, δχι, Κύριε, δὲν θὰ σου συμβῇ αὐτό· σατανᾶς = διάβολος· ὄνομάζει τοιουτούρως τὸν Πέτρον, διότι μόνον διστανᾶς δὲν ἥθελε τὴν σταύρωσιν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς θὰ συνετρίβετο ἡ δύναμις του καὶ θὰ ἐσφύζετο τὸ ἀνθρώπινον γένος. σκάνδαλον = ἐμπόδιον, παγίς. σταυρὸς = τὰ καθήκοντα.

3. Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ ὑψίστου

Γάδαρα· πόλις Ν.Α. τῆς λίμνης Τιβεριάδος. τί εἷμοι καὶ σοί; = ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σου; Οὐδεμία σχέσις ὑπάρχει.

4. Ἐκ τυφλοῦ τὸ φῶς

Παράγων = διερχόμενος. ἦμέρα = ἡ παροῦσα ζωὴ (μεταφορικὴ σημασία) νῦν = θάνατος. κοιλυμβίθρα τοῦ Σιλωάμ· δεξαμενὴ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου Σιών, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ μετεχειρίζοντο οἱ Ἰσραηλῖται διὰ τὴν λατρείαν. σημεῖα = θαύματα. σχίσμα = διαφωνία. ἀρτι = μόλις τώρα. ἥλικις αντίχει = εἶναι ἔνηλικος, ἔχει συμπληρώσει τὸ 30ὸν ἔτος τῆς ἥλικίας του. συνετέθειντο = ἀπεφάσισαν. ἀποσυνάγωγος· ἐλέγετο διὰπομακούνομενος ἐκ τῆς συναγωγῆς. Οὗτος ἀπεκόπτετο τελείως ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπον κοινωνίαν καὶ ἀπηγορεύετο μετ' αὐτοῦ πᾶσα θρησκευτική, οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ σχέσις. ἐκ τοῦ αἰῶνος = εἰς τὴν ἴστορίαν, ποτέ.

5. Οὐκ ἔστιν ὅδε· ἡγέρθη

Τῇ ἐπιφωσκούντῃ εἰς μίαν σαββάτων = κατὰ τὴν ἀνατέλλουσαν ἐπομένην ἡμέραν τοῦ σαββάτου. Μαρία ἡ Μαγδαληνή· πρόκειται περὶ σεμνῆς καὶ ἐναρέτου γυναικὸς καταγομένης ἐκ τῆς πόλεως τῶν Μαγδάλων. Ταύτην ἐθεράπευσεν διοίκησης Κύριος πάσχουσαν ἐκ δαμασκίνων. ἀλλη Μαρία· εἶναι ἡ μῆτη τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ Ἰωσῆ. Ἀμφότεροι οὗτοι εἶναι ἐκ τῶν 72 μαθητῶν τοῦ Κυρίου. ἡ ἰδέα = ἡ ὄψις. ἐσείσθησαν = ἐτρόμαξαν. προάγει = μᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν = σᾶς προτρέπει νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν

Γαλιλαίαν. τῆς κουστωδίας = τῆς φρουρᾶς, ἥ δποία ἐφύλασσε τὸν τάφον. ἐὰν ἀκούσθη τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἥγεμονος = ἐὰν πληροφορηθῇ τοῦτο ὅ γεμών. διεφημίσθη = διεδόθη. οὗτος = τάξις ατο = ὅπου παρήγγειλε ὅπου ὑπεσχέθη. μαθητεύσατε = διδάξατε. πάντα τὰ ἔθνη = ὅλον τὸν κόσμον. ἔως συντελείας τοῦ αἰῶνος = αἰωνίως.

6. Νεφέλη ύπελαβεν αὐτὸν

Θεόφιλος πρόκειται περὶ ἐπισήμου ἀνδρός, εἰς τὸν δποῖον ἀφιερώνει δούλου τῷ Εὐαγγέλῳ του καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Δὲν ἔχομεν περισσοτέρας περὶ αὐτοῦ πληροφορίας. ἐντειλάμενος = δτε ἔδωσε τὰς τελευταίας συμβουλάς. παρέστησεν ἔαυτὸν = ἔδειξε τὸν ἑαυτόν Του. ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις = διὰ πολλῶν ἀποδείξων. ὅπτανό μενος = φανερούμενος· συναλιζόμενος = συναναστρεφόμενος. ἐπαγγελία = ὑπόσχεσις. ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰησοῦ ἡλικίας οἱ μαθηταὶ ἔξηκολούθουν ἀκόμη νὰ πιστεύουν δτι δούλου τοῦ Ἰησοῦς ἦτο καὶ κοσμικὸς ἀρχῶν. Ὡς τοιοῦτος θὰ ἔξεδίωκε τὴν ρωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ θὰ ἴδρυε τὸ κράτος τοῦ Ἰσραήλ. ἐπήρθη = ἐσηκώθη. ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν = ἐνῷ παρετήρουν. παρειστήκεισαν τοὺς μῆκος δρόμου, τὸ δποῖον ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Ιουδαίους νὰ βαδίσωσι τὸ σάββατον. Τοῦτο ἐπρεπε νὰ εἴναι περίπου 2000 βῆματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ

1. Ὁ Ιησοῦς συμβουλεύει τοὺς μαθητάς Του

Ἐξ ουσίας = δύναμις. μαλακία = ἀσθένεια. δόδος = ἔθνων = πρὸς τοὺς ἔθνους. Σαμαρείας, οἱ δποῖοι διὰ τὸν ἔλευθερον βίον των ἔθνεων ὑπὸ τὸν Ιουδαίων ὡς ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀσεβεῖς. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οὐδεμία σχέσις ὑπῆρχε

μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν. κηρύσσετε· θεοαπεύετε· οἱ δύο τρόποι διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν μαθητῶν εἶναι τόποι γρυγμα καὶ τὸ θαῦμα. πήρα = σάκκος. ἄξιος = σεμνός, εὐσεβής. ἀσπάσασθε = εὐχηθῆτε. φρόνιμος = ἐθεωρεῖτο ὁ ὅφις, διότι ἔχει τὴν σύνεσιν νὰ προφυλάττῃ τὴν κεφαλήν του, διότι ἀναπαύεται. ἀκέραιος = ἄνευ ἑλλείψεως, ἄκακος. εἰς μαρτύριον = ὡς ἀπόδειξιν ὅτι ἤκουσαν τὸ Εὐαγγέλιον. οὐ μὴ τελέσητε = δὲν θὰ ἔχητε τελειώσει, περιέλθει. Βελζεβοὺλ = ἀρχων τῶν δαιμονίων. ἐν σκοτίᾳ = κρυφά. ἀσπάσθε = νόμισμα ἀξίας ἐνὸς ὅβιολου. μάχαιραν = τοῦ λόγου καὶ τῆς πίστεως. φιλῶ = ἀγαπῶ. ψυχροῦ, δηλ. ὕδατος. ἐτέλεσθε = ἐτελείωσεν.

Ἐλέγχω = ὑποδεικνύω τὰς ἀμαρτίας. σταθῆ = βεβαιωθῆ. ἐκκλησία = ἡ συνάθροισις τῶν πιστῶν. Τελῶνας = εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰησοῦ ἐλέγοντο οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν φόρων, οἱ διόποιοι διὰ παντὸς μέσου ἐβασάνιζαν τὸν λαόν, ἵνα εἰσπράττουν περισσότερα. Ὁθεν τελώνης = πλεονέκτης. δήσητε, δεσμεύσητε. λύσητε = συγχωρήσητε. Διὰ τῶν λόγων τούτων συνιστᾶ ὁ Σωτὴρ τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς ἔξομολογήσεως. ἀφήνω = συγχωρῶ. ἐβδομήντακις ἐπτὰ = ἀπείρως, ἀμετρήτους φοράς.

2. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς

Ἄνθη = μάνδρα, τὸ μαντρί. ἀλλαχόθεν = ἀπὸ ἄλλο μέρος. ἀκούω = ὑπακούω. τίνα ἦν ἀελάλει αὐτοῖς = ποίαν σημασίαν εἶχον ἐκεῖνα ποὺ ἔλεγεν εἰς αὐτούς. νομὴ = βιοσκή, τροφή. ὁ καλὸς = ὁ πιστός. τίθησι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ = θυσιάζει τὴν ζωὴν του. οὐ μέλει = δὲν ἔνδιαφέρεται. καὶ ἀλλα πρόβατα· ἐδῶ ὁ Κύριος ἐννοεῖ ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ διόποιοι δὲν ἔγνωρισαν ἀκόμη τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας Του, δηλ. τοὺς Ἐθνικούς. μία ποίμνη, εἰς ποιμήν· ὁ Κύριος καθορίζει ὅτι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἔχει παγκόσμιον χαρακτῆρα καὶ πρόκειται νὰ περιλάβῃ δλους τοὺς ἀνθρώπους.

3. Ὁ Ἰησοῦς νίπτει τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν Του

Εἰδὼς = γνωρίζων. εἰς τέλος = μέχρι τέλους. δέδωκεν... εἰς χειρας = ἔχει δώσει τὴν ἔξουσίαν. λέντιον = πανίον. ἐκ-

μάσσω = σπογγίζω. οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ = δὲν ἔχεις σχέσιν μαζί μου. καθαρός ἐννοεῖ τὴν καρδίαν. ἀναπεσῶν = καθήσας. μείζων = ἀνώτερος.

4. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς Του

α) Μοναὶ = κατοικίαι. εἰ δὲ μὴ = ἀλλωστε. ἐν τῷ υἱῷ = διὰ τῶν ἔργων τοῦ νιοῦ.

β) Τηρήσατε = νὰ ἐκτελέσητε. ἐρωτήσω = θὰ παρακαλέσω. παρακαλητος = τὸ Ἀγιον Πνεῦμα. δικόσμος = οἱ ἄπιστοι. παρόν μῆν = πλησίον σας. ἐν ὑμῖν = εἰς τὸν νοῦν σας. ἐτικόδον = ἀκόμη ὀλίγον χρόνον. ἀφίημι ὑμῖν = σᾶς χαρίζω. εἰρηνικαὶ ὑμῖν = σᾶς προετον. πολλὰ = πολλὴν ὥραν. ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδὲν = δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἔξουσίαν ἐπ' ἐμοῦ. καθὼς ἔνετείλατό μοι = κατὰ τὴν ἐντολὴν ποὺ μοῦ ἔδωσε.

γ) Αἴρει = ἀφαιρεῖ, κόπτει. καθαρίζει, κλαδεύει. λόγος = διδασκαλία. καὶ τὰ οἵματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ = καὶ ζῆτε σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλίαν μου.

δ) Καὶ νὴ = νέα, καινούρια. γνώσονται = θὰ ἀντιληφθοῦν, θὰ μάθουν.

ε) Ἐθηκα = προώρισα. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε = ἐὰν ἦσθε ἐκ τοῦ κόσμου, ἐὰν εἰχετε τὴν ἀμαρτωλὸν διάθεσιν τῶν ἀνθρώπων. τὸ ἰδιον = τὸ ἰδικόν του. εἰ μὴ ἦλθον... = ἐὰν δὲν ἦχόμην καὶ δὲν ἐδίδασκον αὐτούς, δὲν θὰ εἶχον ἀμαρτίαν, διότι δὲν θὰ ἐγνώσιον τὴν ἀλήθειαν. Τώρα δύμως... εἰ τὰ ἐργα... = ἐὰν δὲν ἔκαμπνον τὰ τόσα θαύματα εἰς αὐτούς, τὰ δποῖα... δωρεὰν = χωρὶς ἀφορμήν.

στ) Σκανδαλίζομαι εἰς τὴν πίστιν μου· ἀποσυνάγωγοι· ἵδ. Κεφ. Α' παρ. 4. δόξη λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ = θὰ νομίσει ὅτι λατρεύει τὸν Θεόν. ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἴπον = δὲν σᾶς εἶπον λεπτομερῶς ἐξ ἀρχῆς. ἀλλ' ὅτι = ἀλλ' ἐπειδή. ἐλέγξει τὸ κόσμον περὶ ἀμαρτίας διότι θὰ σᾶς φωτίσῃ τὸ Ἀγιον Πνεῦμα νὰ διδάξῃ τὸν κόσμον πῶς πρέπει νὰ ζῇ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ο κόσμος δύμως θὰ φανῇ σκληρὸς καὶ κακός. Δὲν θὰ είναι λοιπὸν δεκτὴ οὐδεμία δικαιολογία, διότι ἐγνώσιαν τὴν διδασκαλίαν μου καὶ δὲν ἐπίστευσαν εἰς ἐμέ. Περὶ δικαιοσύ-

νης δέ... διότι θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸν πατέρα μου. Αὕτὸς εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἥλθον καὶ ὅχι ἐκ τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ἀποδειχθῆται τοιουτορόπως ὅτι δὲν εἴμαι ἀμαρτωλός. Συνεπῶς ή εἰς ἐμὲ πίστις εἶναι δικαιοσύνη καὶ ἀρετή. Τοῦναντίον, ἐὰν κανεὶς δὲν πιστεύσῃ εἰς ἐμέ, εἶναι ἄδικος καὶ ἀσεβῆς. Περὶ δὲ κρίσεως... διότι, ἐνῷ ἐνίκησα τὸν διάβολον, οἱ ἀνθρώποι ἔξακολουθοῦν νὰ τιμοῦν αὐτὸν διὰ τῶν ἔργων των παρὰ ἐμέ. Τὰ ἐρχόμενα = τὰ μέλλοντα. ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται = ἐκεῖνα τὰ δποῖα σᾶς ἐδίδαξα ἔγω, αὐτὰ καὶ Ἐκεῖνος θὰ σᾶς διδάξῃ. μικρὸν καὶ οὐθὲ ερεῖτε με... = ἐπὶ δλίγον χρόνον δὲν θὰ μὲ βλέπετε, διότι θὰ ἀποθάνω, καὶ πάλιν ἐντὸς δλίγον χρόνον θὰ μὲ ἰδητε, διότι θὰ ἀναστηθῶ. Θλῖψις = πόνος. δψομαι υμᾶς = θὰ σᾶς ἵδω μετὰ τὴν ἀνάστασιν. ἔως ἀρτι = μέχοι τώρα. ἦ πεπληρωμένη = ἵνα γίνη πλήρης. ἵνα ἐν ἐμοὶ εἴρηνη ν ἔχητε = ἵνα μὴ ταραχθῆτε εἰς τὰς περὶ ἐμοῦ πεποιηθεῖσις σας, ὅταν θὰ μὲ ἰδητε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ

α) "Ορος πρόκειται περὶ μικροῦ ὅρους ενδισκομένου πλησίον τῆς Καπερναούμ. Σήμερον εἶναι γνωστὸν ὡς «ὅρος τῶν Μακαρισμῶν». μαθηταί τοιουτορόπως ὀνομάζονται οἱ δπαδοὶ καὶ οἱ πρῶτοι πιστοὶ τοῦ Κυρίου. Τὸ ἀκροατήριον τοῦ Σωτῆρος συνήθως ἀποτελοῦν: α) ἐκεῖνοι οἱ δποῖοι ἐπιμυμοῦν νὰ Τὸν ἀκούσουν, β) οἱ ἀσθενεῖς, οἱ δποῖοι θέλουν νὰ θεραπευθοῦν καὶ οἱ συνοδοί των καὶ γ) οἱ παντὸς εἰδους περιέργοι ἢ ἀκόμη καὶ οἱ ἔχθροί Του.

Μακάριοι = εἰντυχισμένοι. οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι = οἱ συναισθανόμενοι τὴν ἀνθρώπινην ἀτέλειάν των, οἱ ἔχοντες τὸ κατὰ Χριστὸν «γνῶθι σαντόν». βασιλείαι τῶν οὖραν ἦ τοιποτῇ εἶναι ἡ σημασία τοῦ ὅρου τούτου, τὸν δποῖον συναντῶμεν πολλὰς φορὰς εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Σημαίνει δηλ. α) τὴν ἴδαινικὴν ἐκείνην κοινωνίαν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν δποίαν αἱ σχέσεις τῶν μελῶν της εἶναι σχέσεις ἀγαπωμένων ἀδελφῶν, οἵτινες θεωροῦν τὸν Θεὸν πατέρα των καὶ ἱπακούοντα εἰς τὸ θέλημά Του. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν

Ἐφθιασαν ὅσοι ἀνεγεννήθησαν πνευματικῶς καὶ ἐγκατέλειψαν τὰς ἀμαρτωλάς των συνηθείας. β) Τὴν εἰ̄τυχισμένην κατάστασιν, εἰ̄ς τὴν δόποιαν εὑ̄ρισκονται αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων καὶ ἑναρέτων ἀνθρώπων, οἱ δόποιοι ἀγωνισθέντες κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἑναρτίον τῆς ἀμαρτίας ἀπολαύουν οὐρανίου χαρᾶς εὑ̄ρισκόμενοι πλησίον τοῦ Θεοῦ καὶ γ.) Αὕτην ταύτην τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἡ δόποια εἶναι τὸ μέσον διὰ τοῦ δόποιου ἀναγεννᾶται κανεῖς, ξῆρι εὐ̄τυχὴς κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ αἰσθάνεται μετὰ τὸν θάνατόν του τὴν εἰ̄τυχίαν νὰ εἴναι πλησίον τοῦ Θεοῦ.

Πενθῶ = μετανοῶ, θλίβομαι διὰ τὰς ἀμαρτίας σου. παρακαλοῦμα = παρηγοροῦμαι, χαίρω, διότι θὰ μοῦ συγχωρθοῦν αἱ ἀμαρτίαι. πραεῖς = ἥμεροι, ὑπομονητικοί. πεινῶντες καὶ διψῶντες = ἐπιθυμοῦντες (μετφ. σημ.). δικαιοσύνη = ἀρετή. καρδία = βούλησις, ἐπιθυμία. καθαροὶ τῇ καρδίᾳ = συνετοί, σώφρονες. δνειδίζω ψευδόμενος = συκοφαντῶ. πονηρὸν οῆμα = ὕβρις.

β) "Αλας = ἀλάτι. Ἐχει μεταφορικὴν σημασίαν. "Οπως δηλ. τὸ ἀλάτι προφυλάσσει τὰς τροφὰς ἀπὸ τὸ σάπισμα καὶ κάμνει νόστιμον τὸ φαγητόν, τοιουτούρπτως καὶ οἱ ἀλλητεῖς Χριστιανοὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπομακρύνουν τὴν δικαίαν ὁργὴν τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἐτέρου δέ, κηρύττοντες διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων των τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου, συντελοῦν εἰ̄ς τὴν σωτηρίαν τῶν Ἀνθρώπων. ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου = είσθε οἱ ὁδηγοὶ τῶν ἀνθρώπων. μόδιον = δοχεῖον, τὸ δοποῖον ἐχρησίμευσεν ὡς μέτρον δημητριακῶν καρπῶν, καὶ ὡς λυχνοστάτης.

γ) Καταλύω = καταργῶ. πληρῶ = συμπληρῶ. ἐρέθη = ἐλέχθη. ἀμήν γὰρ λέγω διότι σᾶς βεβαιῶ, σᾶς λέγω ἀληθῶς. ἐως ἀν πραέλθῃ = ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχῃ. ἵωτα = τὸ ι, καὶ ἡ πλέον ἀσήμαντος διάταξις τοῦ νόμου. Φαρισαῖοι· ἰδιαιτέρα τάξις Ἰουδαίων, οἱ δόποι οἱ ἐθεωροῦντο δίκαιοι, εὐσεβεῖς καὶ ἀνάρετοι, ἐνῷ εἰ̄ς τὴν πραγματικότητα ἥσαν ἀδικοι, ἀρπαγες καὶ ὑποκοιταὶ (ἰδ. κεφ. Ζ' τοῦ παρόντος).

δ) Κρίσις = κατώτερον ιονδαϊκὸν δικαστήριον. εἰκῆ = ἀνευαίτιας, ἀκαίρως. οὐκά = σὺ (λέξ. ἔβρ.). Ἐθεωρεῖτο τοῦτο ὕβρις· (πρβλ. τὸ ἰδικόν μας: τιποτένιε). συνέδριον = ἥτο τὸ ἀνώτατον δικαστήριον. μωρὸς = ἀνόητος, ἀπιστος. γέεννα τοῦ πυρὸς =

πηγὴ τοῦ πυρός, ἥτινος κόλασις (μεταφ. σημασ.) Εἰς τὴν πραγματικότητα γένεντα τοῦ πυρὸς ἐλέγετο κοιλὰς πρὸς Δ. τῶν Ἱεροσολύμων γνωστὴ ὡς κοιλὰς τοῦ Ἐνώμ. Ἡτοῦ ἄλλοτε κατάφυτος καὶ χαριεστάτη, διατηρούμενος τὸν ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἔστησαν εἰς τὴν κοιλάδα αὐτὴν τὸ δρεπάνιον ἄγαλμα τοῦ Μολώχ, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν πυρακτουμένους βραχίονας ἔκαιον τὰ βρέφη των ὧν θυσίαν εἰς αὐτόν. Βραδύτερον ἐθεωρήθη τόπος κατηραμένος καὶ ἐρημόποτο τὰ πτώματα τῶν φονευομένων κακούργων καὶ παντὸς εἰδούς ἀκαθαρσίας. Οἱ Ἱσραηλῖται δὲν ἐπεργούσαν ποτὲ ἀπὸ τὸν τόπον αὐτὸν τῆς φρίκης καὶ τῆς ἀκαθαρσίας. Ἀλλωστε πυκνοὶ καπνοὶ ἀνεδίδοντο πάντοτε ἀπὸ τὰ καιόμενα ἀπορρίμματα. διαλλάσσομαὶ = συμφιλιοῦμαι. ἵσθι εὖ νοῶν τῷ ἀντίδικῷ σου = νὰ γίνῃς φίλος μὲ τὸν ἔχθρόν σου. ἐν τῇ ὁδῷ· ἥτινος δικαστήριον. Ὡς δόδοιπορία θεωρεῖται καὶ ἥτινα παρούσα ζωὴ καὶ ὧν δικαστήριον ἥτινα παρούσα ζωίσις.

ε) Ὅροις = ἥτινα παρούσα ζωή = διατυρός διδούμενη ὑπόσχεσις ἥτινα παρούσα ζωή = παραβαίνω τὴν διδούμενην ὑπόσχεσίν μου. ἀποδίδω τὸν δρόμον μου = παραμένω πιστὸς εἰς τὴν ὑπόσχεσίν μου. μέλαινα = μαύρη.

ς) Προνηρὸς = κακός, ἀσεβής. κρίνομαὶ = δικάζομαι. διτὸν ἥτο τὸ ἐσωτερικὸν φόρεμα, ἐνῷ τὸ ἴματον ἥτο τὸ ἐξωτερικόν, τὸ ἐπανωφόριον. ἀγρεύω = ἀναγκάζω (κάποιον) νὰ ἐργασθῇ ἀνευ πληρωμῆς. Ἄγραφοι = ἐλέγοντο οἱ ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν κινούμενοι ἔφιπποι ἀγγελιαφόροι τοῦ Περσικοῦ Κράτους. μίλλον = διάτοιτο εἰς τὰς ἀγγαρείας ἀνετίθεντο ταχυδρομικὰ κυρίως ἀποστολαί. μὴ ἀποστραφῆς = νὰ μὴ ἀρνηθῆς, νὰ μὴ περιφρονήσῃς.

ζ) Καλῶς ποιεῖτε = εὐδογετεῖτε. ἐπειδειχθῆτε εἰς τέλειειοι· ἥτινοις = συνάθροισις. τὴν ἥμικην ἀμοιβὴν τῆς πράξεως. συναγωγὴ = συνάθροισις. ϕύμη = δόδος. ἀπέχω = ἔχω, λαμβάνω. μὴ γνώτω = ἀς μὴ γνωρίζῃ. διπλωσία = διπλωσία.

η) Πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς = διὰ τὴν ἐπιδειχθῆτε εἰς αὐτούς. μισθός = ἐννοεῖ τὴν ἥμικην ἀμοιβὴν τῆς πράξεως. συναγωγὴ = συνάθροισις. ϕύμη = δόδος. ἀπέχω = ἔχω, λαμβάνω. μὴ γνώτω = ἀς μὴ γνωρίζῃ. διπλωσία = διπλωσία.

θ) Τὸ ταμεῖον = τὸ θησαυροφυλάκιον, τὸ δοποῖον εὑρίσκεται εἰς ίδιαίτερον καὶ ἀπόμερον δωμάτιον. βαττόλογῷ = λέγω ἀνοησίας,

φλυαρῶ. ἐθνικοὶ = ἀπιστοι. Πάτερ ἡ μῶν . . . Εἶναι ἡ Κυριακὴ προσευχή, ἡ δόποια ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτό, ἐπειδὴ τὴν ἑδίδαξεν Αὐτὸς δὲ Κύριος. ἀγιασθω = ἀς δοξασθῇ. ὡς ἐν οὐρανῷ· ὑπὸ τῶν Ἀγίων ἀγγέλων. ἐπιούσιος ἀρτος = τὰ καθημερινὰ ἀναγκαῖα μέσα τῆς ζωῆς. ἀφες = συγχώρησε. διφείλημα = τὸ ἀμάρτημα. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἔξαρτησις: Θὰ μᾶς συγχωρήσῃ δὲ θεὸς τὰς ἀμάρτιας, ἐὰν καὶ ἡμεῖς συγχωρήσωμεν ἔκείνους, οἱ δοποῖοι μᾶς ἔπταισαν. εἰσενέγκης = φέροις, παραχωρήσῃς. πειρασμὸς = δοκιμασία. Οἱ πειρασμοὶ εἶναι ἔσωτεροι (ἐπιθυμίαι κακαὶ) καὶ ἔξωτεροι (πόνοι, ἀσθένειαι, ὕβρεις καὶ συκοφαντίαι). ψυσαι = σῶσον. πονηρὸς = διάβολος. δτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία . . . = διότι Σὺ εἶσαι βασιλεὺς δυνατὸς καὶ δοξασμένος αἰωνίως.

ι) Σκυθρωπὸς = λυπημένος. ἀφανίζω τὸ πρόσωπον = μεταβάλλω τὴν φυσικὴν ἐμφάνισιν τοῦ προσώπου. ἀλειψαὶ τὴν κεφαλήν . . . νίψαι τὸ πρόσωπον, ἵνα φαίνεσαι χαρούμενος καὶ ώραῖος.

ια) Σὴς = σκώρος, σκώληξ. βρῶσις = μούχλα, σαπίλα. Θησαυροὶ ἐπὶ γῆς = ὑλικὰ ἀγαθά. θησαυροὶ ἐν οὐρανῷ = πνευματικὰ ἀγαθά. ἀπλοῦς = καθαρός, ὑγιῆς. πονηρὸς = ἀρωστος, ἐσκοτισμένος. εἰ τὸ φῶς . . . σκότος, τὸ σκότος πόσον; = ἐὰν δὲ φθαλμός σου, δὲ ποποῖος ἔχει προορισμὸν νὰ φωτίζῃ τὸν νοῦν περὶ τοῦ ἔξωτεροῦ κόσμου, εἶναι κακὸς σύμβουλος, διότι ἐσκοτίσθη, πόσον ἀρά γε εἶναι τῆς ψυχῆς σου τὸ σκότος; δουλεύω = εἶμαι ὑπηρέτης, δοῦλος. ἀνθέξεταὶ = θὰ ὑπακούσῃ. μαμωνᾶς = πλοῦτος. μεριμνῶ = φροντίζω. ἐμβλέπω = παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς. πῆγχυστ = ἔχει μεταφ. σημασ. καὶ ἐννοεῖ τὸν χρόνον. καταμάνθω = σπουδάζω. νήθω = ὑφαίνω. Οἱ Σολομὼν διεκρίνετο διὰ τὸν πλοῦτον, τὴν σοφίαν καὶ τὴν δόξαν του. κλίβανος = φούρνος. ἀμφιέννυμι = ἐνδύομαι. χρήζετε = ἔχετε ἀνάγκην. προστεθῆσται ὑμῖν φυσικὸν ἐπακόλουθον τῆς ἐπικρατήσεως καὶ ἔξαπλώσεως τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ εἶναι δτι θὰ παύσῃ ἡ ἐναγώνιος ἀναζήτησις τῶν μέσων τῆς ζωῆς, διότι αὐτὰ θὰ παρέχωνται εἰς κάθε ἄνθρωπον, ἐπειδὴ θὰ σταματήσῃ πᾶσα κοινωνικὴ ἀδικία. κακία = κόπος, μέριμνα.

ιβ) Κρίνω = κατακρίνω, καταδικάζω. ἐνῷ κρίματι = ὅπως, μὲ δτι μέτρον. καρφος = μικρὸν ἀμάρτημα. δοκός = μεγάλο

άμαρτημα. ἀγνούμαργαρίτα = διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου. κύνες-χοῖροι = οἱ ἀκάθαρτοι, οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀσεβεῖς ἀνθρώποι. ρήξωσιν ὑμᾶς = (θὰ ἐπιτεθῶσι ἐναντίον σας καὶ) θὰ σᾶς κατασπαράξουν.

ιγ) Αἰτεῖτε, ζητεῖτε, κρούετε· δηλ. μετὰ θεομότητος καὶ ἐπιμονῆς. ἀγαθὰ δόματα = ὡφέλιμοι τροφαί. πάντα ὅσα... Εἶναι δὲ κυριοῦς κανών, δοποῖος ουθμίζει τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μεταξύ των.

ιδ) Στενὴ πύλη = ἐνάρετος βίος. πλατεῖα πύλη = ἀμαρτωλὸς βίος. τί στενὴ = πόσον στενή!

ιε) Ἐν ἐνδύμασι προβάτων = μὲ τὴν ἔμφάνισιν προβάτων, ὅπως τὰ πρόβατα, σιγὰ σιγὰ καὶ ἥμερα. οἱ καρποὶ = αἱ πράξεις. Ὅπως γνωρίζει κανεὶς τὸ δένδρον ἀπὸ τοὺς καρπούς του, τοιυτορόπως διακρίνει καὶ τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τὰς πράξεις του. μήτι = μήπως. σαπρὸν δένδρον = δένδρον ἄχρηστον, λόγῳ τῆς ἀκαρπίας του. προφῆτεύω = διδάσκω. δυνάμεις = θαύματα. ἀπορεῖτε = φύγετε, ἀπομακρυνθῆτε.

ιστ) Καὶ οδό μησε... = ἐστήριξε τὴν ζωὴν του εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς. βροχή, ποταμοί, ἀνεμοί = αἱ δυσκολίαι τῆς ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΙΟΝ

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ

1. Η παραβολὴ τοῦ σπορέως

Ἐξ ανέτειλε = ἐφύτευσε. ἐκαυματίσθη = ἐκάη, ἔξηράνθη. διέν... διέ = ἀλλο μέν... ἀλλο δέ. δέδοται ὑμῖν = παρεχωρήθη εἰς σᾶς. ἀβλέπετε, δηλ. τὰ θαύματα. ἀἀκούετε, δηλ. τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου. μὴ συνιέντος = μὴ ἐννοήσαντος, μὴ ἐφαρμόσαντος εἰς τὴν ζωὴν του. ή μέριμνα τοῦ αἰῶνος = αἱ φροντίδες τῆς παρούσης ζωῆς.

2. Ἡ παραβολὴ τοῦ πονηροῦ δούλου

Συνάρατοι λόγοι νὰ κάμῃ λογαριασμόν. προσήνεκθη ὡδηγήθη. τάλαιντον νόμισμα ἀξίας 6000 χρυσῶν δραχμῶν. προαθῆναι νὰ πωληθῇ. Ὁ δανειστὴς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ τὸν δφειλέτην του, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά του ὅπως καὶ ὅτι ἄλλο εἶχε, προκειμένου νὰ εἰσπράξῃ τὸ δφειλόμενον ποσόν. μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ = περιμένε με δλίγον χρόνον. ἀφῆκε = ἔχαρισε. δηνάριον = νόμισμα ρωμαϊκόν. ἐπνιγεν αὐτὸν = τὸν ἐπίεζε, τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸν λαιμόν. διεσάφησαν = εἶπον, ἀνέφερον.

3. Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου

Νομικὸς = ἑρμηνευτὴς τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. καὶ ζήσῃ = καὶ θὰ σώσῃς τὴν ψυχήν σου. ὑπολαβὼν εἴπεν = ἀπήντησεν. Ἡ ἀπὸ Ιερουσαλύμων εἰς Ιεριχὼ δόδος ἥτο ἑρμηνικὴ καὶ στενή, διερχομένη διὰ μέσου χαραδρῶν, αἱ δποῖαι ἥσαν γεμάται δάση. Ἡ πορεία διὰ τῆς δοῦλου αὐτῆς ἐθεωρεῖτο ἐπικίνδυνος, διότι τὰ δάση αὐτὰ ἐχορσίμευον ὡς καταφύγια σκληρῶν ληστῶν, οἱ δποῖοι ἐλήστευον τοὺς διαβάτας. Ἐδῶ σημαίνει τὴν παροῦσαν ζωήν, ἥ δποια ὅμοιάζει μὲ πορείαν διὰ τοιαύτης ἐπικινδύνου δοῦλο. πληγὰς ἐπιθέντες = ἀφοῦ (τὸν) ἐπλήγωσαν. κατὰ συγκρίαν = τυχαίως, κατὰ σύμπτωσιν. Οἱ Λευΐται ἥσαν ὑπηρέται τοῦ Ναοῦ τρεφόμενοι ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά του. κατέδησε = ἔδεσε καλά. ἔλαιον καὶ οἶνον εἶναι τὰ προχειρότερα φάρμακα, τὰ δποῖα ἔφερον μαζί των οἵ δοιπόροι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. πανδοχεῖν = μικρὸν ξενοδοχεῖον, κάνυ. προσδαπανῶ = δαπανῶ ἐπὶ πλέον. τὸ ἔλεος = τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν καλὴν πρᾶξιν.

4. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου

"Οτιούκεν... ἐκτῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ = διότι ή ζωὴ ἐνδὸς ἀνθρώπου δὲν ἔξαρταται ἀπὸ τὰ περισσεύματα τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, τὰ δποῖα δύναται νὰ συγκεντρώσῃ. διελογίζετο = ἐσκέπτετο. καθελῶ = θὰ κρημνίσω. κείμενα εἰς την

πολλὰ = τὰ δποῖα ἀρκοῦν διὰ πολλὰ ἔτη. ἀπαίτῳ = ζητῶ
νὰ λάβω.

5. Παραβολαὶ τοῦ ἀπολωλότος προβάτου καὶ τῆς ἀπολεσθείσης δραχμῆς

*Η σαν ἐγγίζοντες = ἐπλησίαζον. διεγόγυντο =
κατηγόρουν, παρεπονοῦντο. προσδέχεται = συνανυστρέφεται.
ἄπει = ἀνάπτει. σαροῖ = σαρώνει.

6. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου

Τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας = τὸ ἀναλογοῦν μερίδιον ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας. διειποίρασε τὴν περιουσίαν. ἐκολλήθη = προσεκολλήθη, κατέφυγε. βόσκειν χοίρον = ἡ ἐργασία αὐτῇ ἐθεωρεῖτο ἡ πλέον ἔξευτελιστική, διότι ὁ χοῖρος ἦτο διὰ τοὺς Ἐβραίους τὸ πλέον ἀκαθαρτον ζῷον. κεράτια = τὰ ξυλοκέρατα. εἰς ἐαυτὸν δὲ ἐλθὼν = ἀφοῦ συνηλθε. μίσθιοι = ἐργάται, μισθωτοί. λιμῷ ἀπόλλυμα = ἀποθνήσκω ἀπὸ τὴν πεῖναν. μόσχος σιτευτὸς = τὸ ζῷον τὸ δποῖον τρέφεται ἰδιαιτέρως, τὸ μανάρι. εὑφράνθωμεν = νὰ διασκεδάσωμεν. συμφωνία = μουσική. ἀπέλαβεν = ἐδέχθη, ἔλαβε πάλιν. παρέχομαι = μουτοληνή. πάλιν = παρακούω, περιφρονῶ.

7. Ἡ παραβολὴ τοῦ τελώνου καὶ Φαρισαίου

Πεποιθότες ἐφ' ἐαυτοῖς = ἐκεῖνοι οἱ δποῖοι ὑπερηφανεύονται. ἐξουθενῶ = περιφρονῶ, ἐντροπιάζω. στάθεὶς πρότερος = χωρὶς φόβου Θεοῦ καὶ εὐλάβειαν. Διὶς τοῦ σαββάτου = δύο φοράς τὴν ἐβδομάδα, δηλ. Τρίτην καὶ Πέμπτην. ἀποδεκατῶ = δίδω εἰς ἔλεμποσύνας τὸ 1/10 τῶν εἰσοδημάτων μου. ἐπᾶραί = νὰ σηκώσῃ. τύπτω = κτυπῶ. ἵλασθη = μοι = συγχώρεσε με. δεδικαίωμένος = συγχωρημένος, ἀπηλαγμένος ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας.

8. Ἡ παραβολὴ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος

Τρίτη ὡρα = ἡ ἐνάτη πρωινή. Οἱ Ἐβραῖοι ἐμέτρουν τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας μὲν βάσιν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου. Δηλ. πρώτη ὥρα τῆς ἡμέρας ἦτο ἡ ἵδική μας βῃ πρωινή. ὁ ψίας γένομέν εἰς δύταν ἔδυσεν ὁ ἥλιος. ὁ ἐπίτροπος = ὁ ἐπιστάτης. αἴαν ὡρα = ἐπόησαν σαν = ἐπίστατης. αἴαν μόνοι . . . = μήπως δὲν δύναμαι νὰ διαθέσω τὴν περιουσίαν μου;

9. Ἡ παραβολὴ τῶν κακῶν γεωργῶν

Φραγμὸς = φράκτης. ἔξεδος = ἐνοικίασε. οἶδον λοι = ἐννοεῖ τοὺς προφήτας. συνθλασθάσεται = θὰ συντριβῇ. λικούμησε = θὰ συντρίψῃ.

10. Ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παραδένων

Λαμπτὸς = τὰ καλὰ ἔργα (μεταφ. σημασ.). χρονίζοντος = ἐπειδὴ ἐβράδυνε. γρηγορεῖτε = προσέχετε, ἀγρυπνεῖτε.

11. Ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων

Δύναμις = ἴκανότης. ὡρυξε = ἔσκαψε. Προσήνεγκε = παρουσίασε, προσέφερεν. ἔδει = ἔπειπε. ἀχρεῖος = ἀχοντοστος, ὀκνηρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

1. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοῦ Νικοδήμου

ΟΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ήτο Φαρισαῖος καὶ μέλος τοῦ μεγάλου συνεδρίου. Φαίνεται δύναμις ὅτι ἀπετέλει μίαν τιμητικὴν ἔξαίρεσιν, διότι μᾶς φανερώνεται ἄνθρωπος εὐλικρινῆς καὶ συνετός. νοτός διότι

ἔφοβεῖτο τὰ ἄλλα μέλη τοῦ συνεδρίου. ο α β β ί = διδάσκαλε· ἐ ἀ ν
μή τις γ ε ν ν η θ η ἀ ν ω θ ε ν = ἐὰν κανεὶς δὲν ἀναγεννηθῇ, δὲν
μετανοήσῃ εἰλικρινῶς καὶ μεταβληθῇ φιλία. πῶς δύ ν α τ αι... προ-
φανῶς δι Νικόδημος δὲν ἀντελήφθη τοὺς περὶ πνευματικῆς ἀναγεννή-
σεως λόγους τοῦ Κυρίου. ὅ δωρο καὶ πνεῦ μα = ἔννοεῖ τὸ θεῖον
βάπτισμα, κατὰ τὸ δρποῖον διὰ τοῦ ὄντος ἐνεργεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα,
παρέχον τὴν ἀγιαστικὴν χάριν. τὸ πνεῦ μα = ἀνεμος, ἡ ἀγιαστικὴ
χάρις τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις
= καὶ ἀκούεις τὸν ἥχον του (τοῦ ἀνέμου). Ἐδῶ ἔχει μεταφ. σημασ.
καὶ σημαίνει τὰ ἀποτέλεσματα τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. μ α ρ τ υ ρ δ
= διμολογῶ διδάσκω. Οὐ λαμβάνετε = δὲν πιστεύετε. ἵνα
κρίνη = ἵνα καταδικάσῃ. κρίσις = ἡ αιτία τῆς καταδίκης. πο-
νηρὰ = ἀμαρτωλά. φαῦλα = ἀσεβῆ, πακά.

2. Ἡ συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος

Ἐγνω = ἔμιαθε. καὶ τοι γε = ἀν καί. Σαμαρείτιδος: Εἶ-
ναι ἡ χώρα, ἡ δοπία ἔκτείνεται μεταξὺ τῆς Ἰουδαίας ποὺς Νότον καὶ
τῆς Γαλιλαίας πρὸς Βορρᾶν. Ἀνατολικὸν δριον ἔχει τὸν Ἰορδάνην
ποταμὸν καὶ δυτικὸν τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἡ χώρα αὕτη κατε-
λήφθη κατὰ τὸ ἔτος 728 π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων. Βραδύτερον κατέ-
λαβον τὴν Σαμάρειαν οἱ Ἑλληνες. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς οἱ Σαμα-
ρεῖται ἔκτισαν μεγαλοπρεπέστατον ναὸν εἰς τὸ δρος Γαρζὶν (337
π.Χ.), ἔνθα πλέον ἔλατρον τὸν Θεόν, ἀπομακρυνθέντες τοῦ ναοῦ
τῶν Ἱεροσολύμων. Ἀλλωστε οἱ Σαμαρείται, λόγῳ τῶν πολλῶν κατα-
κτήσεων, τὰς δοπίας ὑπέστησαν, καὶ τῶν γνωριμιῶν των μὲν ἔνονυς
λαούς εἶχον μεταβάλει ἐν πολλοῖς τὴν θρησκείαν των καὶ τὰ ἔθιμα των.
Διετήρησαν δύμως ζωντανὴν τὴν περὶ Μεσσίου ἐλπίδα.

Συγχέμη, ἀλλοτε πρωτεύουσα τῆς Σαμαρείας. Τόρα εἶναι ἐν ἀσημιον χωρίον δύνομαζόμενον Νεάπολις. κεκοπια-
κώς = κονυμασμένος. ὡραίη = μεσημβρία. ἀντλῆσαι = νὰ πάρῃ νερό. οὐ συγχώνεις. παράδοση = δὲν ἔχουν σχέσεις. εἰ ἦδεις
τὴν δωρεάν... = ἐὰν ἐγγάριζες τὴν χάριν, ποὺ σοῦ παρέχει δι
Θεός... σὺ ἀντησαις = σὺ θὰ ἐγγένητεις. ἀντλημα = κου-
βᾶς, δοχεῖον. θρέμματα = τὰ ζῆvia. γενήσεται ἐν αὐτῷ... = θὰ γίνη εἰς αὐτὸν πηγὴ ὄντος, τὸ δρποῖον ἀναβλύζει καὶ

οφεῖ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Πολλάκις ἡ Ἀγία Γραφὴ θέλουσσα νὰ διδάξῃ περὶ τῆς σφζούσης χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χρησιμοποιεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ ὄντος, τὸ δοποῖον ἐκπηδᾶ μὲ δύναμιν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς. Πενθεῦ μα δ Θεός . . . διδάσκει δικύοις δικέας εἶναι Πνεῦμα καὶ ὅχι ὕλη. Ἀνάλογος λοιπὸν πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ πρὸς Αὐτὸν λατρεία. Πρέπει δηλ. ἡ λατρεία νὰ εἶναι πνευματική καὶ νὰ γίνεται μὲ καθαρὰν καρδίαν. οἶδα διότι . . . διότι καὶ οἱ Σαμαρεῖται, ὅπως καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, περιμένουν νὰ ἔλθῃ δικύος Μεσσίας, δηλ. δικύος Χριστοῦ. ἐθαύμασαν διότι αἱ στάμναι δεῦτε = ἔλθετε. βροῶ μα—βροῶ σις = φαγητόν. βροῶ μα = ἔδω σημαίνει τὴν ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Μεσσιακοῦ Του ἔργου εὐχαρίστησιν. Ὁ Κύριος δηλ. αἰσθάνεται χαρὰν ὅχι ἐκ τῆς ἀπολαύσεως φαγητῶν ἢ ἀλλούν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἐκ τῆς δλοκληρώσεως τοῦ ἔργου του, τὸ δοποῖον εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

1. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοῦ πλουσίου νεανίσκου

Ἐὶς δόδον πρόκειται περὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Γαλιλαίας εἰς Ἰουδαίαν, ἡ δοία ἀκολουθεῖ τὸν δοῖν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. ἀγαθὸς = ἐνάρετος, ἔκεινος ποὺ ἔχει μονίμως ἐστραμμένην τὴν θέλησίν του νὰ κάμη τὸ καλόν. μὴ ἀποστέλλεις = νὰ μὴ ἀρνηθῆς, νὰ μὴ ἀφαιρέσῃς. στυγνάσας = στενοχωρηθείς. περιβλέψῃς = περιβλέψεις. περιβλέψῃς = ἀφοῦ ἐκύπταε γύρῳ του. οἱ πεποιθότες εἰς τὴν χρήματα. εὐκολώτερον κόπον, εὐκολώτερον.

2. Ἡ δωρεὰ τῆς χήρας

Γαζοφυλάκιον = τὸ ταμεῖον, τὸ παγκάρι τοῦ ναοῦ. Βάλλει χαλκὸν = προσφέρει χάλκινα νομίσματα. ὅλος διβίστης = ὅλη ἡ περιουσία.

3. Ἡ φιλοδοξία τῶν νίῶν Ζεβεδαίου

Κατακρινοῦσιν αὐτῷ θανάτῳ = θὰ καταδικάσουν αὐτὸν εἰς θάνατον. προσπρόευονται αὐτῷ = ἐπλησίασαν αὐτὸν ἰδιαιτέρως. δὸς ἡ μῖν = νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃς, νὰ μᾶς κάμῃς τὴν χάριν. τὸ πρότηρον = ἡ δοκιμασία. τὸ βάπτισμα, τοῦ αἵματος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. οἱ δοκιμασίες = οἱ ἔχοντες τὴν φιλοδοξίαν. κατακρινούεντος = γίνονται κυρίαρχοι. οἱ μεγάλοι = οἱ ἴσχυροι. διακονηθῆνται = νὰ ὑπηρετηθῇ. λύτρον = ἀντάλλαγμα, λύτρα. ἀντὶ πολλῶν = ἐνν. ἀνθρώπων.

4. Ἡ ξηρανθεῖσα συκῆ

Ἐπανάγων = ἐπιστρέφων, διότι διενυκτέρευσεν εἰς τὴν Βηθανίαν. μηκέτι = ποτὲ πλέον. προσαρχόντι μα = ἀμέσως. καὶ μὴ διακριθῆτε = καὶ δὲν κλονισθῆτε, δὲν διστάσετε. ἃ φθῆτι καὶ βλήθητι = νὰ σηκωθῆς καὶ νὰ φιρθῆς.

5. Ὁ Ἰησοῦς καὶ τὰ παιδία

Μείζων = ἀνώτερος. ἐὰν μὴ στραφῆτε = ἐὰν δὲν ἀναγεννηθῆτε. ὁ νικὸς = βαρὺς τόσον, ὅστε νὰ δύναται νὰ φορτωθῇ εἰς δύναν. οὐαὶ = ἀλλοίμονον. προσηρέχθη = ὠδηγήθησαν, προσεφέρθησαν. ἵνα ἐπιθῆταις χειρας = ἵνα εὐλογήσῃ. ἐπιτιμῶ = ἐμποδίζω, ἐπιπλήττω.

6. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν

Ἡ σαν προσκαρτερόοντες = ἔζων ἀφωσιωμένοι. τῷ κοινῷ νίᾳ καὶ . . . = εἰς τὴν μεταξύ των συναναστροφὴν καὶ τὸ κοινὸν φαγητόν. Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἔτρωγον εἰς κοινὰ δεῖπνα, τὰ δόποια ἐλέγοντο. Ἀγάπαι.—ἐπὶ τὸ αὐτὸν = μὲ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα. τὰς ὑπάρξεις ἐπὶ προσοντος = ἐπάλουν τὰ ὑπάρχοντα. δομού μαδὸν = μὲ τὴν ἰδίαν ψυχικὴν διάθεσιν, μὲ μιὰ καρδιά. κλῶντες τε . . . = τεμαχίζοντες τὸν ἄρτον ἔτρωγον μὲ χαρὰν καὶ ἀγνότητα. ἔχοντες χάριν = ἐκτιμώμενοι, ἀξιοί σε-

βασιμοῦ. ἵδιον εἶναι = ὅτι εἶναι ἴδικόν του. ἀπεδίδουν
τὸ μαρτύριον τῆς ἀνάστασης = ἐκήρυξαν τὴν ἀνά-
στασιν τοῦ Κυρίου. ἐνδεῆς = πτωχός. τῶν πιπρασκομέ-
νων = τῶν πωλουμένων. παρὰ τὸν πόδας = εἰς τὴν διά-
θεσιν. διεδίδετο = ἐμοιρᾶζετο. ἦνε γκε = προσέφερε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ

1. Ο Ιησοῦς ταλανίζει τοὺς Φαρισαίους

άμαρτιῶν των ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. καὶ οἱ μὲν αἱ καταδίκη, ποινή, πε-
ρὶ τοῦ ἀγάθου = διατρέχω, γυρίζω. περὶ οὐσίᾳ λύτρος = ὁ ἔξι ἐθνικῶν
προσερχόμενος εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ. σὺ δὲ νομίζεις ἐν νοησί-
= ἀνθρώπον τῆς κολάσεως. καὶ οἱ σις = ἀπονομὴ δικαιοσύνης, δικαιο-
λιξις οντες τὸν κώνων ωπα = πολυεξετάζοντες τὰ ἀσήμαντα
πράγματα καὶ παραμελοῦντες τὰ σπουδαῖα. παρόφθιτος = πιάτο. κε-
κονιαμένος = ἀσβεστωμένος. οὖν καὶ νομεύειν κοινω-
νοὶ = δὲν θὰ ἥμεθα συνένοχοι εἰς τὸν φόνον τῶν προφητῶν. τὸ
μέτρον = τὴν εὐθύνην, τὴν κακίαν. δικαίωσις = φόνος δικαίου... Ζαχαρίας
πρόκειται περὶ τοῦ προφήτου, ὅστις ἔζησε περὶ τὸ ἔτος 520 π.Χ. ἐπι-
στήναγει = μαζεύει προστατευτικῶς. τὰ νοσσά = τὰ που-
λάκια.

2. Ὁ Ἰησοῦς προφητεύει περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῶν μαθητῶν του

Οὖν μὴ ἀφεθῇ = δὲν θὰ μείνῃ. Πράγματι δὲ Ρωμαῖος στρα-
τηγὸς Τίτος, δὲ δόποιος κατέλαβε τὴν πόλιν τὸ ἔτος 72 μ.Χ. κατηδά-
φισε τὸν ναὸν καὶ κατέστρεψε τελείως τὴν πόλιν. πότε ταῦτα
ἐστατι = πότε θὰ γίνονται αὐτά; μελλόντες = ἀκούειν
πρόκειται νὰ ἀκούσητε. μὴ θοεῖσθε = μὴ φοβεῖσθε, μὴ ἀνη-
συχεῖτε. λοιμὸς = πανώλης, πανούκλα. ὁ δῆνες = πόνοι, συμ-
φοραί. ψυγήσεται = θὰ κρυώσῃ, θὰ σβήσῃ. βδέλυγμα
τῆς = η μάσης = ή ἐντροπὴ τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρη-
μώσεως. Ἔννοει τὸν ἀνδριάντα τοῦ Τίτου, δὲ δόποιος ἐστήθη ἐκεῖ,
ὅπου ἀλλοτε ὑψώντο μεγαλοπρεπῆς δὲ Ναός. καὶ εἰ μὴ ἐκολο-
βώθη σαν = καὶ ἐὰν δὲν διλιγοστεύουν (δὲν θὰ σωθῇ κανείς).
φυλακὴ = ὄρα. Ἡ νῦν ἐχωρίζετο εἰς τέσσαρας φυλακάς, διαστή-
ματα δηλ. χρονικά, εἰς τὰ δόποια θὰ ἐγίνετο ἡ ἀλλαγὴ τῆς φρουρᾶς.
οὖν καὶ εἴσαστε διορυγὴ σαν = δὲν θὰ ἀφηνει νὰ γίνῃ διάρ-
ρηξις. θεοφανεία = τροφοδοσία. χρονίζει = βραδύνει. δι-
χοτομήσει αὐτὸν = θὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ δια-
χειριστοῦ. βρογμός = τρέξιμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

ΑΙ ΕΣΧΑΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

1. Ἡ μέλλουσα κρίσις

Ἄφοριεὶ = θὰ χωρίσῃ. πρόβατα — ἐρίφια = καλοὶ — κακοὶ ἄνθρωποι (μεταφ. σημ.). ἀπὸ καταβολῆς κόσμου = ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. συνήγαγετέ με = μὲ περιεθάλψατε. ἐλάχιστοι = ἀσημοι, πτωχοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Η ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

1. Ἰδρυσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας

α) Ὁ μούνμαδὸν = ἵδ. Κεφάλ. ΣΤ' 6. ἐπὶ τὸ αὐτὸν = εἰς τὸ ὄδιον μέρος· πρόκειται περὶ τοῦ ὑπερῷου, ὅπου δὲ Κύριος ἔτελεσε τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον. ἡ φωνὴ = αἴφνης. πνοὴ βιαία = δυνατὸς ἄνεμος. ὡφθησαν = ἐφάνησαν. ἐπλήσθησαν = ἐγέμισαν, ἐφωτίσθησαν. ἐδίδοντοις ἀποφθέγγεσθαι = ἔκαμεν αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ διμιοῦν. συνῆλθε = ἐμαζεύθη. συνέχθη = ἐταράχθη. ἐξίσταντο = ἐθαύμαζον. Πάροικοι καὶ Μῆδοι καί... πρόκειται περὶ τῶν Ἰουδαίων τῆς διασπορᾶς, οἵ διοῖ κατώκουν τὰς περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας. προσήλυτοι = ἵδ. Κεφ. Ζ' 1. γλευάζοντες = περιπάζοντες. γλεύκοντες μεμεστωμένοι εἰσὶ = εἶναι μεθυσμένοι.

β) Ἐπῆργε τὴν φωνὴν αὐτοῦ = ἐσήκωσε τὴν φωνὴν του, δωμίλησε δυνατά. ἐνωτίσασθε τὰς φόντας μον = ἀκούσατε μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους μου. ὑπολαμβάνετε = νομίζετε. ὡρατοῖς = ἵδ. Κεφάλ. Δ' 8. ἐπὶ πᾶσαν σάρκα = εἰς κάθε ἄνθρωπον. δόσεις = δοπτασίας. ἐνύπνια = ὄνειρα. Πολλάκις εἰς τὴν Ἀγ. Γραφὴν τὰ ὄνειρα ἔχουν διδακτικὸν καὶ προ-

φητικὸν σκοπόν. ἐκδοτὸν λαβόν τε οἱ = ἀφοῦ συνελάβετε κατόπιν προδοσίας. διὰ χειρῶν ἀνόμων = ἀδίκως, παρανόμως. προσπήξαντες εἰλέτε = ἐφονεύσατε ἀφοῦ ἐκαρφώσατε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. ὁ δῆνας = ὕδ. Κεφ. Ζ' 2. προωρόμην = προέβλεπον. ἵνα μὴ σαλευθῆνται = ἵνα μὴ ταραχθῶ. ἡ γαλλιάσατο = εὐχαριστήθη. ἡ σάρξ μονακατασκηνώσει ἐπ' ἔλπιδα. εἰς ἄρδιον = εἰς τὸν θάνατον. διαφοράντον = καταστροφήν, ἀφανισμόν. ὁ δοὺς ζωῆς = διδάσκαλία δόδηγοῦσα εἰς τὴν ζωήν. ἐξὸν εἰπεῖν = εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπω. ἐκ καρποῦ τῆς ὁ σφύρος αὐτοῦ = ἐκ τῶν ἀπογόνων του. πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ = ὅλοι οἱ Ἰσραηλῖται.

γ) Κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ = ἥσθιάνθησαν πόνον διὰ τὰς ἀμαρτίας των, μετενόησαν. ἡ ἐπαγγελία = ἡ κληρονομία. διεμαρτωλός, διεστραμμένη.

2. Ὁ πρῶτος μάρτυς τῆς πίστεως

α) Ἀνέστησαν = ἐσηκώθησαν ὠργισμένοι. οὐκ ἴσχυον... φέλαλει = δὲν ἥδυναντο νὰ ἀπαντήσουν εἰς τὴν σοφίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος, διὰ τοῦ δούλου ὅμιλει. ὑπέβαλον = παρεκίνησαν, παρουσίασαν. συνεκίνησαν = παρεκίνησαν. ἐπιστάτης = ἀφοῦ ἐπλησίασαν. τὸν τόπον τοῦτον ἐννοεῖ τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος. τὰ ἔθη = τὸν νόμον.

β) Εἰ ἄρα ταῦτα οὖτις ἔχει; = ἔχουσι ταῦτα τοιουτορόπως; Είναι αὐτὰ ἀληθῆ; κατάπιαν σις = ἀνάπτανσις. σκληρότεράχηλοι = σκληροί. ἀπεριτμητοι = ἀσυγκίνητοι καὶ ὑπερήφανοι. ἀντιπίπτετε = ἀντιτίθεσθε, εἰσθε ἀντίθετοι. προφητεύσαντες. τοῦ δικαιοίου τοιουτορόπως ὀνομάζει ὁ προφήτης Ἡσαΐας τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Μεσσίαν. εἰς διαταγάς ἀγέλων = δια τῶν ἀγγέλων.

γ) Διεπρόστοιχον ταῖς καρδίαις = ἐξωργίζοντο πολύ. ἐβρύνονται = ἔτριζον. ἐπτάντον ταῖς καρδίαις = ἐναντίον του. συνέσχονται = ἐκράτησαν, ἐβούλωσαν τὰ αντιά των. ἀπέθεντο =

έτοποθέτουν, ἔργοι πτον. μὴ στήσῃς = νὰ μὴ καταλογήσῃς. ἢ ν συνεύδοκῶν τῇ ἀναιρέσει = ἐνέκρινε τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν. κοπετὸς = θρῆνος. ἐλυμαίνετο = ἔβλαπτε, κατεδίωκε.

3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος

I. Σκεῦος ἐκλογῆς

Ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου = ἀπειλῶν καὶ φονεύων. μαϑηταὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ὀνομάζοντο μεταξύ των μαϑηταί, ἀδελφοί, ἄγιοι. — ἐνεσὶ = ἄφωνοι, κατάπληκτοι. Δαμασκός πόλις τῆς Συρίας. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε μεγάλη Ιουδαικὴ κοινότης. δῆσαὶ = νὰ δέσῃ. σκεῦος ἐκλογῆς μοι = ἐκλεκτόν μου πρᾶγμα, ἐκλεκτός μου ἄνθρωπος. τοῦ βαστάσαι τὸ δόνομά μου = ἵνα κηρύξῃ τὴν διδασκαλίαν μου. δόφῳ εἰς σοι = ἐκεῖνος ποὺ σοῦ ἐφανερώθη. λεπια. ἐνίσχυσεν = ἐνεδύναμώθη. ἐγένετο... ἡ μέρα τηνὰς = ἔμεινε μετὰ τῶν χριστιανῶν, ποὺ ἦσαν εἰς τὴν Δαμασκὸν μερικάς ἡμέρας. διόρθωσαὶ = διόρθωσε, διόρθωσα. συνέχυσε = ἐφερε εἰς ἀμηχανίαν.

II. Οἱ πρῶτοι καρποί

Πάφος πόλις τῆς Κύπρου. Ἰωάννης ἀνεψιὸς τοῦ Βαρνάβα οὐνομαζόμενος καὶ Μάρκος. Βραδύτερον ἐγένετο μαϑητὴς τοῦ ἀπόστολου Πέτρου καὶ ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον, ποὺ φέρει τὸ ὄνομά του. ἀρχισυνάγομος = λόγος ἐνισχυτικός. οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν. ὀνομάζοντο τοιουτοτόπως ἐκεῖνοι ἐκ τῶν ἐθνικῶν, οἱ διποιοὶ ἐσύγναζον εἰς τὰς Ιουδαικὰς συναγωγῆς, διδασκόμενοι τὴν θρησκείαν τῶν Ιουδαίων. κατασείσας τῇ χειρὶ = ἀφοῦ ἔκαμε νεῦμα διὰ τῆς χειρός. μετά βραχίονος ψηλοῦ = διὰ μεγάλης δυνάμεως. ἐτρόποφόρησεν = συνετήρησε. καθελὼν ἐθνηπτὰ = ἀφοῦ κατενίκησεν ἐπτὰ ἐθνη. Ἐννοεῖ τοὺς λαούς, τοὺς διποίους ὑπέταξαν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ οἱ Ἰσραηλῖται κατὰ τὴν ἐγκατάστασίν των εἰς Χαναάν μετὰ τὴν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπάνοδόν των.

κατὰ τὸν ἀπόσχεσιν. ἐπὶ λόγον τὸν δόντον μονον = ἔξεπλήρωντες τὴν ἀποστολήν του. διδασκαλία. καθὼν τε εἰς ἀπόστολον τοῦ ξύλου = ἀφοῦ κατεβίβασαν ἀπὸ τὸν Σταυρόν. τοῖς συνανταῖσιν = εἰς ἐκείνους ποὺ ἥλθον μαζί του. μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέψειν εἰς διαφοράν = δὲν πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ πλέον. διτιδώσω... πιστὰ = διότι θὰ ἐκπληρώσω ἐνώπιόν σας τὰς ἵερὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Δαυίδ. καταγγέλλεται = κηρύττεται, διδάσκεται. οἱ καταφρόνηται = οἱ ἀδιάφοροι οἱ περιφρονοῦντες. προσλαλοῦνται. ἀπωθεῖσθε αὐτὸν = ἀποδιώκετε αὐτόν, δὲν δέχεσθε τὴν διδασκαλίαν. διεφέρετο = διεδίδετο.

III. Δοκιμασίαι

Ίκόνιον πόλις τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὰ σύνορα τῆς Λυκαονίας καὶ τῆς Φρυγίας. ἐκάκωσαν τὰς ψυχάς... κατὰ τῶν ἀδελφῶν = ἔξεσήκωσαν τοὺς Ἐδνικοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν. ἐσχίσθη = ἐδιχάσθη. ἐγένετο δομὴ = ὕδημησαν. εὖ γελίζομαι = φέρω τὴν καλὴν εἰδησιν τῆς σωτηρίας, κηρύττω τὴν εἰς τὸν Ἰησοῦν πίστιν. ἥλατο = ἐπίδημε. στέμματα = στεφάνους ἵνα στεφανώσῃ τοὺς ταύρους τῆς θυσίας. διαμαρτυρηθέντες. ταῖς παραγγημέναις γενεαῖς = εἰς τὰς ἐποχὰς ποὺν ἐπέρασαν. καί τοι γε = ἀν καί. οὐκέτι μάρτυρες τοντον = ἔδωκε μαρτυρίας διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἐφανέρωσε τὸν ἑαυτόν του. ὑετὸς = βροχή. παρέθεντο αὐτὸν = παρέδωκαν αὐτοὺς εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Κυρίου.

IV. Τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον

α) Μνσία ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας κατέχουσα τὸ Β. Δ. τμῆμα αὐτῆς. ἀναγέντες = ἀφοῦ ἀπεπλεύσαμεν. Σαμαρίνη η νῆσος Θάσος. Νεάπολις· ἡ σημερινὴ πόλις Καβάλα. Φίλιπποι· ἀρχαία πόλις τῆς Μακεδονίας παρὰ τὴν σημερινὴν Καβάλαν. Ἡ πόλις αὕτη εἶχεν ἀνακηρυχθῆ κολωνή δηλ. ωμαϊκή ἀποικία. Ἐνταῦθα εἶχον ἐγκατασταθῆ ἀρκετοὶ ἀπόμαχοι ωμαϊκοί στρατιῶται

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Ὁκταβιανοῦ Αὐγούστου. μεριδος = ἐπαρχίας. Θ ράτειρα πόλις τῆς Μ. Ἀσίας. παραμόνη τὸν Ἀγγίτην. πορφυρός πωλήτραι ἐρυθρῶν βαφῶν καὶ ἔφασμάτων. παρεῖτο βιάσατο = ἡνάγκασεν. ἐκουσίας. πνεῦμα πύρων = ἡ δύναμις εἶχε τὴν ἴκανότητα νὰ κάμνη μαντείας. ἐργασίαν πολλὴν = κέρδη πολλά. δόδον σωτηρίας = διδασκαλίαν ἡ δύναμις σφύζει. διαπονηθεὶς = ἐπειδὴ ἐκουράσθη (νὰ τὴν ἀκούῃ). εἰλακυνσαν = ἔσυρον. ἐθη = συνθείας, διδασκαλίας. συνεπέστη = ἐπετέμη μαζί. τὸξον = δένδρος, κοριδός δένδρου, δύναμις εἶχε σχισμή εἰς δύο καὶ ἔφερε δύο δύτας, ἐντὸς τῶν δύοιων ἔκλειον τοὺς πόδας τῶν φυλακιζομένων διὰ περιστοτέρων ἀσφάλειαν. ἐνέθη = δεσμός μὲν ἀλλὰ δεσμὸν = ἐλύθησαν τὰ δεσμά. ἐξυπνήσας. σπάσας αὐτὸν = ἀφοῦ ἔσυρεν ἐκ τῆς θητικῆς. πανοικία = μὲν δῆλην του τὴν οἰκογένειαν. ἀκατακοίτον = χωρὶς δικαστικὴν ἀπόφασιν. λάθος = κρυφίως. ἡρώτων = παρεκάλουν. παρεκάλεσαν = παρηγόρησαν, ἔδωκαν θάρρος.

β) Διόδεύσαντες = ἀφοῦ ἐπέρχασαν. κατὰ τὸ εἰωθὸς = κατὰ τὴν συνήθειαν. Ὁ Παῦλος εἰσερχόμενος εἰς μίαν πόλιν κατευθύνετο πάντοτε πρῶτον εἰς τὴν συναγωγὴν καλῶν τοὺς Ἰουδαίους, ἵνα πιστεύσωσι. Ἐάν ἐκεῖνοι δὲν ἐδέχοντο τὴν διδασκαλίαν του, τότε ἐστρέφετο πρὸς τοὺς Ἐθνικούς. διανοίγων καὶ παρατείνοντας = ἀναφέρων (χωρία ἐκ τῆς Π. Διαθήκης) καὶ ἀποδεικνύων. προσεκληρών = ἐπῆγμαν μέ τὸ μέρος. τῶν πρώτων = ἐκ τῆς ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως. ἀγοραῖοι = οἱ ἀνθρώποι τῆς ἀγορᾶς, ἐκ τοῦ κατωτέρου κοινωνικοῦ στρώματος. Ἰσαντον = Ἰουδαῖος, δοτις φιλοξενεῖ τὸν Παῦλον καὶ τὸν μαθητήν του Σίλαν. πολιταράχαι = οἱ ἀρχοντες τῆς πόλεως. ἀπένταντι = ἀντιθέτως. τὸν κανόνην = ἡ ἀγάλογος κοηματικὴ ἐγγύησις. ἐπήσανταν = ἥλθον. ὑπέμενον... ἐκεῖ = παρεμειναν ἐκεῖ δηλ. εἰς τὴν Βέροιαν. οἱ καθηστῶντες = οἱ συνοδοί (ἐκ τῶν Χριστιανῶν τῆς Βέροιας). ἐξήσανταν = ἐπέστρεψαν.

γ) Ἐκδεχομένοι τοῦ αὐτοῦ = ἐνῷ ἀνέμενε αὐτοὺς δηλ. τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον. κατείδωλον = γεμάτην εἴδωλα. Ἐπικούρου (341 - 270 π.Χ.). Οὗτος ἐδίδασκεν δτι μόνον ἡ ὑλὴ ὑπάρχει

(ὑλισμός). Ἡ ψυχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ λεπτότατα καὶ εὐκίνητα ἄτομα, τὰ ὅποια διασκορπίζονται κατὰ τὸν θάνατον. Συνεπῶς δὲν ὑπάρχει ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Σκοπὸς τῆς ζωῆς κατὰ τοὺς Ἐπικουρείους εἶναι ἡ ἡδονή. Σ το ἵ κο ἴ· ἥσαν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ἐκ Κύπρου φιλοσόφου Ζήνωνος (336 - 264 π. Χ.). Οὗτος ἔδιδασκεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος πρέπει νὰ ξῇ κατὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ λογικοῦ του καὶ νὰ εἶναι φρόνιμος. Ἡ ὀλιγάρκεια καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν παθῶν εἶναι ἀρετή. Οἱ Στοϊκοὶ ἥθελον νὰ ζῶσι μακρὰν τοῦ θιρύβου καὶ τῶν συγκινήσεων τοῦ πολιτικοῦ βίου. σ ν ἐ β α λ ο ν α ὑ τ ῷ = συνεζήτουν μὲν αὐτόν. σ π ε ο μ ο λ ὁ γ ο σ = φλύαρος, πολυλογάρ. ξ ἐ ν ω ν δ α i μ o ν i ω ν = ξένων Θεῶν, νέων ίδεῶν. ὃς δ ε i σ i δ α i μ o ν e σ t é ο o u ν s = ὃς τοὺς περισσότερον εὑσεβεῖς. ἀ ν α θ ε ω ρ ῷ ν = ἔξετάζων. ε ὑ σ ε β ε i t e = λατρεύετε, σέβεσθε. ο ὑ δ é ... θ ε ο α π ε ύ ε τ α i π ο ο σ δ ε ὄ μ ε ν ὄ σ τ i ν o s = οὕτε οὐπηρετεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὃς νὰ εἰχεν ἀνάγκην τινός. δ ο ο θ ε σ i a s = τὰ σύνορα τῶν ἔθνων. ζ η τ ε i n τ ὄ ν K ú q i o n... κ a l ε ū q o i e n = νὰ ἀναζητοῦν οἱ ἀνθρώποι τὸν Θεόν, ἐὰν βεβαίως ἥθελον εῦρει καὶ ἐρευνήσει αὐτὸν διὰ τοῦ λογικοῦ των, ἀν καὶ . . . ἐ ν α ὑ τ ῷ = εἰς αὐτόν, μετὰ τὴν ἀδειάν του. τ ο ū γ ἀ q = τούτου βεβαίως, τοῦ Θεοῦ. Πρόκειται περὶ στίχου τοῦ ποιητοῦ Ἀράτου. ὑ π ε q i δ ὠ ν = παριδών, παραβλέψας. τ a v ū ν = ἀπὸ τώρα. ἐ σ t η σ e ν ἥ μ é ο a ν = καθώρισε χρόνον. π i σ t i ν π a q a σ χ ώ ν... ἐ κ ν e κ q ῷ ν = ἀφοῦ ἔδωκεν ἀπόδειξιν εἰς ὅλους (ὅτι εἶναι Θεὸς) ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

δ) Ἄ κ ύ λ a s · ἥτο Ἰουδαῖος καὶ ἔζη εἰς τὴν Ρώμην. Ἐκεῖ ἔδειχθη τὸν Χριστιανισμόν. Ἡναγκάσθη ὅμως νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Ρώμην, διότι ὁ Κλαύδιος διέταξε τὴν ἐκ τῆς Ρώμης ἀπομάκρυνσιν ὅλων τῶν Ἰουδαίων (48 μ.Χ.). διὰ τὸ διατεταχέναι = ἐπειδὴ εἶχε διατάξει. ὁ μό τ ε χ ν o ν ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, μορφώσεως καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως ἔπρεπε νὰ γνωρίζουν μίαν τέχνην. Ὁ Παῦλος λοιπὸν καὶ τὸ ζεῦγος Ἀκύλας - Πρόσκιλλα ἐγνώριζον τὴν αὐτὴν τέχνην, ἥσαν δηλ. σκηνοποιοί. σ ν ν e i χ e t o τ ῷ π ν e ύ μ a t i = διηγέρθη πνευματικῶς, μὲ περισσοτέραν δύναμιν πνεύματος. σ ν ν o μ o q o ū σ a = συνορεύουσα, γειτονική. λ a ὁ s ἐ σ t i μ o i π o λ ū s = διότι ὑπάρχουν πολλοὶ ἀνθρώποι ίδιοι μου.

V. Τελευταῖαι ἑποθῆκαι

Ἐπέβην = ἥλθον. πῶς ἐγενόμην μεθ' ὑμῶν = δποῖος ὑπῆρξα πρὸς σᾶς, ποίαν διαγωγὴν ἔδειξα. ἐν ταῖς διαβολαῖς = κατὰ τὰς συκοφαντίας. ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων = διότι τίποτα δὲν παρέλειψα ἀπὸ ὅσα σᾶς συμφέρουν. ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι = ἀλλὰ δὲν ὑπολογίζω (δὲν φοβοῦμαι) τίποτε ἀπὸ αὐτά. ἐχω... τιμίαν = θεωρῶ πολύτιμον. ψυχὴ = ζωή. οὐκέτι ὅψεσθε τὸ πρόσωπόν μου = δὲν θὰ μὲ ἐπανίδετε πλέον. Πράγματι δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἔφεσον. καθαρὸς = ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων = εἴμαι ἀνεύθυνος (ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ) διὰ τὰς ἀμαρτίας ὅλων σας. ἦν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἴδιου αἵματος = τὴν δποίαν ἀπέκτησεν, ἔξαγοράσας διὰ τοῦ αἵματός Του. λύκοι βαρεῖς = ἔννοει τοὺς αἱρετικούς. παρατίθεμαι ὑμᾶς = σᾶς ἐμπιστεύομαι, παραδίδω. τῷ λόγῳ τῆς χάριτος = εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀγαθότητός Του. ἀντιλαμβάνεσθε τῶν ἀσθενών των = νὰ εὐεργετῆτε τοὺς ἀδυνάτους.

4. Ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος

Στάσις = ἀντιλογία, διαφωνία. ἐταξαν = ἀπεφάσισαν. ἐξανέστησαν = ἐσηκώθησαν ἀντιλέγοντες. ἐν ἥμιν ἐξελέξατο = προετίμησεν ἀπὸ ἡμᾶς. οὐδὲν διέκρινε = δὲν ἐκαμεὶ οὖδεμίαν διάκρισιν. ἐπιθεῖναι ζυγὸν = νὰ φορτώσωμεν βάρος, νὰ βάλωμεν ζυγόν. ἵσχύσα μεν = ἡδυνήθημεν. μὴ παρενοχλεῖν = νὰ μὴ ἐπιβαρύνωμεν. ἐπιστείλαι = νὰ στείλωμεν ἐπιστολήν. ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγήματων τῶν εἰδώλων = νὰ ἀποφεύγουν νὰ τρώγουν κρέατα, τὰ δποία ἐμοιλύνθησαν εἰς τὰς θυσίας τῶν εἰδώλων. Οἱ Ἐθνικοὶ ἔτρωγον τὸ κρέας τῶν θυσιαζομένων ζφων. Ταῦτα ὀνομάζοντο καὶ εἰδωλόθυτα. ήγουμένοντος = ἐπισήμους. ἀνασκευάζοντες = ταράσσοντες. οἶς οὐ διεστειλάμεθα = εἰς τοὺς δποίους δὲν ἐδώκαμεν οὖδεμίαν παραγγελίαν. ἐρώσθε = νὰ εἰσθε καλά, θυγατέρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

1. Ἡ ἴσχὺς τῶν νόμων

Συμβούλιον ἔλαβον = συνεσκέφθησαν, ἔλαβον ἀπόφασιν.
 Ἡ ρωδιανοί ἐλέγοντο οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ βασιλέως
 Ἡρώδου· οἱ δαμενὸς τι ἀληθῆς εἰ = γνωρίζομεν ὅτι λέγεις τὴν
 ἀλήθειαν. (Προσπαθοῦν νὰ κολακεύσουν τὸν Ἰησοῦν). ὁ δός = δι-
 δασκαλία. οὐ μέλει σοι = δὲν ἐνδιαφέρεσαι, δὲν κάμνεις διάκρισιν.
 ἔξεστι = ἐπιτρέπεται. κῆνσος· τὸ λατινικὸν census = ὁ ἑτησιος
 κατὰ κεφαλὴν φόρος, τὸ κεφαλιάτικο. πονηρία = ἐποκρισία.

2. Σχέσις Θείου καὶ ἀνθρωπίνου Νόμου

Οὐ μετὰ βίας = ὅχι διὰ τῆς βίας. ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς
 τὸ αἷμα... τούτου = νὰ κατηγορήσῃτε ἡμᾶς διὰ τὸν θάνατον τοῦ
 ἀνθρώπου τούτου (τοῦ Κυρίου) διεχειρίσασθε = κατεδικάσατε
 εἰς θάνατον, ἐθανατώσατε.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Α'. Παλαιὰ Διαθήκη

1. Σκοπός. 2. Περιεχόμενον. 3. Γλῶσσα. 4. Διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Π. Δ. 5. Κανὼν τῆς Π. Δ. 6. Μεταφράσεις τῆς Π. Δ.	Σελίς 9

Β'. Καινὴ Διαθήκη

1. Σκοπὸς καὶ περιεχόμενον. 2. Γλῶσσα. 3. Διαίρεσις τῶν βιβλίων τῆς Κ. Δ. 4. Κανὼν τῆς Κ. Δ.	16

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Δημιουργία τοῦ κόσμου

1. Ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον	23
2. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐν τῷ παραδείσῳ.	26
3. Παρακοὴ καὶ πτῶσις.	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

'Αποκάλυψις τοῦ Μυστηρίου

Σελίς	
1. Ἡ πρὸς Νῶε, τοὺς Πατριάρχας καὶ Μωυσέα διαθήκη	29
2. Τὸ σημεῖον τοῦ χαλκοῦ δφεως	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

'Ο παιδαγωγὸς εἰς Χριστὸν

1. Ὁ μωσαϊκὸς νόμος	34
2. Ἐκλογαὶ ἄλλων διατάξεων τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου	36
3. Οἱ Ἰσραηλῖται λατρεύονταν τὸν Θεὸν	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Θρησκευτικὴ καὶ ἑθνικὴ ζωὴ

1. Ὁ Μωυσῆς καὶ οἱ Ἰσραηλῖται ὑμνοῦν τὸν Θεὸν	44
2. Τὸ κύκνειον ἔσμα τοῦ Μωυσέως	46
3. Προσευχὴ τῆς Ἀννης τῆς μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ	48
4. Ὁ Τωβὶτ συμβουλεύει τὸν υἱόν του	49
5. Ἡ Ἰουδὴθ σῷζει τὴν πατρίδα της	51
6. Ὁ ὕμνος τῆς Δεββώρας	53
7. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἐσδρα ἀναδιοργάνωσις τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἑθνικοῦ βίου τῶν Ἰσραηλιτῶν	56

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

'Ο Ιησοῦς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

1. Οὗτος ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητὸς	61
2. Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ	62
3. Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου	63
4. Ἐκ τυφλοῦ τὸ φῶς	63
5. Οὐκ ἔστιν ὅδε ἡγέρθη	65
6. Νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

·Ο Ιησοῦς καὶ οἱ μαθηταί του

	Σελίς
1. ·Ο Ιησοῦς συμβουλεύει τοὺς μαθητάς του	69
2. ·Ο ποιμὴν ὁ καλὸς	72
3. ·Ο Ιησοῦς νίπτει τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του	73
4. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Ιησοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς του	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

·Η ἐπὶ τοῦ ὅρους ὁμιλία

α) ·Η κατὰ Χριστὸν εὐτυχία	80
β) ·Η θέσις τῶν Χριστιανῶν	81
γ) Σχέσις τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν	81
δ) Περὶ φόνου	82
ε) Περὶ δρονοῦ	82
στ) Περὶ ἀντιδικίας	82
ζ) Περὶ ἀγάπης	83
η) Περὶ ἔλεημοσονης	83
θ) Περὶ προσευχῆς	83
ι) Περὶ νηστείας	84
ια) ·Ο ἄνθρωπος καὶ τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ	84
ιβ) ·Ο ἄνθρωπος καὶ ὁ πλησίον	85
ιγ) ·Ο ἄνθρωπος καὶ ὁ οὐρανίος πατήρ	85
ιδ) Αἱ δύο ὅδοι	86
ιε) Οἱ ψευδοπροφῆται	86
ιστ) Τὰ θεμέλια	87

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Αἱ παραβολαὶ

1. ·Η παραβολὴ τοῦ σποράρεως	88
2. > > > πονηροῦ δούλου	90
3. > > > καλοῦ Σαμαρείτου	91
4. > > > ἄφρονος πλουσίου	92
5. > > > ἀπολαλότος προβάτου καὶ τῆς ἀπολεσθείσης δραχμῆς	93
6. > > > ἀσώτου	93
7. > > > τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου	95
8. > > τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος	96
9. > > > κακῶν γεωργῶν	97
10. > > > δέκα παρθένων	98
11. > > > ταλάντων	99

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

'Η ἐν Χριστῷ ἀναγέννησις

	Σελίς
1. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοῦ Νικοδήμου.	101
2. Συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος.	102

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Χριστιανικὸς βίος

1. Συνομιλία τοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πλουσίου νεανίσκου	105
2. Ἡ δωρεά τῆς χήρας	106
3. Ἡ φίλοδοξία τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.	106
4. Ἡ ξηρανθεῖσα συκῆ	107
5. Ὁ Ἰησοῦς καὶ τὰ παιδία	107
6. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν.	108

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

'Ο Ἰησοῦς καὶ οἱ Φαρισαῖοι

1. Ὁ Ἰησοῦς ταλανίζει τοὺς Φαρισαίους	110
2. Ὁ Ἰησοῦς προφητεύει περὶ τῆς Ιερουσαλήμ καὶ τῶν μαθητῶν Του .	113

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Αἱ ἔσχαται ἡμέραι

1. Ἡ μέλλουσα κρίσις	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

'Η διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ

1. Ἰδρυσις τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας	117
2. Ὁ πρῶτος μάρτυς τῆς πίστεως	120
3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	
α) Σκεῦος ἐκλογῆς	122
β) Οἱ πρῶτοι καρποὶ	124
γ) Δοκιμασίαι	126
δ) Τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον	128
ε) Τέλευταὶ νόποθηκαι.	134
4. Ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος	137

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Θρησκεία καὶ πολιτεία

	Σελίς
1. Ἡ Ἰσχὺς τῶν νόμων	139
2. Σχέσις Θείου καὶ ἀνθρωπίνου νόμου.	140

Π A R T H M A

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

A'. Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης	145
B'. Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης	157

Πίναξ περιεχομένων	183

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ & ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΙΣ Σ.Π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἐπιμελητὴς Ἐκδόσεως: Θ. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ (άπ. Δ.Σ. Ο.Ε.Σ.Β. 424/18.3.53)

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 A 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Β', 1953 (V) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 35.000

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ "ΑΣΠΙΩΤΗ ΕΛΚΑ", Α.Ε.

Ψηφιοποιημένο από την Κεντρική Εκπαιδευτικής Πολιτικής
024000028469

